τεύχος 01-Ιανουάριος 2015

Επί του πιεστηρίου

Τη στιγμή που η ύλη του παρόντος τεύχους έκλεινε και το ΜΟΛΟΤ όδευε προς το τυπογραφείο, ήδη είχε λήξει άδοξα για τον κυβερνητικό συνασπισμό ΝΔ-ΠΑΣΟΚ η διαδικασία για την εκλογή προέδρου της δημοκρατίας. Μια διαδικασία που ανάδευσε και έβγαλε στην επιφάνεια όλη τη σαπίλα της αστικής πολιτικής, με τις σχέσεις εξάρτησης με επιχειρηματικά συμφέροντα, τις συναλλαγές, τους χρηματισμούς και τις κούφιες πολιτικές καντρίλιες. Φυσικά, κανένας δεν πέφτει από τα σύννεφα με την αποσύνθεση του ήδη απαξιωμένου και κοινωνικά απονομιμοποιημένου πολιτικού προσωπικού του κεφαλαίου.

Στο δρόμο προς τις εκλογές, βιώνουμε ένα ιδιαίτερα πολωμένο σκηνικό, με μια συντονισμένη επίθεση από τους κυβερνητικούς εταίρους και τους ευρωπαίους συμμάχους τους εναντίον της ρεφορμιστικής αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ. Ως κεντρικό διακύβευμα των εκλογών εμφανίζεται η παραμονή της Ελλάδας στην ΕΕ, μιας και είναι στρατηγική επιλογή της εγχώριας αστικής τάξης και του πολιτικού της προσωπικού η πλήρης πρόσδεσή της με τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών ηγεμονικών χωρών. Πάνω σε αυτό το φερόμενο ως διακύβευμα απλώνεται και αυτή η συντονισμένη επίθεση, που φτάνει στα όρια του ωμού εκβιασμού και της παρέμβασης ενός τμήματος του ευρωπαϊκού αστικού μπλοκ (κυρίως του γερμανικού) στην εκλογική διαδικασία.

Ενδεχομένως ο αναγνώστης να διαβάζει τις γραμμές αυτές σε ένα τελείως διαφορετικό πολιτικό και κοινωνικό τοπίο. Επιφυλασσόμαστε, λοιπόν, για το άμεσο μέλλον να χαράξουμε μια παραπέρα ανάλυση του νέου σκηνικού που μέλλεται να διαμορφωθεί...

Υ.Γ. Τα κείμενα που δημοσιεύονται στο ΜΟΛΟΤ είναι αποτέλεσμα κοινής επεξεργασίας και κατεύθυνσης, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει και απόλυτη ταύτιση τόσο στο περιεχόμενο όσο και στο ύφος των μελών της συντακτικής επιτροπής.

Για επικοινωνία: molot@riseup.net

Ο χαρακτήρας της κρίσης, οι παγκόσμιοι συσχετισμοί και η θέση του κινήματος

Η κρίση της δεκαετίας του ’70 αποτέλεσε ιστορικά το φυσικό όριο της μεταπολεμικής καπιταλιστικής ανάπτυξης, αφού η κεϋνσιανή οικονομία που εφαρμοζόταν από το σύνολο των καπιταλιστικών κέντρων αδυνατούσε πλέον να υπηρετήσει τη βιολογική ανάγκη επέκτασης της αναπαραγωγής του κεφαλαίου. Ο κρατικός παρεμβατισμός στο σύνολο της οικονομίας και η γεωγραφική οριοθέτηση της κυριαρχίας του κεφαλαίου, εντός των τότε εθνικών οικονομιών, ναρκοθετούσαν την επιταχυνόμενη συσσώρευση κεφαλαίου με κίνδυνο το ξέσπασμα μιας κρίσης αντίστοιχης με τη σημερινή. Ταυτόχρονα, η δυναμική της τότε μαχητικής εργατικής τάξης βύθιζε ακόμα περισσότερο το κεφάλαιο στο τέλμα του, αφού οι αγώνες που διεξάγονταν δημιουργούσαν αμφίρροπους ταξικούς συσχετισμούς, κάτι που φυσικά εμπόδιζε την αστική τάξη να αποσπά την απαιτούμενη υπεραξία απ’ το απείθαρχο προλεταριάτο. Η ταξική πάλη της εποχής κλυδώνιζε την ηγεμονία της αστικής τάξης και του κράτους της τόσο στο πεδίο της πολιτικής, με την προλεταριακή άρνηση αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων στο σύνολο της καθημερινής ζωής, όσο κυρίως στο πεδίο της παραγωγής, με τις εργατικές διεκδικήσεις (απεργίες, σαμποτάζ), χτυπώντας έτσι τον κινητήρα της καπιταλιστικής μηχανής που αφορά την αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας. Η κρίση της δεκαετίας του ’70 σηματοδότησε τη σαρωτική αναδιάρθρωση των ταξικών συσχετισμών σαν (προσωρινή) απάντηση στις δομικές αντινομίες του ίδιου του καπιταλισμού (άναρχο και ανοριοθέτητο πλαίσιο αναπαραγωγής του κεφαλαίου) αλλά και σαν απάντηση στους ταξικούς αγώνες της εποχής. Από τη μια λοιπόν έπρεπε να εκπονηθεί ένα νέο μοντέλο κερδοφορίας, ώστε να απαγκιστρωθεί το κεφάλαιο απ’ τις πρότερες οριοθετήσεις που του επέβαλλε η εθνική οικονομία, και από την άλλη να τσακιστεί η εργατική τάξη όχι απλά ως πολιτικό προνόμιο για την επιβολή μιας κοινωνικής ειρήνης αλλά για τη δημιουργία ενός αυταρχικού πλαισίου αδιαμαρτύρητης εκμετάλλευσης.

Η αναδιάρθρωση του κεφαλαίου, που ονομάστηκε νεοφιλελευθερισμός, δεν εμφανίστηκε στο προσκήνιο της ιστορίας σαν παρέκκλιση αλλά σαν φυσική προέκταση των καπιταλιστικών νόμων. Η «εξασφάλιση της ειρήνης, της δημοκρατίας και της ευημερίας» των δυτικών κοινωνιών, που αποτέλεσε το ρητορικό επιστέγασμα της "χρυσής εποχής" της μεταπολεμικής συσσώρευσης, με την είσοδο του νεοφιλελευθερισμού μετατοπίζεται άρδην σε μια απροσχημάτιστα αντικοινωνική-αντεργατική αναδιαμόρφωση του καπιταλιστικού στάτους. Η σοσιαλδημοκρατία και το κράτος πρόνοιάς της, που υπηρέτησαν τη διαδικασία ανοικοδόμησης του μεταπολεμικού καπιταλιστικού κόσμου, πλέον έρχονταν σε αντίθεση με τη συγκέντρωση κεφαλαίου στα χέρια των νεοϊδρυθέντων τότε πολυεθνικών εταιριών, που εξέφραζαν την (έτσι κι αλλιώς) σύμφυτη τάση του

καπιταλισμού για εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης τόσο στα δεδομένα όσο και σε νέα επενδυτικά πεδία. Η προμετωπίδα της νεοφιλελεύθερης οικονομίας ήταν το "εξωτερική επέκταση-εσωτερική υποτίμηση", που από τη μια σήμαινε το διεθνές άνοιγμα των αγορών με τη διαδικασία απρόσκοπτης εξαγωγής κεφαλαίου (μεταφορά βιομηχανικών μονάδων, επενδύσεις, δανειοδοτήσεις κρατών) και από την άλλη, στο εσωτερικό, την ακύρωση κάθε κρατικού ελέγχου στην κίνηση κεφαλαίου και εμπορευμάτων, την κάθετη μείωση δαπανών για τα δημόσια αγαθά (υγεία, παιδεία), την άγρια καταστολή της εργατικής τάξης και την πλήρη αποσάθρωση των εργασιακών σχέσεων με την επιβολή της ελαστικής, επισφαλούς και φθηνής απασχόλησης. Με το άνοιγμα των αγορών ξεκινά η σταδιακή αποβιομηχάνιση των καπιταλιστικών κέντρων και η μεταφορά των μονάδων τους κυρίως προς τις ασιατικές χώρες, αλλάζοντας έτσι την παραγωγική φυσιογνωμία στο εσωτερικό των μητροπόλεων μέσω της διόγκωσης του τριτογενή τομέα. Ετσι, οι πολυεθνικές εταιρίες ξεζούμιζαν στην περιφέρεια τους εξαθλιωμένους ασιάτες προλετάριους, ενώ ταυτόχρονα η ελεύθερη αγορά εξασφάλιζε στο κέντρο ένα αχανές καταναλωτικό κοινό διοχέτευσης των εμπορευμάτων. Ο νέος "διεθνοποιημένος" κόσμος των αγορών απενεχοποιήθηκε πολιτικά, στο όνομα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, από κάθε στίγμα της αχαλίνωτης λεηλασίας που διέπραττε σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη, εξαντλώντας έτσι κάθε περιθώριο δημιουργίας νέων ζωνών κερδοφορίας. Η απρόσκοπτη και πρωτοφανής (για τα δεδομένα του ύστερου καπιταλισμου) διαδικασία συσσώρευσης, επέτρεπε στα μονοπώλια και τα ολιγοπώλια που καθόριζαν την παγκόσμια οικονομία να δομήσουν ένα νέο πλαίσιο κερδοφορίας με όχημα τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Τα αμύθητα κέρδη των πολυεθνικών, που προσέφερε η διεθνοποίηση της απόσπασης υπεραξίας, δεν επανεπενδύονταν στην παραγωγή με τη μορφή σταθερού κεφαλαίου, αφού η εντατικοποίηση της έτσι κι αλλιώς φθηνής και εξοντωτικής εργασίας των ασιατών εργατών απέφερε τους απαιτούμενους ρυθμούς παραγωγικότητας. Από την άλλη, ούτε λόγος για αναδιανομή των κερδών σε κάποιου είδους πρόνοια, αφού το εργασιακό καθεστώς στην Ασία μετά βίας εξασφάλιζε το μίνιμουν των όρων ζωής. Έτσι, ένα νέο επενδυτικό πεδίο, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, αποτέλεσαν μια προσοδοφόρα δραστηριότητα με (εικονικά) κέρδη πιο άμεσα από την παραδοσιακή διαδικασία απόσπασης υπεραξίας. Η μεταφορά του πλούτου στα χρηματιστήρια δημιούργησε έναν παράλληλο καπιταλιστικό κόσμο (με ναυαρχίδες τις τράπεζες), που ξεχειλώνοντας την καπιταλιστική αντινομία της υπερσυσσώρευσης από τη μια και της κοινωνικής περιθωριοποίησης από την άλλη, ήταν αναπόφευκτο να καταρρεύσει. Έτσι κι έγινε.

Όπως σε κάθε ιστορική συγκυρία καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης έτσι και με το νεοφιλελευθερισμό, το νέο περιβάλλον που δημιουργούνταν δεν θα μπο-

ρούσε να αφορά στενά μόνο τις παραγωγικές σχέσεις αλλά το σύνολο των κοινωνικών, με στόχο την πλήρη αναπροσαρμογή των όρων ζωής. Από τη βάση, με την επιβολή νέων εργασιακών σχέσεων ανελέητης εκμετάλλευσης, μέχρι το εποικοδόμημα και τη συθέμελη επανανοηματοδότηση όχι μόνο της λειτουργίας αλλά και της ίδιας της έννοιας της δημοκρατίας, του πολιτισμού, της ιστορίας, της κοινωνίας και της ελευθερίας, χτίστηκε ένα νέο ιδεολογικό καθεστώς απόλυτα προσαρμοσμένο στις ανάγκες του κεφαλαίου. Όμως, μια από τις πλέον χυδαίες απόπειρες εγκαθίδρυσης του αστικού ιδεολογικού μονοπωλίου ήταν και το περίφημο "τέλος της ιστορίας" μετά την πτώση της ΕΣΣΔ το 1989-91. Το πλιάτσικο που ακολούθησε την πτώση του σοβιετικού μπλόκ και την προσάρτηση ενός αχανούς γεωγραφικού χώρου στον "ελεύθερο κόσμο" των αγορών έπρεπε να συνοδεύουν και τα ιδεολογικά επινίκια έναντι του κομμουνισμού. Η πτώση της ΕΣΣΔ παρουσιάστηκε σαν νομοτελειακή νίκη του καπιταλισμού έναντι σε οποιαδήποτε ουτοπία, η οποία είναι τελεσίδικα καταδικασμένη στην αποτυχία. Μια τελετουργία κατασυκοφάντησης και διαστρέβλωσης της ιστορίας με πρωταγωνιστές έναν εσμό από τυχάρπαστους αστούς διανοούμενους και την ίδια στιγμή πλάι τους, σαν άλλοι απολογητές, οι εξέχοντες διανοητές της μεταμοντέρνας αριστεράς, που κατακρίνοντας τις αντικειμενικές αντιφάσεις της ΕΣΣΔ καλωσόριζαν, εσκεμμένα ή μη δεν έχει πια καμιά σημασία, την καπιταλιστική κρεατομηχανή σαν την ελευθερώτρια δύναμη της ιστορίας.

Ελεύθερες αγορές σήμαινε μια διαδικασία εφόρμησης στις ανεκμετάλλευτες περιοχές του πλανήτη. Όμως, πέρα από τις γελοίες εξαγγελίες της εποχής περί εξασφάλισης ενός ενωμένου και ειρηνικού κόσμου, η εφόρμηση προς τις νέες αγορές ήταν φύσει αδύνατον να σύμβει μέσα σε ένα κλίμα σύμπνοιας και αρμονίας. Και ήταν φύσει αδύνατον, γιατί η ίδια η δημιουργία της ελεύθερης αγοράς ήταν προϊόν της υπαρξιακής ανάγκης των ιμπεριαλιστικών κέντρων (ΗΠΑ, Ευρώπη) για αύξηση των ζωνών οικονομικής επιρροής στο πλαίσιο του εμπορικού και νομισματικού ανταγωνισμού μεταξύ τους. Αυτή η απελευθέρωση του κεφαλαίου, που ονομάστηκε παγκοσμιοποίηση, ερμηνεύτηκε σαν την ολοκλήρωση και ομογενοποίηση του καπιταλιστικού κόσμου μέσα απο ένα διακλαδωτό σύστημα αλληλεξαρτήσεων. Η ερμηνεία αυτή μιλούσε για εναν πλέον πολυπολικό κόσμο και για το τέλος του ιμπεριαλισμού σαν στάδιο καπιταλιστικής ανάπτυξης, αφού οι ενιαίες αγορές υπαγόρευαν, ακόμα και για τις περιφερειακές χώρες, την εξαγωγή κεφαλαίου και τη διεθνή ιδιοποίηση των κερδών μέσω των πολυεθνικών, των τραπεζών και των μετοχών τους. Όμως, η παγκοσμιοποίηση, σαν ορολογία εννόησης του νέου τότε χαρακτήρα της οικονομίας που υιοθετήθηκε από ένα μεγάλο μέρος του ριζοσπαστικού κινήματος, αποτέλεσε μια πολιτική φενάκη. Η φαινομενική αλληλεξάρτηση των κρατών,

στην ουσία, δεν ήταν τίποτε άλλο παρά η διαδικασία ισχυροποίησης των ιμπεριαλιστικών κέντρων. Οι πόλεμοι (Ιράκ, Αφγανιστάν), η όξυνση των ανταγωνισμών γεωπολιτικού ενδιαφέροντος (ΑΟΖ, πετρέλαια), η εμπλοκή στην εσωτερική πολιτική περιφερειακών κρατών (Αίγυπτος, Λιβύη, Συρία, Ουκρανία) και η ολοένα και μεγαλύτερη συγκέντρωση πλούτου στα χέρια των εκάστοτε μονοπωλίων είναι γεγονότα που σκιαγραφούν έναν καπιταλιστικό κόσμο σε πόλεμο. Όλων εναντίον όλων.

Η διαχείριση της κρίσης εδώ και περίπου έξι χρόνια από τα αφεντικά είναι η πλέον πρόδηλη απόδειξη ότι η φενάκη της παγκοσμιοποίησης και η σαθρή προσέγγιση για "αχαρτογράφητα κέντρα που διοικούν τον κόσμο", τελικά, αποτέλεσε μια ανιστόρητη απόπειρα αποσύνδεσης της αφετηρίας εφόρμησης του κεφαλαίου από το εθνικό πλαίσιο αναφοράς του. Η ημερήσια διάταξη καθορισμού των νέων παγκόσμιων συσχετισμών εδράζεται στο αταλάντευτο αξίωμα για τον ανταγωνισμό μεταξύ διάφορων μπλόκ του κεφαλαίου. Αυτή τη στιγμή ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα ιμπεριαλιστικά κέντρα (ΗΠΑ-ΕΕ-BRICS) αφορά την αναδιάταξη της ιεραρχίας των δυνάμεων στον νέο καταμερισμό που επέφερε η κρίση. Από τη μια οι ΗΠΑ με το παραδοσιακό τους οπλοστάσιο (πόλεμοι, εμφύλιοι, εμπάργκο) προσπαθούν να διατηρήσουν την ιμπεριαλιστική τους ηγεμονία και από την άλλη η ΕΕ και οι BRICS μπαίνουν δυναμικά στο προσκήνιο ως νέες εγγυήτριες δυνάμεις με συμφωνίες ενεργειακού, εμπορικού και νομισματικού ενδιαφέροντος, αμφισβητώντας την πρωτοκαθεδρία των αμερικανών με στόχο να αναλάβουν αυτές την ηγεμονία του πλανήτη. Είναι γεγονός ότι η διαδικασία αναδιάταξης των δυνάμεων, ως πεδίο ξιφούλκησης των ιμπεριαλιστικών κέντρων, πήρε ιστορικά το χαρακτήρα αιματηρής επίλυσης (Α' και Β' Παγκόσμιος Πόλεμος), κάτι που επαναφέρεται και σήμερα σαν προϋπόθεση για το ξεπέρασμα του σημερινού παγκόσμιου χαρακτήρα της κρίσης και την επαναχάραξη του πλανήτη από τις (ίσως νέες) ηγέτιδες οικονομικά χώρες.

Μέσα σ' αυτή τη συγκυρία, η κατανόηση του ρόλου του ελληνικού καπιταλισμού ξεκινά απ΄ την εξέταση της διαδρομής του μέσα στον ιμπεριαλιστικό μηχανισμό της Ευρώπης. Η ΕΕ συστάθηκε ως μηχανισμός εξυπηρέτησης των συμφερόντων του δυτικοευρωπαϊκού κεφαλαίου (Γερμανία, Γαλλία) στο πλαίσιο του τότε διεθνή ανταγωνισμού με τις άλλες δυνάμεις (ΗΠΑ, Ιαπωνία). Η νεοφιλελεύθερη οικονομία και η σταδιακή απελευθέρωση των αγορών της εποχής δημιουργούσαν την ανάγκη στα ισχυρά καπιταλιστικά κράτη της Ευρώπης να προωθήσουν τα συμφέροντά τους τόσο στο εσωτερικό της γηραιάς ηπείρου όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Η συγκρότηση μιας ιμπερια-

λιστικής συμμαχίας σήμαινε την ισχυροποίηση των ευρωπαϊκών μονοπωλίων στον παγκόσμιο καταμερισμό, όχι όμως σε μια ισότιμη σχέση με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη, που θα έμπαιναν σ΄ αυτή τη συμμαχία, αλλά στη βάση της οικονομικής εξάρτησής τους. Οι συμφωνίες για την απελευθέρωση των ευρωπαϊκών αγορών (Ενιαία Πράξη Αγοράς, Μάαστριχτ) εμπεριείχαν αρχικά την αδυσώπητη επίθεση στην εργατική τάξη, με τη διάλυση του κράτους πρόνοιας και τη μείωση του εργατικού κόστους, ενώ ταυτόχρονα θεσμοθετούσαν προϋποθέσεις για την ένταξη κρατών στην ευρωπαϊκή συμμαχία που επέβαλλαν την αμετάκλητη εξάρτηση από τις ηγέτιδες χώρες και κυρίως τη Γερμανία. Με τη δημιουργία της τότε ΕΟΚ και τη νεοφιλελεύθερη οικονομία που αυτή επέβαλλε στο εσωτερικό των μελών, τα δυτικοευρωπαϊκά μονοπώλια εισέρχονται σε μια φάση επιταχυνόμενης συσσώρευσης, αφού με την υιοθέτηση των τεσσάρων ελευθεριών (υπηρεσίες, εργατικό δυναμικό, κεφάλαιο, εμπορεύματα) ο ευρωπαϊκός χώρος μετατρέπεται σε πρόσφορο έδαφος μεταφοράς αξίας και υφαρπαγής κοινωνικού πλούτου προς όφελος των ηγέτιδων δυνάμεων. Η βάση της ενοποίησης της Ευρώπης ήταν εν γένει (επιτηδευμένα) σαθρή, αφου ήταν αντικειμενικά αδύνατον χώρες με αποκκλίνουσες οικονομίες (ΑΕΠ, βιομηχανία, αξία νομίσματος) να έχουν ισότιμο ρόλο στο περιβάλλον των ελεύθερων αγορών. Έτσι, στο εσωτερικό της ιμπεριαλιστικής συμμαχίας δημιουργήθηκε μια περιφέρεια (κράτη του νότου), η οποία παρουσίαζε κάποιους ρυθμούς ανάπτυξης, κύριως λόγω του φθηνού δανεισμού απο την ΕΚΤ (που ταυτόχρονα διόγκωνε το χρέος), όμως κύρια λειτουργία της παρέμενε η απορρόφηση των δανείων και των εμπορευμάτων του δυτικοευρωπαϊκού κεφαλαίου.

Η ελληνική οικονομία πέρασε τη δική της φάση ανάπτυξης, τις δεκαετίες του '60-'70, κυρίως μέσω της "βιομηχανικης άνοιξης", που βασίστηκε στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων αλλά και τη σχετική ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών. Την περίοδο της μεταπολίτευσης, η φυγή των ξένων κεφαλαίων προς την περιφέρεια, η αναιμική επανεπένδυση του εγχώριου εφοπλιστικού και βιομηχανικού κεφαλαίου στην παραγωγή αλλά και οι δυναμικοί αγώνες της εργατικής τάξης δημιούργησαν ένα πλαίσιο οικονομικής και πολιτικής αστάθειας. Μείωση ρυθμών ανάπτυξης, πτώση ΑΕΠ, πληθωρισμός, μείωση εξαγωγών, μείωση ξένων επενδύσεων ήταν μερικά απ' τα δεδομένα που κλυδώνιζαν την ελληνική οικονομία. Έτσι, η ελληνική αστική τάξη βλέποντας τον κίνδυνο περιθωριοποίησής της, λόγω έλλειψης ανταγωνιστικότητας μέσα στο νέο τότε νεοφιλελεύθερο περιβάλλον που δημιουργούνταν και την αδυναμία οικονομικής της επέκτασης έξω από αυτό, προσέδεσε τα συμφέροντά της με αυτά του δυτικοευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Η ένταξη στην ΕΟΚ αποτέλεσε μια στρατηγικής σημασίας επιλογή του ελληνικού κεφαλαίου, αφού η συμμετοχή του

στην ιμπεριαλιστική συμμαχία θα εξασφάλιζε μια σχετική σταθεροποίηση της οικονομίας και κυρίως θα άνοιγε νέους διαδρόμους κερδοφορίας του. Όμως, οι προϋποθέσεις ένταξης, που αποτέλεσαν και το κλειδί για τη διάρθρωση του εσωτερικού της συμμαχίας, είχαν ως απαιτούμενο την άνευ όρων αιχμαλωσία της ελληνικής οικονομίας, και δη του μέλλοντος της κοινωνίας, στα χέρια των ισχυρών ευρωπαϊκών κρατών. Η ελληνική αστική τάξη, μπαίνοντας στη συμμαχία και υιοθετώντας τις νεοφιλελεύθερες επιταγές που κυριαρχούσαν, προχωρά στην αναδιοργάνωση του παραγωγικού ιστού της χώρας με την αποβιομηχάνιση -άρα και την απώλεια παραγωγικής αυτοδυναμίας- και την εφαρμογή της "οικονομίας των υπηρεσιών" ως μέσο απορρόφησης εργατικού δυναμικού, η στήριξη της οποίας βασίστηκε στα εξωτερικά δάνεια αλλά και την αποδεκάτιση του πρωτογενή τομέα με την παράδοση των αγροτών στα χέρια των ευρωπαϊκών μονοπωλίων. Ακόμα, με σημείο αναφοράς την ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη και την απεμπόληση του εθνικού νομίσματος -άρα και της γενικότερης οικονομικής αυτονομίας- η χώρα ουσιαστικά ματατρέπεται σε πεδίο διοχέτευσης δανείων τόσο για την επίδειξη ρυθμών ανάπτυξης όσο και για την απορρόφηση των ευρωπαϊκών προϊόντων. Η υποθήκευση του μέλλοντος της ελληνικής κοινωνίας ήταν τελικά το εισιτήριο της εγχώριας αστικής τάξης για να διογκωθεί, μέσω της διαρκώς εντατικοποιημένης εκμετάλλευσης των ντόπιων και μεταναστών εργατών αλλά και μέσω της διείσδυσης στα βαλκάνια, επιτυγχάνοντας έτσι τις δικές της επεκτατικές προσδοκίες.

Από το ξέσπασμα της κρίσης το 2008, η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο της παγκόσμιας προσοχής γιατί αποτέλεσε τον αδύναμο κρίκο στο εσωτερικό του ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Το ελληνικό κράτος κυριολεκτικά χρεοκόπησε, όμως το ενδεχόμενο μιας ακαριαίας, μη ελεγχόμενης κατάρρευσής του θα δημιουργούσε αλυσιδωτές οικονομικές επιπτώσεις τόσο στο εσωτερικό της συμμαχίας όσο και το εξωτερικό, κλονίζοντας τη δύναμη του δυτικοευρωπαϊκού ιμπεριαλισμου στον τεταμένο παγκόσμιο ανταγωνισμό που υποδαυλίζει η κρίση. Η Ελλάδα δεν αφέθηκε στην τύχη της, αφού αποτελεί ενα ζωτικό πεδίο κερδοφορίας που στη συνθήκη της κρίσης θα λεπλατηθεί ολοκληρωτικά. Άλλωστε, αυτό που παρατηρείται στην Ελλάδα δεν είναι μια διαδικασία εξέτασης "πειραματόζωου", όπως αρέσκεται να δηλώνει η συστημική αριστερά, αλλά η διαχρονική μεθοδολογία διαχείρισης της κρίσης, που αφορα την καταστροφή κεφαλαίου και την όξυνση της εκμετάλλευσης. «Με ποιον τρόπο ξεπερνά η μπουρζουαζία τις κρίσεις. Απ' τη μια μεριά καταστρέφοντας αναγκαστικά ένα σωρό παραγωγικές δυνάμεις. Και απ' την άλλη με το να κατακτά νέες αγορές και να εκμεταλλεύεται πιο εντατικά όλες τις παλιές αγορές.» Με αυτά τα λόγια ο Μάρξ προειδοποίησε ήδη απ' το 1848 για το πώς η αστική τάξη ξεπερνά διαχρονικά την κρίση της.

Έτσι, τα μνημόνια αποτέλεσαν τις θεσμικές συμφωνίες πάνω σ' αυτή τη μεθοδολογία. Αυτή τη φορά η ελληνική αστική τάξη (κυρίως το τραπεζικό κεφάλαιο), εκτεθειμένη στον κίνδυνο ανεπανόρθωτης απώλειας κεφαλαίου, παρέδωσε ολοκληρωτικά την κοινωνία στα χέρια των ιμπεριαλιστικών μηχανισμών (ΕΕ-ΕΚΤ-ΔΝΤ) για να επιβιώσει η ίδια αλλά και το δυτικοευρωπαϊκό κεφάλαιο. Η αναπόφευκτη καταστροφή κεφαλαίου, κυρίως των υπό κατάρρευση τραπεζών, προφανώς έπληξε τα κέρδη της εγχώριας αστικής τάξης, όμως αυτό που επέφερε τελικά ήταν την οριστική καταστροφη των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων. Η "οικονομία του χρέους", που αποτέλεσε τη δεκαετία του '90 το βραχύβιο εργαλείο για τη μετάθεση του ξεσπάσματος της κρίσης, ενίσχυσε μέσω των δανείων την αγοραστική δύναμη των δυτικών κοινωνιών και ταυτόχρονα επισφράγισε την ηγεμονία των τραπεζών σε όλα τα επιμέρους πεδία της οικονομίας. Στην Ελλάδα της μηδαμινής παραγωγικής συγκρότησης και της πτώσης του βιοτικού επιπέδου, οι τράπεζες εξισορροπούσαν την αναπόφευκτη συρρίκνωση της οικονομίας μέσω μιας αφειδούς χρηματοδότησης (και κερδοσκοπίας), κυρίως στους τομείς των μικρομεσαιων επιχειρήσεων, της αγοράς ακινήτων και της κατανάλωσης. Έτσι, με το ξέσπασμα της κρίσης, η καταστροφή κεφαλαίου προκάλεσε με μιας την οικονομική καθίζηση των μικρομεσαίων στρωμάτων, αφού οι επιχειρήσεις έκλεισαν, τα ακίνητα κατασχέθηκαν και μια στρατιά υπερχρεωμένων ομήρων μεταφέρθηκε βίαια στο κοινωνικό περιθώριο. Ταυτόχρονα, η κρατική ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, είτε μέσω της εσωτερικής υποτίμησης (υφαρπαγή του κοινωνικού πλούτου ως κεφάλαιο τόνωσης των τραπεζών) είτε μέσω εξωτερικού δανεισμού και πάλι για την τόνωση των τραπεζών (διόγκωση χρέους εις βάρος της κοινωνίας), δημιουργεί μια de facto συνθήκη μετατόπισης των ζημιών του κεφαλαίου προς τα χαμηλά στρώματα.

Αν λοιπόν η εκφόρτωση των ζημιών του κεφαλαίου είναι η μια όψη της διαχείρισης της κρίσης, τότε η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης είναι η άλλη. Η εργασιακή αναδιάρθρωση που επιβάλλουν τα μνημόνια δεν απαντά σε τίποτε άλλο πέρα απ' την ανάγκη του κεφαλαίου για μεγαλύτερη απόσπαση υπεραξίας. Η έννοια της ανταγωνιστικότητας, που αποτελεί μόνιμη επωδό της συγκυβέρνησης σαν προϋπόθεση επανεκκίνησης της οικονομίας, σημαίνει την περαιτέρω υποτίμηση του κόστους μιας χωρίς δικαιώματα εργασίας, ώστε να ενισχυθεί το ντόπιο κεφάλαιο αλλά και να προσελκυθούν ξένοι επενδυτές. Ο δυτικοευρωπαϊκός ιμπεριαλισμός, μέσω και των μνημονίων, επιβάλλει την υποτίμηση της εργασίας στο πλαίσιο εφόρμησης των κεφαλαίων του προς το νότο με ακόμα πιο ευνοϊκούς όρους και, ταυτόχρονα, με την υποτίμηση ακόμα και στο δικό του εσωτερικό προσπαθεί να καταστήσει την Ευρώπη μια ακόμα

πιο ανταγωνιστική δύναμη στο κυνήγι του διεθνούς εμπορικού ανταγωνισμού. Τα φθηνά εργατικά χέρια εξασφαλίζουν μια θέση εμπορικής ισχύος στις αγορές, αφού το χαμηλό κόστος εργασίας μειώνει την τελική τιμή των προϊόντων κάνοντάς τα πιο ανταγωνιστικά. Όμως, η διαδικασία υποτίμησης της εργασίας δεν αφορά στενά μια εντολή που επιβάλλεται "απ' έξω" αλλά και ένα διακαή πόθο της εγχώριας αστικής τάξης. Το σάρωμα των εργασιακών κεκτημένων, που παρέμεναν "ανέγγιχτα" σε σχέση με αυτά που έχει υποστεί η εργατική τάξη εδώ και δεκαετίες στην υπόλοιπη Ευρώπη, αποτελεί την προϋπόθεση όχι μόνο για τη στήριξη του εγχώριου κεφαλαίου μεσούσης της κρίσης αλλά, κυρίως, για να βγει ενισχυμένο μετά το ξεπέρασμά της. Η εγκαθίδρυση ενός αντεργατικού καθεστώτος δημιουργεί το πλέον ευνοϊκό "μετά κρίσης" πεδίο, ώστε η αστική τάξη να βρει ένα τσακισμένο και υποτιμημένο εργατικό δυναμικό πάνω στο οποίο θα στήσει την επανάκαμψη της κερδοφορίας της.

Η πραγματικότητα στα περίπου πέντε χρόνια μνημονιακής πολιτικής στην Ελλάδα σκιαγραφείται μέσω των τριτοκοσμικών εικόνων που εισήλθαν στην κοινωνική ζωή. Τριτοκοσμικές εικόνες που δεν αφορούν μόνο την αντικειμενική οικονομική καθίζηση ενός μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας αλλά και το πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διοικείται συνολικά η χώρα. Ο δομικός-συνολικός χαρακτήρας της κρίσης ήταν αναπόφευκτο να επαναπροσδιορίσει το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων. Έτσι, απ' την εξαθλίωση και την εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης της κοινωνίας μέχρι την απολυταρχοποίηση του συνόλου των θεσμών, τα δεδομένα προσδίδουν ένα φασιστικό χαρακτήρα στη διαχείριση της κρίσης. Όμως, είναι αδιανόητο να κατανοηθεί αυτός ο χαρακτήρας έξω απ' το επίδικο της συγκυρίας, που αφορά την αναστήλωση της καπιταλιστικής οικονομίας με δικό μας κόστος. Η επιβολή ενός απόλυτα ελεγχόμενου πλαισίου διεξαγωγής του πολιτικού διαλόγου, περιστοιχισμένο από μια σειρά εκβιασμών "για τη σωτηρία της χώρας", αποτέλεσε αφετηριακά το εχέγγυο για την εγκαθίδρυση μιας ιδεολογικής τρομοκρατίας απέναντι σε οποιονδήποτε αντίλογο. Η απόπειρα ταύτισης της σωτηρίας του κεφαλαίου με αυτή της κοινωνίας ήταν το έναυσμα για την ακραία μετατόπιση του κυρίαρχου λόγου προς μια απροσχημάτιστα αντικοινωνική ρητορική, αφού όποιος στηλίτευε τα οικονομικά μέτρα ήταν υπονομευτής της "μεγάλης εθνικής προσπάθειας". Όμως, το όργιο της προπαγανδιστικής εκπειθάρχησης δεν θα μπορούσε να είναι αρκετό για να απενεχοποιήσει την κοινωνική λεηλασία, γι΄ αυτό και η κρατική βία, που αποτελεί το ιδεολογικό περιεχόμενο της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που βρίσκεται η χώρα, διέκοψε κάθε κοινωνικό συμβόλαιο στο όνομα της διάσωσης του κεφαλαίου. Έτσι, τα εκάστοτε κυβερνητικά μπλοκ, που αποτέλεσαν τις πρόθυμες συμμαχίες για την απρόσκοπτη εφαρμογή των επιταγών του

κεφαλαίου, διέρρηξαν και το τελευταίο ψήγμα "δημοκρατικής"-κοινωνικής νομιμοποίησής τους. Αυτή τη στιγμή μια πολιτική μειοψηφία, με την αλαζονεία που της δίνει το κοινωνικό σάστισμα, εφαρμόζει το σχέδιο κοινωνικής αφαίμαξης υπηρετώντας πιστά τα συμφέροντα του ντόπιου και διεθνούς κεφαλαίου. Η διάλυση του κοινωνικού ιστού τη δεδομένη συγκυρία αποτελεί ιστορικό διακύβευμα, αφού ένα μεταφασιστικό, απονομιμοποιημένο αστικό μπλοκ δημιουργεί ένα τετελεσμένο καθεστώς αμετάκλητων όρων εκμετάλλευσης.

Η φτωχοποίηση και η κοινωνική απονομιμοποίηση του καθεστώτος (θα έπρεπε να) λειτουργούν καθοριστικά προς τη δημιουργία αντιστάσεων. Όμως (προς το παρόν), η πραγματικότητα μας διαψεύδει. Στο σύνθετο ερώτημα για το λόγο της απουσίας ή της ανεπάρκειας των αντιστάσεων δεν μπορούμε να δώσουμε μια απόλυτη απάντηση. Χρειάζεται όμως να ερμηνεύσουμε τα δεδομένα της εποχής που προηγήθηκε για να κατανοήσουμε το σημερινό υποτονικό χαρακτήρα της ταξικής πάλης και το πώς αυτός σταδιακά διαμορφώθηκε. Από τη δεκαετία του '80 λοιπόν, η νεοφιλελεύθερη οικονομία εξάπλωσε την ιδεολογική της ηγεμονία, προσαρμόζοντας τον κοινωνικό ιστό στις νέες επιταγές του κεφαλαίου. Η επίθεση στην εργατική τάξη, είτε με την καταστολή (αστυνομία, αντεργατική νομοθεσία) είτε με τη σταδιακή αποδόμηση της ταξικής συνείδησης με όχημα τη φενάκη της ένταξης στη "νέα οικονομία των ευκαιριών", αποτέλεσε την προϋπόθεση για την προσαρμογή των κοινωνιών, και δη των προλετάριων, στο νέο ατομοκεντρικό περιβάλλον εκμετάλλευσης. Η κοινωνία των ατόμων ήταν η κοινωνία των διαχωρισμένων υπηκόων. Έτσι, η εξύμνηση του ατόμου και της δυναμικής του ως στοιχείο μιας "φυσικής" ισορροπίας δημιούργησε ένα νέο πλαίσιο κοινωνικών θεσμίσεων ανατρέποντας τον ιστορικό χαρακτήρα της κοινωνικής συγκρότησης. Η εξύμνηση της ατομικότητας διέρρηξε την κοινωνική συνεκτικότητα, η ταύτιση της ελευθερίας με αυτή του συμφέροντος συνέδεσε την ιδιοκτησία με την κοινωνική πρόοδο και η προβολή της αυταξίας ως προνόμιο ατομικής εξέλιξης διαχώρισε το άτομο απο τις κοινωνικές καταβολές του, δημιουργώντας ένα ανιστορικό υποκείμενο. Ο κοινωνικός δαρβινισμός αποτέλεσε το νέο κοινωνικό συμβόλαιο, προσπαθώντας να υποκαταστήσει την κοινωνική συνείδηση και να εξορίσει την ταξική στο περιθώριο της ιστορίας.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η εργατική τάξη παρέμεινε τάξη καθεαυτή, διασπασμένη και προδομένη από την ηγεσία της. Η νεοαναδυόμενη εργατική αριστοκρατία των συνδικάτων προσκολλήθηκε στις προσόδους της συνδιαλλαγής με το κεφάλαιο, ενώ η ριζοσπαστική αριστερά βυθίστηκε στην εσωστρέφεια, ειδικά μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, ανίκανη να αναπροσαρμόσει την επαναστα-

τική θεωρία στους νέους παγκόσμιους συσχετισμούς. Η αντικειμενική οπισθοχώρηση της εργατικής τάξης και η σταδιακή της προσχώρηση στο επίπλαστο συμβόλαιο ζωής του κεφαλαίου δημιούργησε ένα στρεβλό καθεστώς ανάλυσης των συσχετισμών με αποτέλεσμα τη μετατόπιση του κινήματος προς πολιτικά αμφίβολες κατευθύνσεις. Με σημείο αναφοράς την αναδιατύπωση του επαναστατικού υποκειμένου, όχι στο πρόσωπο της εργατικής τάξης αλλά σε ένα θολό, συχνά διαταξικό, άθροισμα υποκειμένων, τα κινήματα έχασαν τον επαναστατικό προσανατολισμό τους θέτοντας ως αιχμή τα ζητήματα "ταυτότητας". Η "πολιτική της ταυτότητας" οριοθετούσε την ταξική πάλη στο πλαίσιο άρνησης του ασφυκτικού καπιταλιστικού κόσμου, χωρίς εν γένει να φέρει την πολιτική στόχευση για επαναστατική εφόρμηση, άρα τη δυνατότητα για κατάληψη της εξουσίας. Η "πολιτική της ταυτότητας" ήταν πολιτική του διαχωρισμού, αφού κεντροβάριζε στα επιμέρους ζητήματα χωρίς να τα ενοποιεί συγκεκριμένα κάτω απ' τον επαναστατικό σχεδιασμό. Ήταν λοιπόν η υποκειμενική διάσταση του περιεχομένου του αγώνα που αγνοούσε πως η επαναστατική διαδικασία προϋποθέτει τη συστράτευση της εργατικής τάξης σαν τάξη για τον εαυτό της, γιατί αυτή και μόνο αυτή μπορεί να κατακτήσει τις παραγωγικές δυνάμεις και να τις διοικήσει προς όφελος της ανθρωπότητας.

Στην Ελλάδα, η οπισθοχώρηση του εργατικού κινήματος είχε την ιδιαιτερότητα της σοσιαλδημοκρατικής αφομοίωσης που πέτυχε το ΠΑΣΟΚ τη δεκαετία του '80. Η σοσιαλιστική-αντιμπεριαλιστική προπαγανδιστική απάτη της "αλλαγής" δημιούργησε έναν καθολικό μετασχηματισμό στη φυσιογνωμία της αριστεράς, που μεγάλο μέρος της υπέκυψε στα θέλγητρα της "ιστορικής δικαίωσης". Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ επενδύθηκε με μια ιδιαίτερη ιστορική φόρτιση, που αφορούσε την εκπλήρωση των διαχρονικών αιτημάτων για ρήξη με τις ΗΠΑ και τη δεξιά αλλά και τη δημιουργία μιας λαοκινούμενης δημοκρατίας. Έτσι, η συναίνεση της πλειονότητας της αριστεράς στην κυβερνητική πολιτική του ΠΑΣΟΚ αλλά και η μαζική προσχώρηση των στελεχών της στον κρατικό μηχανισμό επέφερε την κοινωνική ειρήνη με τη σταδιακή κατάσβεση των ταξικών αγώνων της μεταπολίτευσης. Το κράτος πρόνοιας, που στήθηκε απο την ακατάσχετη δανειοδότηση των ευρωπαίων, δημιούργησε ένα σαθρό πλαίσιο κοινωνικών συναινέσεων, μέσα στο οποίο η εναπομείνασα επαναστατική αριστερά αδυνατούσε να βρει ευρείες κοινωνικές συμμαχίες. Και ενώ η οικονομία, ήδη απ' τα τέλη της δεκαετίας του '90, ήταν στα πρόθυρα του κραχ, ένας νέος γύρος ταξικής εκεχειρίας επετεύχθει μέσω της οικονομίας των δανεικών που εφαρμόστηκε για την αποσόβηση της διαφαινόμενης κρίσης υπερσυσσώρευσης. Η ιδεολογική περιβολή αυτής της οικονομίας περιελάμβανε την οριστική αποκαθήλωση της ταξικής συνείδησης μέσω ενός νέου τρόπου ζωής (life style), απε-

γκλωβισμένου απ' τη "μιζέρια" της πολιτικής ενασχόλησης. Η αποθέωση των εμπορευμάτων (που έπρεπε να καταναλωθούν για να μην ξεσπάσει η κρίση υπερπαραγωγής) και το κυνήγι της ατομικής ευημερίας δημούργησαν νέες κοινωνικές ταυτότητες αταξικού προσδιορισμού. Έτσι, η πολιτική, ο αγώνας και οι διεκδικήσεις έγιναν έννοιες περισσευούμενες και στο εσωτερικό της εργατικής τάξης, που αιθεροβατούσε στην αυταπάτη της οικονομικής ανέλιξης.

Μέσα στα περίπου τριάντα χρόνια ιδεολογικής ηγεμονίας του κεφαλαίου και ύφεσης των ταξικών αγώνων, η πολιτική επανασυγκρότηση της εργατικής τάξης αποτελεί ένα αντικειμενικά περίπλοκο ζήτημα. Και ενώ ένας επιπόλαιος ντετερμινισμός θα έθετε το ξέσπασμα της κρίσης ως την απόλυτη αφετηρία ταξικής συσπείρωσης, κάτι τέτοιο φυσικά δεν συμβαίνει. Γιατι οι προϋποθέσεις για κάτι τέτοιο δεν αφορούν μόνο την πτώση του βιοτικού επιπέδου της εργατικής τάξης αλλά και το επίπεδο συνείδησης στο εσωτερικό της. Αφορά δηλαδή την κατανόηση της θέσης της στον καπιταλισμό -άρα και την αυτοπεποίθησή της-, τον ιδεολογικό -άρα και επαναστατικό- προσανατολισμό της αλλά και την πολιτικοστρατιωτική -άρα οργανωτική- ετοιμότητα των σχηματισμών της. Αυτές τις εσωτερικές προϋποθέσεις δεν φαίνεται πως τις πληρούσαν και οι διάφορες απόπειρες συσπείρωσης του κινήματος. Με το ξέσπασμα της κρίσης και την υιοθέτηση της μνημονιακής πολιτικής στην Ελλάδα, κυρίως την περίοδο 2010-12, υπήρξε ένα τεράστιο κοινωνικό ρεύμα διαμαρτυρίας που εκφάστηκε πολιτικά στο δρόμο είτε με το "κίνημα των αγανακτισμένων" είτε με τις ιδιαίτερα μαζικές απεργίες της περιόδου. Αρχικά, το "κινημα των αγανακτισμένων" ήταν μια εν γένει ετερογενής έκφραση της κοινωνικής δυσαρέσκειας με διαταξικό και μη ξεκάθαρο πολιτικό χαρακτήρα. Οι διεργασίες στις "πλατείες" του Συντάγματος, ως άλλο κοινωνικό εργαστήρι, ανέδειξαν τις ανεπάρκειες τόσο καθαυτών των "κινημάτων της πλατείας" όσο και της πολιτικής διαύγειας των ριζοσπαστικών δυνάμεων που ενεπλάκησαν με αυτά. Ο σύμφυτα οριοθετημένος χαρακτήρας της εκάστοτε "πλατείας", που αποτελεί ένα πεδίο ζύμωσης και διαπάλης διάφορων υποκειμένων με ακαθόριστο ιδεολογικό περιεχόμενο (πχ αίτημα άμεσης δημοκρατίας), δεν μπορεί να υπερκαλύψει το αναπόδραστο στάδιο της ταξικής σύγκρουσης, που αφορά την ηγεμονία του πολιτικού σχηματισμού της εργατικής τάξης και το συγκεκριμένο πρόγραμμα πάλης που θα οδηγήσει στην εμφυλιοπολεμική σύγκρουση. Με άλλα λόγια, είναι ιστορικά εξακριβωμένο ότι η μόνη ρεαλιστική επαναστατική στρατηγική είναι αυτή που θα τεθεί απ' τη συγκροτημένη εργατική τάξη και όχι απ' τα "αγανακτισμένα" υποκείμενα, ακόμα κι αν αυτά αποτελούν κομάτι της.

Από την άλλη, οι ιδιαίτερα μαζικές απεργίες εκείνης της περιόδου, που αποτέλεσαν μια πιο συγκεκριμένη ταξική-πολιτική έκφραση αγώνα, έδωσαν ένα

ελπιδοφόρο μήνυμα συσπείρωσης του κόσμου της εργασίας, το οποίο όμως ατόνησε νωρις. Είτε με την άγρια καταστολή των εργατικών αγώνων με ΜΑΤ, επιστρατεύσεις και εκφοβισμό απέναντι σε κάθε διεκδίκηση είτε κυρίως με τις προδοσίες των συνδικαλιστικών ηγεσιών, οι αγώνες αυτοί στάθηκαν αδύναμοι να αποτελέσουν ένα σημείο συσπείρωσης. Οι παθογένειες της αποσάρθρωσης του εργατικού κινήματος των περασμένων δεκαετιών ήταν επόμενο να προσδώσουν ένα εκτωνοτικό-διεκπεραιωτικό χαρακτήρα στις απεργίες, χωρίς να τροφοδοτήσουν τη δημιουργία διαδικασιών ανασύστασης του κινήματος. Οι έτσι κι αλλιώς προδοτικές ηγεσίες της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ καλούσαν τις απεργίες φιλοτεχνώντας μια ξεκάθαρα φαινομενική σύγκρουση με την κυβέρνηση, μέσω των γελοίων τηλεοπτικών λεονταρισμών τους, υπονομεύοντας έτσι όχι μόνο την (ανύπαρκτη) αξιοπιστία τους αλλά και τη γενικότερη δυναμική του αγώνα στα μάτια της κοινωνίας. Ο χαρακτήρας αυτών των απεργιών πήρε έναν επιτηδευμένα "απαντητικό" χαρακτήρα και μόνο, απομονώνοντας τη γενική πολιτική διάσταση της συγκυρίας και την ανάγκη το κίνημα να εκφραστεί συνολικά για αυτή. Κάτι τέτοιο θα έδινε ένα άλλο περιεχόμενο στην ταξική πάλη της περιόδου, αφού η επίγνωση της δυσκολίας για νίκη των αγώνων θα διαμόρφωνε μια αντίστοιχη στατηγική. Έτσι, η αποτυχία των κινητοποιήσεων να ανακόψουν τα αλλεπάλληλα μέτρα αποδυνάμωσε τις απεργίες και δημιούργησε ένα ηττοπαθές κλίμα απόσυρσης των κοινωνικών δυνάμεων.

Το κενό που άφησαν οι βραχύβιες αντιστάσεις έρχεται σήμερα να καλύψει ο ΣΥΡΙΖΑ, που μέσω των πολιτικών του καταβολών σαν ρεφορμιστικό κόμμα επιχειρεί να ταυτίσει τα κοινωνικά αιτήματα με τον αστικό μεταρρυθμισμό. Έχοντας, εδώ και εκατό χρόνια, απαντήσει το επαναστατικό κίνημα στις προδοσίες της σοσιαλδημοκρατίας με τον απόλυτο διαχωρισμό του από αυτήν, η όποια συναίνεση στη διαφαινόμενη κυβερνητική πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ θα αποτελέσει για τον κόσμο της επανάστασης μια ιστορικών διαστάσεων παλινωδία. Μια παλινωδία που θα βυθίσει το κίνημα ακόμα πιο βαθιά στη σύγχυση και τον αποπροσανατολισμό. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ έγραφε για τους τότε μεταρρυθμιστές του Μπερνστάιν: "Τη ρεβιζιονιστική θεωρία σαν σύνολο μπορούμε λοιπόν να τη χαρακτηρίσουμε ως εξής. Είναι μια θεωρία αποτελμάτωσης του σοσιαλισμού, αιτιολογούμενη, κατά το πνεύμα της αγοραίας οικονομίας, από μια θεωρία αποτελμάτωσης του καπιταλισμού". Οι αδιανόητης σαθρότητας εξαγγελίες του ΣΥΡΙΖΑ, στο πλαίσιο της κυβερνητικής μεταβολής που (υποτίθεται) θα επιβάλλει στη διαχείριση της κρίσης, αρχικά διαχωρίζουν την πολιτική απ' την οικονομία διακηρύσσοντας οτι μια "αριστερή" εξουσια είναι ικανή να τιθασεύσει την αντικοινωνική επέλαση του κεφαλαίου. Ξεκινώντας απ' την ανιστόρητη προσέγγιση διαχωρισμού της πολιτικής εξουσίας από τις καπιταλιστικές

κοινωνικές σχέσεις που υπηρετεί, είναι αξιοθρήνητο κάποιοι να πιστεύουν ότι μια κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να μεταλλάξει άρδην την οικονομία και μάλιστα μέσα στη δίνη της κρίσης. Όποιος κατανοεί το υπαρξιακό διακύβευμα του καπιταλισμού στις περιόδους κρίσης του, κατανοεί αυτόματα και την επιβολή μιας άνευ όρων συστράτευσης των κομμάτων εξουσίας σαν το (έτσι κι αλλιώς) πολιτικό προσωπικό εξυπηρέτησης των επιτακτικών αναγκών του κεφαλαίου. Στη συγκυρία της κρίσης είναι αντικειμενικά αδύνατον μια πολιτική δύναμη, ακόμα και με αριστερή φρασεολογία, να αναλάβει κυβερνητικό πόστο χωρίς να φιλήσει το χέρι των δυνάμεων του κεφαλαίου. Γιατί οι ταξικοί συσχετισμοί, εσωτερικοί όσο και διεθνείς, σ' ένα καπιταλιστικό κράτος, όπως η Ελλάδα, είναι αυτοί που καθορίζουν την πολιτική διαχείριση και όχι το αντίστροφο. Όμως, ακόμα και αν δεχόμασταν μια εκτός τόπου και χρόνου προσέγγιση περί "εκ των έσω αντίστασης" στα σχέδια του κεφαλαίου, αυτό θα προϋπέθετε μια μαζική κομματική και κοινωνική βάση ικανή για αντιπολίτευση στο δρόμο ως μέσο πίεσης και νομιμοποίησης της κοινοβουλευτικής(!) σύγκρουσης με το κεφάλαιο, που όμως σε καμιά περίπτωση ο ΣΥΡΙΖΑ δεν διαθέτει. Ο ΣΥΡΙΖΑ θα αποτελέσει τελικά μια μεταβατική-προσαρμοστική δύναμη των αναγκών του κεφαλαίου, ανταποκρινόμενος στον ιστορικό ρόλο που πρεσβεύει σαν δεκανίκι της αστικής δημοκρατίας.

Η θέση ότι η σημερινή οικονομική κατάσταση της χώρας οφείλεται στη λαθεμένη πολιτική διαχείριση της κρίσης εγκλωβίζει ένα μεγάλο τμήμα της κοινωνίας στο δόκανο του ΣΥΡΙΖΑ με την ελπίδα επίλυσης της φτώχειας μέσω κάποιων φιλολαϊκών κυβερνητικών αλλαγών. Σαφώς, στο πλαίσιο των προσυμφωνημένων με το κεφάλαιο μεταρρυθμίσεων, θα υπάρξει μια σχετική αποσυμπίεση της κοινωνικής χρεοκοπίας, οχι με την ανατίμηση αλλά με την εξασφάλιση ενός μίνιμουμ κόστους ζωής. Άλλωστε, η κατεστραμμένη ελληνική οικονομία και η βαθιά της εξάρτηση από τα δάνεια των "εταίρων" δημιουργεί ένα αμετάκλητο πλαίσιο για τη βιωσιμότητά της, που αφορά την υφαρπαγή του κοινωνικού πλούτου για την κάλυψη των χρεών και των ελλειμμάτων. Μια διαδικασία αναδιανομής των κερδών προς τα κάτω είναι αυτή τη στιγμή αδιανόητη, αφού οι χρεοκοπημένες τράπεζες και οι εκτροχιασμένοι (ή οι εσχάτως "πλεονασματικοί" απ' την αφαίμαξη) προϋπολογισμοί λειτουργούν απαγορευτικά σε οποιαδήποτε υποψία ανάπτυξης. Αποτελεί λοιπόν εύλογη απορία πώς είναι δυνατόν μέσα στη συγκυρία βαθιάς καπιταλιστικής κρίσης, μνημονιακής δέσμευσης της χώρας, παραγωγικής ανυπαρξίας και χρεοκοπίας μια αριστερή κυβέρνηση να μπορεί να ανασυστήσει μια φιλολαϊκή οικονομική πολιτική. Χωρίς τη ρήξη με την ΕΕ, το ευρώ, τα μνημόνια και, εν τέλει, με τον ίδιο τον καπιταλισμό μια εξαγγελία κοινωνικής πολιτικής αποτελεί μια ιστορικών διαστάσεων (αυτ)απάτη.

Η άνοδος της κυβερνητικής αριστεράς αποτελεί για το επαναστατικό κίνημα ένα δείγμα της αντικειμενικής του αδυναμίας. Της αδυναμίας να κεφαλαιοποιήσει τις κοινωνικές συγκρούσεις, με ενδεικτικότερη την περίοδο που ακολούθησε τα εξεγερτικά γεγονότα του Δεκέμβρη του '08, μέσω της συσπείρωσης του κόσμου κάτω απο κινηματικές υποδομές επεξεργασίας και εξέλιξης των εμπειριών αγώνα. Η ανυπαρξία μιας επαναστατικής-πολιτικής οργάνωσης είναι αυτή που σπρώχνει τα χειμαζόμενα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας πίσω απ' τις μεταρρυθμιστικές βοές του ΣΥΡΙΖΑ. Είναι αντικειμενικό ότι οι ανυπέρβλητες, όσο τις αγνοούμε, αντιθέσεις και αντιφάσεις στο εσωτερικό του κινήματος λειτουργούν αποτρεπτικά στην κατεύθυνση επαναστατικής ανασυγκρότησης. Και η λέξη επανάσταση έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο πάλης που αυτή τη στιγμή αγνοείται, εσκεμμένα ή μη, απ' την πλειονότητα του κινήματος μέσω των στρεβλών αναγνώσεων της εποχής. Αν και η οποιαδήποτε επαναστατική διακήρυξη αποτελεί κενό γράμμα χωρίς την κινητοποίηση του προλεταριάτου, η αναγκαιότητα μιας κινηματικής συγκρότησης με ρητές και ξεκάθαρες στοχεύσεις παραμένει προϋπόθεση για τη δυνάμει επαναστατική προοπτική. Η ανάλυση της συγκυρίας και η κατάκτηση πολιτικών θέσεων που θα καθορίσουν τα πεδία, την ένταση και τα μέσα πάλης είναι μια επίπονη αλλά απαραίτητη αφετηρία για την άρθρωση ενός συγκεκριμένου επαναστατικού προτάγματος. Οι κυρίαρχες ιδεολογίες, που έχουν εμποτιστεί βαθιά στη συνείδηση της κοινωνίας, και η επίδρασή τους στις επιπόλαιες προσεγγίσεις των ζητημάτων του αγώνα, που έχουν μεταλλάξει το χαρακτήρα της σύγχρονης ταξικής πάλης, διαμορφώνουν ένα περίπλοκο ιδεολογικοπολιτικό πεδίο, η σύγκρουση με το οποίο θα λειτουργήσει καθοριστικά για την ανάδειξη της πολιτικής ηγεμονίας του κινήματος ανάμεσα στις αντιδραστικές και ρεφορμιστικές τάσεις. Η διαρκής ιδεολογική πάλη, η πειθαρχία στο σχέδιο, η πολιτική συγκρότηση, η αποδόμηση του κυρίαρχου λόγου και η πρωτοπόρα δράση αποτελούν τα στοιχεία σύνθεσης μιας πολιτικής δύναμης ικανής να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων της εποχής. Όμως, όλα τα παραπάνω είναι αφηρημένες σκέψεις όσο ακόμα και τώρα αδυνατούμε να βρούμε τη χαμένη μας αυτοπεποίθηση και βυθιζόμαστε στη ματαιότητα, τη μερικότητα και την αδράνεια. Η αναπαραγωγή της πολιτικής μας υπόστασης στο πλαίσιο μιας "παρουσίας" στα κοινωνικά δρώμενα είναι ο μίσος δρόμος προς την ήττα. Η αναγκαιότητα μιας μαζικής-συγκροτημένης παρέμβασης που θα γεννά και οχι θα ακολουθεί τα γεγονότα είναι ο μονόδρομος για την πολιτική μας επιβίωση, είναι ο μονόδρομος για την ελπίδα.

Ο πρωθυπουργός Παναγιώτης Κανελλόπουλος (1902 – 1986), υποδεχόμενος τον αμερικανό στρατηγό Τζέιμς Βαν Φλιτ το 1945, του είπε παρουσιάζοντας το στρατιωτικό άγημα: «Στρατηγέ, ιδού ο στρατός σας».

Τον Ιούλιο του 1961, σαν αντιπρόεδρος της κυβέρνησης της ΕΡΕ, θα υπογράψει τη Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).

ΟΙ ΑΝΤΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΩΣ ΚΟΜΜΑΤΙ ΜΙΑΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Μπροστά στη δίνη των σαρωτικών ανακατατάξεων που επέφερε η καπιταλιστική κρίση, το σαθρό ιδεολόγημα για μια Ευρωπαϊκή Ένωση ισοτιμίας των κρατών και ευημερίας των λαών καταρρέει πλήρως. Πλέον αναδεικνύεται ξεκάθαρα ο εκ φύσεως αντιλαϊκός της χαρακτήρας και οι ανισότητες στο εσωτερικό της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί εν τη γενέσει της έναν ιμπεριαλιστικό μηχανισμό καθώς συστάθηκε στη βάση της ισχυροποίησης και της επέκτασης του ευρωπαϊκού κεφαλαίου στην παγκόσμια αγορά. Δημιουργήθηκε για να δώσει τη δυνατότητα στις μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις (Γερμανία, Γαλλία) να αναπτύξουν μεγαλύτερη δυναμική στον ανελέητο πόλεμο μεταξύ των τότε ιμπεριαλιστικών κέντρων (ΗΠΑ, Ιαπωνία) αλλά και για να μπορέσουν οι ίδιες να ισχυροποιήσουν την επιρροή τους στα άλλα κράτη μέλη. Προφανώς, καθώς είναι ένας διακρατικός μηχανισμός εξυπηρέτησης των συμφερόντων του κεφαλαίου, δομικό της στοιχείο αποτελεί η εγγενής αντίθεση του καπιταλισμού, δηλαδή η σχέση εκμετάλλευσης της εργασίας από το κεφάλαιο. Στο κείμενο αυτό θα δοθεί ένα ιδιαίτερο βάρος σε κάποιες στρατηγικές που θεσμοθετήθηκαν εντός του πλαισίου της ΕΕ και εξυπηρετούν πλήρως την κατεύθυνση της κατακρεούργησης της εργατικής τάξης και των κεκτημένων της στο βωμό της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης των ευρωπαϊκών μονοπωλίων.

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ
«Στρατηγική για την Ανάπτυξη-Ανταγωνιστικότητα-Απασχόληση»

Η Λευκή Βίβλος υπογράφηκε στη σύνοδο κορυφής της ΕΕ στις 10-11/12/1993 και παρουσιάστηκε υποκριτικά ως μια στρατηγική για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Στην πραγματικότητα όμως αποτέλεσε ένα εργαλείο του ευρωπαϊκού κεφαλαίου για να μπει σε εφαρμογή η συνθήκη του Μάαστριχτ και όλες οι μετέπειτα αντεργατικές αναδιαρθρώσεις. Η μια από τις "τέσσερις ελευθερίες" (ελευθερία κίνησης κεφαλαίων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και εργατικού δυναμικού), αυτή της ελεύθερης κίνησης εργατικού δυναμικού, αποτέλεσε τη βάση για τις ρυθμίσεις της Λευκής Βίβλου. Η στρατηγική αυτή υπαγορεύτηκε από την ανάγκη για ολοένα και μεγαλύτερη συσσώρευση κεφαλαίων, για επέκταση και άνοιγμα των ευρωπαϊκών μονοπωλίων σε νέες αγορές και σε πρόσφορα πεδία επενδύσεων (χώρες της πρώην ΕΣΣΔ), καθώς και για την επιτάχυνση της διαδικασίας της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Σαν κύριους στόχους επικαλούνταν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού κεφαλαίου με μείωση του εργατικού κόστους στην ευρωπαϊκή αγορά, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, δηλαδή την πλήρη αποδιοργάνωσή τους, την ευελιξία στην αγορά εργασίας, την κινητικότητα, τη μερική απασχόληση σαν το

"φάρμακο" για την αντιμετώπιση της ανεργίας, την απαλλαγή των εργοδοτών από τις εισφορές για κοινωνική ασφάλιση, οικογενειακά επιδόματα, παροχές για σοβαρές ασθένειες και την ταυτόχρονη πρόσθετη επιβάρυνση της έμμεσης φορολογίας των εργαζομένων. Μέσω αυτής επιδιώκεται η μετατροπή του εργαζομένου σε "απασχολήσιμο", υποχρεωμένο να παρέχει την εργασία του όπου και όποτε του το ζητήσει ο εργοδότης του, γεγονός που αναδεικνύεται ξεκάθαρα διαβάζοντας κανείς τις θέσεις της:

Για τις εργασιακές σχέσεις

- Υπάρχει ανάγκη για μεγάλες μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας, μέσω της καθιέρωσης μεγαλύτερης ευελιξίας στην οργάνωση της εργασίας και την κατανομή του χρόνου εργασίας (θέση 8.2). Η καθιέρωση μεγαλύτερης ευελιξίας πρέπει να γίνει σε θέματα οργάνωσης της εργασίας, πχ καταργώντας τα εμπόδια που καταστούν δυσχερέστερη ή πιο δαπανηρή την απασχόληση με μειωμένο ωράριο ή τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου. [...] Όσον αφορά την κατανομή του χρόνου εργασίας, έχουν γίνει προτάσεις για υπολογισμό των ωρών εργασίας σε ετήσια βάση ή για θέματα μείωσης των ωρών εργασίας σε περιόδους ύφεσης (διευθέτηση, εκ περιτροπής εργασία κτλ) (θέση 8.2).
- Όσον αφορά την κατανομή του χρόνου εργασίας, έχουν γίνει προτάσεις για υπολογισμό των ωρών εργασίας σε ετήσια βάση ή για θέματα μείωσης των ωρών εργασίας σε περιόδους ύφεσης (θέση 8.2). Μειώνοντας το κανονικό ωράριο, αυξάνεται ο αριθμός των θέσεων εργασίας με μερική απασχόληση (θέση 8.3).
- Θέσπιση μέτρων παροχής κινήτρων για την κάλυψη των νέων ευκαιριών για απασχόληση από εγγεγραμμένους ανέργους μέσω πχ συστημάτων κυκλικής εναλλαγής σε θέσεις απασχόλησης (θέση 8.8).
- Τα συστήματα αποζημίωσης της ανεργίας θα πρέπει να προσαρμοστούν και να βρεθούν νέες μέθοδοι, που θα επιτρέπουν την επαναδιάθεση ενός μέρους των πιστώσεων αυτών στις ενέργειες κατάρτισης. Ειδικότερα για τους μακροχρόνια ανέργους και τους νέους που προσεγγίζουν την αγορά εργασίας χωρίς ειδικότητα (θέση 7.4).
- Θα πρέπει να μελετηθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο πειραματισμού συστήματα σύζευξης με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στον τομέα της αύξησης της ελαστικότητας των συνθηκών εργασίας και του επιμερισμού του χρόνου εργασίας (θέση 7.4).
- Πρέπει να αρθούν τα εμπόδια της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, είτε αυτή είναι κλαδική, γεωγραφική είτε κινητικότητα στο εσωτερικό των επιχειρήσεων (θέση 8.2).

Για τη μείωση του κόστους εργασίας

- Δεδομένου ότι ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η μείωση του κόστους εργασίας, η μείωση αυτή θα μπορούσε να αφορά σε διαφορετικές αναλογίες για κάθε κράτος μέλος τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργοδοτών, [...] τις εισφορές, οι οποίες χρηματοδοτούν δαπάνες που εντάσσονται κανονικά στο πλαίσιο της εθνικής αλληλεγγύης: οικογενειακά επιδόματα, ελάχιστες παροχές γήρατος, σοβαρές ασθένειες, μακροχρόνια ανεργία (θέση 9.3).
- Όσον αφορά τη μείωση του κόστους εργασίας, έχουν υποβληθεί προτάσεις, πχ για τη σύνδεση του επιπέδου αποδοχών με την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και την παραγωγικότητα, ώστε να διευκολύνονται οι προσλήψεις νέων ως εναλλακτική λύση για τις ομαδικές απολύσεις σε περιόδους ύφεσης. [...] Για να διευκολύνεται η απασχόληση των νέων, προτείνεται να καθιερωθεί μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τον ελάχιστο μισθό, τις μειωμένες κοινωνικές εισφορές ή άλλους όρους της σύμβασης, πχ μέσω της θέσπισης ευέλικτων συστημάτων μαθητείας, κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης (θέση 8.2).

Για τις φοροαπαλλαγές του κεφαλαίου

- Μείωση της φορολογίας του κεφαλαίου για τη διοχέτευση της αποταμίευσης σε παραγωγικές επενδύσεις. Απλούστευση της μορφής των υποχρεωτικών φορολογικών επιβαρύνσεων του κεφαλαίου. Αντιστάθμιση των απαλλαγών για το κεφάλαιο με νέους ειδικούς φόρους για τους εργαζομένους με τη μέθοδο της "μεταβίβασης των επιβαρύνσεων επί της εργασίας στην κατανάλωση" και με τα λεγόμενα "φορολογικά αντισταθμιστικά μέτρα" (θέση 9.4).

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΛΙΣΑΒΟΝΑΣ 2000
«Στρατηγική για την ανάδειξη της ΕΕ ως την ανταγωνιστικότερη οικονομία του κόσμου ως το 2010»

Στη Σύνοδο Κορυφής τον Μάρτιο του 2000, οι ταγοί των κρατών μελών της ΕΕ συμφώνησαν σ' ένα νέο στρατηγικό στόχο: να την αναδείξουν «στην πιο ανταγωνιστική και δυναμική, βασισμένη στη γνώση, οικονομία στον κόσμο, ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή». Η κατευθυντήρια γραμμή της Στρατηγικής της Λισαβόνας ήταν να γίνει η οικονομία της ΕΕ ανταγωνιστικότερη απ' αυτή των οικονομιών των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας αλλά και της ανερχόμενης τότε Κίνας. Προφανώς για να επιτευχθεί αυτό, για να μπορέσουν, δηλαδή, τα ευρωπαϊκά μονοπώλια να αυξήσουν τα κέρδη τους και να απολαμβάνουν καλύτερες θέσεις στο στίβο της παγκόσμιας αγοράς, βασική προϋπόθεση ήταν η εντα-

τικοποίηση της εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Μέσω αυτής, λοιπόν, ανατρέπονται οι κατακτήσεις για σταθερή απασχόληση, επιβάλλεται η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, η κινητικότητα των εργαζομένων, η καταβαράθρωση των ασφαλιστικών συστημάτων, η ευέλικτη οργάνωση της εργασίας προς όφελος των εργοδοτών. Με οδηγό τα συμπεράσματα ότι «η κατά κεφαλή παραγωγικότητα εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση υστερεί σε σύγκριση με εκείνη των ΗΠΑ» και ότι «η περιορισμένη απασχόληση επηρεάζει το επιθυμητό ποσοστό ανάπτυξης», δηλαδή την κερδοφορία του κεφαλαίου, μπαίνει ως βασικός στόχος η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στο 67% (έως το 2005) και στο 70% (έως το 2010), στο 57% (έως το 2005) και 60% (έως το 2010) για το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών, 50% για τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας έως το 2010 και σταδιακή αύξηση κατά πέντε περίπου έτη της πραγματικής μέσης ηλικίας στην οποία τα άτομα σταματούν να εργάζονται.

Παράλληλα, με τη ΣτΛ ουσιαστικά υιοθετείται η πλήρης φιλελευθεροποίηση της αγοράς. Τίθενται ζητήματα άρσης των εμποδίων στην πρόσβαση των εταιριών άλλων κρατών μελών στις εθνικές αγορές καθώς και απελευθέρωσης των αγορών και των ιδιωτικοποιήσεων σε διάφορα "αγαθά" και υπηρεσίες (διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές, τηλεπικοινωνίες κτλ). Επίσης, μπαίνει ο στόχος για εξέλιξη στο επίπεδο της έρευνας, της εκπαίδευσης, της κοινωνίας των πληροφοριών και των γνώσεων. Θέτει στην πραγματικότητα, επιτακτικά, την ανάγκη της περαιτέρω κατάρτισης της εργατικής τάξης, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες επιταγές του κεφαλαίου.

Τον Νοέμβριο του 2004 παρουσιάζεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η έκθεση μιας ειδικής ομάδας, με επικεφαλής τον πρώην πρωθυπουργό της Ολλανδίας Βιμ Κοκ, με τίτλο «Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση». Η Έκθεση Κοκ, αφού κατέληγε στο συμπέρασμα ότι «η οικονομία της Ευρώπης, για να το πούμε ανοικτά, αναπτύσσεται πιο αργά από ό,τι των ΗΠΑ και πρόσφατα έπασχε από χαμηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας», ζήταγε να παρθούν ισχυρά μέτρα που θα επιταχύνουν το ρυθμό υλοποίησης των νεοφιλελεύθερων επιταγών που όριζε η ΣτΛ. Κεντρική γραμμή της Έκθεσης Κοκ ήταν η προώθηση πολιτικών ανταγωνισμού, η δημιουργία θετικού κλίματος για τη λειτουργία των επιχειρήσεων και η δημιουργία συνθηκών για πιο ευέλικτες αγορές εργασίας και, μεταξύ άλλων, πρότεινε:

- Να αναπτυχθούν νέες μορφές ασφάλειας, απομακρυνόμενοι από το περιοριστικό πρότυπο της διατήρησης της θέσης εργασίας σε όλη τη διάρκεια του επαγγελματικού βίου, προς ένα νέο πρότυπο με το οποίο στόχος θα είναι να δημιουργηθεί η ικανότητα των εργαζομένων να παραμένουν στην αγορά εργασίας και να εξελίσσονται (Έκθεση Β, Κοκ, σελ. 40).

- Η ευελιξία αφορά την ευκαμψία, την προσαρμοστικότητα και την απασχολησιμότητα, το κλειδί για τις οποίες είναι η ικανότητα των εργαζομένων για διαρκή απόκτηση και ανανέωση δεξιοτήτων, καθώς και ένα συνδυασμό ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας, κατάρτισης και κοινωνικής στήριξης έτσι ώστε η μετακίνηση από μια θέση εργασίας σε μια άλλη να γίνεται όσο είναι δυνατόν ευκολότερα (Έκθεση Β, Κοκ, σελ 38).
- Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την παράταση της επαγγελματικής ζωής έως το 2006, που απαιτεί ριζική αλλαγή των πολιτικών και των στάσεων ώστε να μην ευνοείται η πρόωρη συνταξιοδότηση (Έκθεση Β, Κοκ, σελ.41).

Η Έκθεση Κοκ χαρακτηρίστηκε από την Ένωση Ευρωπαίων Βιομηχάνων (τότε UNICE, σήμερα BUISNESSEUROPE) ως "θαυμάσιο κείμενο", ενώ ο ΣΕΒ σε τοποθέτηση του επί αυτής ανέφερε ότι: «Η Έκθεση Κοκ επιβεβαιώνει αυτό που όλοι γνωρίζουμε: ότι η ατζέντα της Λισαβόνας δεν υλοποιείται όπως έχει συμφωνηθεί και ότι εάν δεν επιταχύνουμε την υιοθέτηση της συμφωνημένης νομοθεσίας στα κράτη μέλη και των μεταρρυθμίσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο δεν θα καταφέρουμε να καλύψουμε τη διαφορά ανταγωνιστικότητας που έχουμε σε σχέση με τη Βόρεια Αμερική και την Ιαπωνία». Μέσω αυτών των διαπιστώσεων οι αστοί μας λένε ξεκάθαρα ότι: παρόλο που ξεζουμίζουμε όσο περισσότερο μπορούμε τους προλετάριους, παρόλο που έχουμε πάρει μέτρα για το μέλλον, ο πλούτος που συγκεντρώνεται στα χέρια μας είναι λιγότερος από αυτόν που συγκεντρώνουν τα μονοπώλια των ανταγωνιστικότερων οικονομιών και κυρίως των ΗΠΑ, άρα θέλουμε ακόμα περισσότερους να δουλεύουν ακόμα φθηνότερα. Γι' αυτό και η Έκθεση Κοκ προτείνει τη γενίκευση της μερικής απασχόλησης, που συνάμα σημαίνει μερική ή και καθόλου ασφάλιση, την επέκταση του εργασιακού βίου με την αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης (καθώς ο συνταξιούχος θεωρείται κόστος και βάρος για το κεφάλαιο), τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών σε ασφάλεια και επιδόματα.

Τον Φεβρουάριο του 2005, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχοντας ενστερνιστεί πλήρως τις θέσεις της Έκθεσης Κοκ, προχώρησε σε ανασκόπηση της ΣτΛ, υπολογίζοντας ότι «σήμερα, κατά γενική ομολογία, η Ευρώπη ελάχιστα έχει πετύχει να αξιοποιήσει τις δυνατότητες αλλαγής που προσφέρει η Στρατηγική της Λισαβόνας», απαίτησε από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν άμεσα σε εθνικό επίπεδο τις πολιτικές της ΣτΛ και καθόρισε νέες προτάσεις με σκοπό να επιτευχθεί επιτακτικά η αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ. Ουσιαστικά, η ανασκόπηση αυτή επικαιροποίησε τους στόχους που τέθηκαν το 2000, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην αύξηση της προσέλκυσης επενδύσεων, τη γνώση και την καινοτομία ως παράγοντες οικονομικής μεγέθυνσης, την ευελιξία

στην αγορά εργασίας μέσω της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και την αύξηση της κατά κεφαλήν παραγωγικότητας.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ 2020
«Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

Εγκρίθηκε στις 3 Μαρτίου του 2010 σε μια συγκυρία βαθιάς συστημικής κρίσης, που έπληξε και πλήττει τα ιμπεριαλιστικά κέντρα και με ιδιαίτερη ένταση την ΕΕ. Μέσω αυτής της συνθήκης η ΕΕ θωρακίζεται και επανακαθορίζει τους στρατηγικούς της στόχους, ώστε τα ευρωπαϊκά μονοπώλια να ανταπεξέλθουν στον σκληρό ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς. Βασικός της στόχος είναι η επανάκαμψη της κερδοφορίας των ευρωπαϊκών μονοπωλίων και η αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους σε σχέση με αυτά των ΗΠΑ, Κίνας και Ιαπωνίας. Μέσω του κειμένου της Στρατηγικής εκφράζεται η ανησυχία του κεφαλαίου και του πολιτικού προσωπικού του για την εξέλιξη της κρίσης, γεγονός που αποτυπώνεται μέσα σε τρία στρατηγικά σενάρια: 1. σενάριο "βιώσιμης ανάπτυξης", που προβλέπει ελαφρά αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης σε σχέση με το επίπεδο ανάπτυξης πριν από την κρίση 2. σενάριο "υποτονικής ανάπτυξης", με αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης μικρότερη από πριν 3. σενάριο "χαμένης δεκαετίας" με αύξηση του ΑΕΠ σημαντικά μικρότερη από το προηγούμενο επίπεδο. Επίσης, δηλώνεται ότι η κρίση χρειάζεται να αξιοποιηθεί για τη γρηγορότερη προώθηση των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων στην οικονομία, γι' αυτό και διατυπώνονται θέσεις για την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, τη δραστική μείωση των μισθών και των συντάξεων, τη δια βίου μάθηση και τη συνεχή κατάρτιση, την αποδιοργάνωση τις κοινωνικής ασφάλισης. Ενδεικτικά παρατίθενται αυτούσιες κάποιες από τις θέσεις αυτής της αντιλαϊκής στρατηγικής:
- Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, τα ποσοστά απασχόλησης στην Ευρώπη (κατά μέσο όρο 69% για άτομα ηλικίας 20-64 ετών) εξακολουθούν να είναι σημαντικά χαμηλότερα απ' ό,τι σε άλλα μέρη του κόσμου. Το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται ανέρχεται μόνο σε 63% έναντι 76% για τους άντρες. Μόνο το 46% των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64) απασχολούνται σε σύγκριση με ποσοστό άνω του 62% στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Επιπλέον, οι Ευρωπαίοι κατά μέσο όρο εργάζονται 10% λιγότερες ώρες απ' ό,τι οι εργαζόμενοι στις ΗΠΑ ή την Ιαπωνία (σελ. 8).

- Η δημογραφική γήρανση επιταχύνεται. Καθώς συνταξιοδοτείται η γενιά της έκρηξης των γεννήσεων (baby boom), ο ενεργός πληθυσμός της ΕΕ θα αρχίσει να μειώνεται από το 2013-14. Σήμερα ο αριθμός των ατόμων ηλικίας άνω των

60 ετών αυξάνεται με ρυθμό δύο φορές ταχύτερο απ' ό,τι πριν από το 2007 -κατά περίπου δύο εκατομμύρια κάθε χρόνο σε σύγκριση με ένα εκατομμύριο προγενέστερα. Ο μικρότερος ενεργός πληθυσμός σε συνδυασμό με υψηλότερο ποσοστό συνταξιούχων θα επιβαρύνει με πρόσθετους περιορισμούς τα συστήματά μας κοινωνικής πρόνοιας (σελ.8).
- Το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών πρέπει να αυξηθεί από 69% σήμερα σε τουλάχιστον 75%, μεταξύ άλλων μέσω της μεγαλύτερης συμμετοχής των γυναικών, των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας και της καλύτερης ενσωμάτωσης των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό (σελ. 13).
- Απασχόληση: εξαιτίας των δημογραφικών αλλαγών, το εργατικό μας δυναμικό βρίσκεται σε πορεία συρρίκνωσης. Σήμερα απασχολούνται μόνο τα δύο τρίτα του πληθυσμού μας σε ηλικία εργασίας σε σύγκριση με ποσοστό άνω του 70% στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών και των μεγαλύτερης ηλικίας ατόμων είναι ιδιαίτερα χαμηλά (σελ. 21).
- Να προσαρμόσει το νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα με τις αρχές για "έξυπνη" ρύθμιση, στα εξελισσόμενα πρότυπα εργασίας (πχ χρόνος εργασίας, απόσπαση εργαζομένων) (σελ. 22).
- Να διευκολύνει και να προάγει την κινητικότητα εργασίας εντός της ΕΕ και να προσαρμόσει καλύτερα την προσφορά εργατικού δυναμικού στη ζήτηση με τη δέουσα χρηματοδοτική ενίσχυση από τα διαρθρωτικά ταμεία, ιδίως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και να προωθήσει μια διορατική και ολοκληρωμένη πολιτική μετανάστευσης εργατικού δυναμικού που θα ανταποκρίνεται με ευέλικτο τρόπο στις προτεραιότητες και τις ανάγκες των αγορών εργασίας (σελ. 22).
- Να αναπτυχθούν εταιρικές σχέσεις ανάμεσα στους κύκλους της εκπαίδευσης/κατάρτισης και της εργασίας, ιδίως με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον προγραμματισμό της εκπαίδευσης και στην παροχή κατάρτισης (σελ. 23).
- Ενώ οι εταιρίες μας βρίσκονται ακόμη αντιμέτωπες με την καθημερινή πραγματικότητα του κατακερματισμού και των διαφορετικών κανόνων, οι ανταγωνίστριές τους από την Κίνα, τις ΗΠΑ ή την Ιαπωνία μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από τις μεγάλες εγχώριες αγορές τους (σελ. 24).

Οι στρατηγικές αυτές αποτέλεσαν διαχρονικά τους σηματοδότες της κίνησης της ευρωπαϊκής οικονομίας, που εναρμονισμένη με το νεοφιλελεύθερο πνεύμα διεξήγαγε εν τη γενέσει της έναν ανηλεή πόλεμο στην εργασία. Με το ξέσπασμα της κρίσης και την έκταση που αυτή πήρε στον ευρωπαϊκό χώρο, η ανάγκη απόλυτης εδραίωσης των στρατηγικών έγινε επιτακτική, αφού η επιβίωση της ευρωπαϊκής οικονομίας προϋπέθετε την επιτάχυνση των αντεργατικών νομοθεσιών. Το μέγεθος του κλυδωνισμού της ευρωπαϊκής οικονομίας και η αναγκαιό-

τητα για καταστροφή κεφαλαίων έπρεπε να ισορροπηθεί-μετατοπιστεί προς τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα ώστε να αποσοβηθούν οι διαφαινόμενες απώλειες του κεφαλαίου. Η διαδικασία της εσωτερικής υποτίμησης για όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, που στην Ελλάδα επιβλήθηκε με τη μορφή μνημονίων, ουσιαστικά αποτέλεσε μια βίαιη προέκταση του αντιλαϊκού χαρακτήρα των στρατηγικών της ΕΕ. Έτσι, με την εφαρμογή των μνημονίων, ξεκινά ένας κύκλος άγριας ταξικής αφαίμαξης. Με έκτακτα νομοθετήματα καταργούνται οι συλλογικές συμβάσεις, μειώνονται ραγδαία ο κατώτατος μισθός και οι συντάξεις (θεσμοθετείται ακόμα χαμηλότερος για τις ηλικίες κάτω των 25), απελευθερώνονται οι όροι των απολύσεων, ισοπεδώνεται το σύστημα υγείας, αυξάνεται η φορολογία των εργαζομένων και παράλληλα μειώνεται η φορολογία του κεφαλαίου, τα ποσοστά της ανεργίας και της φτώχειας γιγαντώνονται. Η διαδικασία αυτή γίνεται αφενός για να καρπωθεί το κεφάλαιο μεγαλύτερη υπεραξία από την εργασία αλλά και αφετέρου για να δημιουργηθεί ένα πιο ανταγωνιστικό και ελκυστικό πεδίο επενδύσεων, τόσο για την παρούσα φάση όσο και για τη μετά κρίσης εποχή. Ένα πεδίο με πολύ χαμηλό εργατικό κόστος που θα προσφέρει μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους και, άρα, κίνητρο για επενδύσεις. Αυτή η διαδικασία εξυπηρετεί τόσο τα συμφέροντα της ντόπιας αστικής τάξης όσο και αυτά των ευρωπαϊκών μονοπωλίων και των ξένων επενδυτών, αφού δημιουργείται εντός της ΕΕ μια οικονομική ζώνη με πολύ χαμηλό μισθολογικό κόστος.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για το τι είδους "ανάπτυξη" θα φέρουν οι επενδύσεις αποτελεί το κάτεργο της COSCO στο λιμάνι του Πειραιά, όπου οι άθλιες και επικίνδυνες συνθήκες εργασίας που επικρατούν είναι πλήρως προσαρμοσμένες στην ανταγωνιστικότητα και την αύξηση των κερδών της κινέζικης πολυεθνικής. Οι εργαζόμενοι προσλαμβάνονται με ατομικές συμβάσεις, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό εργαζομένων βρίσκεται σε καθεστώς εκ περιτροπής εργασίας, επινοικιαζόμενοι μέσω υπερεργολάβων (βασικός εργολάβος είναι η ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΕ). Οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται στον εργαζόμενο (η υπέρβαση του ωραρίου υπολογίζεται από την εταιρία ως "οικιοθελής προσφορά"!), καθώς επίσης η εργοδοσία επιβάλλει, μέσω της σύμβασης πρόσληψης, τη μετακίνησή του όπου και όποτε θέλει χωρίς να υπάρχει συμφωνία του ίδιου. Στις 18 Ιούλιου 2014, οι εργάτες σταμάτησαν να δουλεύουν και προκήρυξαν την πρώτη απεργία στην προβλήτα της COSCO, καταγγέλλοντας την εργασιακή γαλέρα που βιώνουν και διεκδίκησαν βασικά δικαιώματά τους, όπως το να αναγνωριστούν ως λιμενεργάτες (καθώς προσλαμβάνονταν ως ανειδίκευτοι για να είναι πιο φθηνοί), να έχουν βαρέα και ανθυγιεινά ένσημα, επίδομα επικινδυνότητας, αύξηση του ημερομισθίου, συλλογική σύμβαση, πληρωμή των υπερωριών, των αργιών, των νυχτερινών, δήλωση των εργατικών "ατυχημάτων", πενταμελή πόστα, διάλειμμα στη διάρκεια του οχταώρου, κανονισμό εργασίας και δημιουργία

επιτροπής εργαζομένων, κάτι το οποίο μέχρι πρότινος απαγορευόταν. Υπερασπιζόμενοι με το συλλογικό τους αγώνα τα ταξικά συμφέροντα, κατάφεραν να γίνουν δεκτά από την εργοδοσία κάποια από τα αιτήματα για αναγνώριση της ειδικότητας του λιμενεργάτη, τα βαρέα και ανθυγιεινά, η ασφαλής καβοδεσία, η συγκρότηση επιτροπής εργαζομένων. Ας μην ξεχνάμε πως από την πρώτη στιγμή αυτής της ιδιωτικοποίησης οι κυβερνώντες κραυγάζουν πως αποτελεί "τεράστια επιτυχία" και "πρότυπο ανάπτυξής".

Εναρμονισμένος μ' αυτή τη λογική είναι και ο νόμος που ψηφίστηκε για το άνοιγμα των καταστημάτων τις Κυριακές, ο οποίος αρχικά προέβλεπε τη λειτουργία τους για 7 Κυριακές, οι οποίες μετέπειτα αυξήθηκαν σε 52 για συγκεκριμένες περιοχές (απόφαση που πάγωσε προσωρινά από το ΣτΕ κρατώντας σε ισχύ τις 7). Αυτή η κίνηση εξυπηρετεί αφενός τις ορέξεις των μεγαλοεπιχειρηματιών να πουλάνε συνεχώς και να αυξάνουν τα κέρδη τους πατώντας στις πλάτες των εργαζομένων αλλά και αφετέρου ανοίγει τις πόρτες για εν δυνάμει εφαρμογή του ίδιου μέτρου και σε άλλους κλάδους. Το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα που ακολουθείται στον κλάδο του εμπορίου, σε σύντομο χρόνο και πάντα στο βωμό τις ενίσχυσης της "ανταγωνιστικότητας", θα αποτελέσει μόνιμη κατάσταση. Μπροστά σ' αυτή τη συνθήκη οι εμποροϋπάλληλοι, μαζί με αλληλέγγυους από τον κόσμο της εργασίας, διεξάγουν έναν πολύ σημαντικό και δύσκολο ταξικό αγώνα, αρνούμενοι να ενδώσουν στις επιταγές της αγοράς και της εργοδοσίας. Έναν αγώνα στην κατεύθυνση της διασφάλισης των κεκτημένων της εργατικής τάξης που με το δικό της αίμα κέρδισε τον προηγούμενο αιώνα και τα τελευταία χρόνια ισοπεδώνονται από την επέλαση του κεφαλαίου.

Η "ανάπτυξη" και η "ανταγωνιστικότητα", τις οποίες ευαγγελίζεται καθημερινά το πολιτικό προσωπικό της αστικής τάξης, σημαίνουν μετατροπή των εργαζομένων σε σύγχρονους σκλάβους προσαρμοσμένους πλήρως στις ανάγκες της αγοράς. Μιας αγοράς, στην οποία η εκ περιτροπής και ανασφάλιστη εργασία, τα "απελευθερωμένα" ωράρια, οι μηδαμινοί μισθοί, οι ατομικές συμβάσεις, η τρομοκρατία των απολύσεων και της ανεργίας θα αποτελούν θέσφατο. Οι ταξικοί συσχετισμοί που διαμορφώνονται δεν αφήνουν περιθώρια στις αυταπάτες που μιλούν για ξεπέρασμα της κρίσης και φιλολαϊκές πολιτικές "ανάπτυξης" εντός της ΕΕ και γενικότερα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Γι' αυτό και είναι αναγκαία η συγκρότηση ενός προλεταριακού μετώπου που θα θέτει το ζήτημα της σύγκρουσης με το μηχανισμό της ΕΕ ως έναν τακτικό στόχο στο πλαίσιο του συνολικού αγώνα για την ανατροπή του συστήματος εκμετάλλευσης και την εγκαθίδρυση της κυριαρχίας της τάξης μας στα μέσα παραγωγής ως το μονόδρομο για την ικανοποίηση των κοινωνικών μας αναγκών και την πραγματική λαϊκή ευημερία.

Ο ήλιος λάμπει για όλο τον κόσμο,
δε λάμπει μες στις φυλακές,
δε λάμπει για όσους δουλεύουν μες
στ' ορυχείο,
όσους ξελεπιάζουν το ψάρι,
όσους τρων τον κατμά
όσους φτιάχνουν τις καρφίτσες
για τα μαλλιά
όσους φυσάν άδειες τις μπουκάλες
που άλλοι θα πιούνε γεμάτες
όσους δεν κόβουν το ψωμί όπως η
καλή κοινωνία
όσους περνάν τις διακοπές τους μες
στα εργοστάσια
όσους δεν ξέρουν τι πρέπει να πουν
όσους αρμέγουν αγελάδες και δεν
πίνουν γάλα
όσους δε ναρκώνει ο οδοντογιατρός
όσους φτύνουν τα πνευμόνια τους
στο μετρό
όσους φτιάχνουν μες στα υπόγεια
τα στυλό
που μ'εκείνα άλλοι θα γράφουν
στον καθαρό αέρα πως όλα πάνε
θαυμάσια
όσους έχουνε πολλά να πουν
για να μπορούν να τα πουν

όσους έχουν δουλειά
όσους δεν έχουν
όσους ψάχνουν
όσους δεν ψάχνουν
όσους ποτίζουν τ'άλογα
όσους κοιτάζουν το σκυλί τους
να πεθαίνει
όσους έχουν το καθημερινό ψωμί
περίπου βδομαδιάτικο
όσους το χειμώνα ζεσταίνονται μες
στις εκκλησίες
όσους ο καντηλανάφτης στέλνει
να ζεσταθούν απέξω
όσους σαπίζουν παραπεταμένοι
όσους θα ήθελαν να τρων για να ζουν
όσους ταξιδεύουν κάτω από τις ρόδες
όσους κοιτάν το Σηκουάνα να κυλάει
όσους τους δίνουν δουλειά,
τους διώχνουν,
τους μεγαλώνουν το μεροκάματο,
τους το λιγοστεύουν,
τους πιλατεύουν,
τους ψάχνουν,
τους σκοτώνουν βαρώντας τους
στο κεφάλι
όσους τους παίρνουν αποτυπώματα
όσους βγάζουν στην τύχη από τη
γραμμή και τους ντουφεκίζουν
όσους βάζουν να παρελαύνουν
μπρος από τον Άγνωστο Στρατιώτη
όσους δεν ξέρουν να σταθούν σ'
ολόκληρο τον κόσμο
όσους δεν είδαν ποτέ τη θάλασσα
όσους μυρίζουν λινάρι γιατί
κοπιάζουν στο λινό
όσους δεν έχουν τρεχούμενο νερό
όσους είναι ταγμένοι να φοράν πάντα
φανταρίστικα
όσους χύνουν αλάτι στο χιόνι
παίρνοντας έναν εντελώς
γελοίο μισθό
όσους γερνάν πιο γρήγορα
από τους άλλους
όσους δεν κάνουν την κοινωνία να
λέει: α, αυτός θα πάει μπροστά
όσους σκαν από ανία την κυριακή
το απόγευμα
γιατί βλέπουν να έρχεται η δευτέρα
και η τρίτη, και η τετάρτη,
και η πέμπτη,
και η παρασκευή
και το σάββατο
και η κυριακή απόγευμα.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΑΘΗΝΩΝ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1902
ΠΟΤΕ
ΔΟΥΛΕΨΑ
ΤΗΝ
ΚΥΡΙΑΚΗ
ΚΑΤΩ ΤΑ
ΖΕΡΑ ΣΑΣ
ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑ

Στις 18 Νοεμβρίου πέφτει νεκρός ο Θανάσης Κοσσέ από πυρά φασιστών σε μάχη κοντά στο αεροδρόμιο του Ντονιέτσκ. Οπλισμένος, πολεμώντας την πρώτη ναζιστική κυβέρνηση στην Ευρώπη, μετά τον Β'ΠΠ. Το μύνημά του, τέσσερις μήνες πριν, δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας. «Με λένε Θανάση, οι φίλοι με φωνάζουν Φάνια, κατάγομαι από την Κριμαία, είμαι Ρωμιός της Αζοφικής και γεννήθηκα στο Ραζντόλνιε, έξω από το Ντονιέτσκ. Έζησα είκοσι χρόνια στην Ελλάδα κι άφησα πίσω μου τη γυναίκα μου την Ελένη, το γιο μου τον Πέτρο και την κόρη μου την Αφροδίτη. Είμαι 49 ετών, ορίστε η ταυτότητά μου. Δεν πρόκειται να γυρίσω στην Ελλάδα μέχρι να νικήσουμε. Σας περιμένω όλους εδώ για να γιορτάσουμε τη νίκη. Οι δικοί μου διαμαρτυρήθηκαν, γκρίνιαξαν, αλλά ήξεραν ότι δεν μπορώ να αλλάξω την απόφασή μου. Τώρα δεν είναι η ώρα για ουδετερότητα. Τώρα πρέπει να χτυπηθούν οι φασίστες κι οι εγκληματίες κατακέφαλα!»

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΕ ΔΕΞΙΟ ΦΟΝΤΟ

Τα "δημοκρατικά" όρια του "κυρίαρχου" λαού

«Μια δημοκρατία, που γεννιέται μέσα από τη στρατιωτική θητεία των μαζών, μέσα από την οικονομική τους υποδούλωση και τρέφεται με το αίμα και τον ιδρώτα τους, δεν είναι σε καμιά περίπτωση δημοκρατία. Είναι ολοκληρωτισμός -το συνδυασμένο αποτέλεσμα μιας σειράς καταπατήσεων», Έμα Γκόλντμαν.

εφαρμογή του νόμου / συντεταγμένη πολιτεία / πάταξη της ανομίας / δυνάμεις του χάους / αντικομμουνισμός / δύο άκρα / μνημονιακή χούντα / δημοκρατική εκτροπή / συνταγματικό πραξικόπημα / κράτος έκτακτης ανάγκης / ολοκληρωτισμός / φασισμός

Ο κοινωνικοπολιτικός ανταγωνισμός επανονηματοδοτείται, επαναπροσδιορίζεται. Η εφαρμογή των πλέον σκληρών κυβερνητικών πολιτικών, προκειμένου σε περίοδο βαθιάς συστημικής κρίσης οι διεθνείς κι εγχώριες ελίτ να διατηρήσουν τα οικονομικά και πολιτικά τους προνόμια, διαμορφώνει ένα τοπίο έντονης πολιτικής ρευστότητας που επηρεάζεται τόσο από τις δυνάμεις εκείνες που διεκδικούν την κοινοβουλευτική εξουσία όσο και από τις ριζοσπαστικές κοινωνικές δυνάμεις που θέτουν το ζήτημα της επανάστασης ως μοναδική λύση στη σύγχρονη καπιταλιστική βαρβαρότητα. Η διαμόρφωση αυτού του περιβάλλοντος πολιτικής αστάθειας, με την επίθεση στα εργατικά και κοινωνικά κεκτημένα να διαλύει βίαια κάθε ψευδαίσθηση περί κοινωνίας των ίσων πολιτών, επαναφέρει το ζήτημα της δημοκρατίας -τόσο από την πλευρά της κυριαρχίας σε επίπεδο ρητορείας όσο και από την πλευρά τμημάτων της αριστεράς σε επίπεδο νομιμοποίησης των αντικοινωνικών κυβερνητικών επιλογών- με όρους που βάζουν τέρμα στον ύπνο της "μεταπολιτευτικής ειρήνης".

Κι ενώ λοιπόν, πριν το 2009, η υπεράσπιση της δημοκρατίας, η οποία στον δυτικό καπιταλιστικό κόσμο ταυτιζόταν με την κατανάλωση και τις υποσχέσεις της για μια ψευδή ισότητα, αποτελούσε το κύριο όχημα για τη συκοφάντηση και καταστολή των κοινωνικών και ταξικών αγώνων, με το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης η επίκληση στο "δημοκρατικό αίσθημα" φαίνεται διαρκώς να υποχωρεί. Η εφαρμογή του νόμου και η πάταξη της ανομίας αποτελούν τις μόνιμες κυβερνητικές επωδούς σε μια σειρά αντεργατικών και αντικοινωνικών επιλογών: «Η επέμβαση της αστυνομίας στο ραδιομέγαρο της ΕΡΤ έγινε για την εφαρμογή του νόμου και την αποκατάσταση της νομιμότητας», δήλωνε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Σίμος Κεδίκογλου τον Νοέμβριο του 2013, ενώ στους ίδιους τόνους κυμαινόταν το σχόλιο του υπουργού δημόσιας τάξης Νίκου Δένδια για την άνευ προσχήματος εισβολή της αστυνομίας στο πολυτε-

χνείο λίγους μήνες πριν: «Δεν υφίσταται πλέον άβατο για τη νομιμότητα... Η χρήση των πανεπιστημιακών χώρων ως εστιών ανομίας δεν είναι αποδεκτή σε μια δημοκρατική κοινωνία». Η εισβολή των ΜΑΤ στη Χαλυβουργία τον Ιούλιο του 2012, ύστερα από προσωπική παρέμβαση του πρωθυπουργού Σαμαρά, προκειμένου να διαλυθεί η πολύμηνη απεργία των εργατών, παρουσιάζεται ως υπεράσπιση του δικαιώματος στην εργασία -ή του δικαιώματος στις ορέξεις του κεφαλαίου;- ενώ ο επί των γενικών καθηκόντων Κεδίκογλου δήλωνε: «Η κυβέρνηση θα φροντίζει πάντα για την εφαρμογή του νόμου. Να το γνωρίζουν καλά όλοι αυτό». Ένα ακόμη δείγμα προσωπικής παρέμβασης του πρωθυπουργού -ή κυρίαρχης πολιτικής στρατηγικής;- υπήρξε η κινηματογραφική εκκένωση της κατάληψης Δέλτα από δυνάμεις των ΕΚΑΜ τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου: «Ύστερα από εντολή του πρωθυπουργού κ. Αντώνη Σαμαρά η ΕΛΑΣ αποκατέστησε τη νομιμότητα σε μια ακόμη περίπτωση αυθαιρεσίας, η οποία χρόνιζε αδικαιολόγητα. Το μήνυμα που στέλνει σήμερα η συντεταγμένη πολιτεία είναι σαφές και προς κάθε κατεύθυνση: μηδενική ανοχή στην ανομία και την κατάλυση της νομιμότητας. Η ελληνική δημοκρατία θα προασπίσει την απαίτηση της κοινωνίας για πλήρη αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας προς όφελος του ελληνικού λαού, παντού και σε κάθε περίπτωση», δια στόματος Ν. Δένδια. Η τακτική αυτή της εισβολής των ΕΚΑΜ σε κατειλημμένους χώρους είχε την τιμητική της τον Ιανουάριο του 2013, οπότε η κυβέρνηση και ο αναβαθμισμένος στρατός της κατάφεραν να διαλύσουν την απεργία των εργαζομένων στο ΜΕΤΡΟ και να βάλουν τέρμα στην ανακατάληψη της βίλας Αμαλίας και την ταυτόχρονη κατάληψη των γραφείων της τότε κυβερνητικής ΔΗΜΑΡ. Οι δηλώσεις του Ν. Δένδια σχετικά με τα γεγονότα της βίλας Αμαλίας πάσχιζαν να αποδείξουν ότι οι συλλήψεις και οι προσαγωγές διακοσίων περίπου αναρχικών αποτελούσαν πάγιο λαϊκό αίτημα: «Η δημοκρατική κοινωνία δεν μπορεί να επιτρέψει στις δυνάμεις της ανομίας και του χάους να ανακόψουν την πορεία της χώρας προς την ανάκαμψη... Συνιστά μέγιστη πρόκληση στο δημοκρατικό πολίτευμα και την ομαλότητα η κατάληψη γραφείων κοινοβουλευτικού κόμματος». Η πορεία αλληλεγγύης των δέκα χιλιάδων ατόμων που ακολούθησε τις αμέσως επόμενες μέρες τον διέψευδε πανηγυρικά.

Δεν πρόκειται παρά για κάποια στιγμιότυπα κοινωνικοταξικού ανταγωνισμού την περίοδο της κρίσης. Η ωμή και άγρια καταστολή των συγκρουσιακών απεργιακών διαδηλώσεων κατά την ψήφιση των μνημονίων αποτελεί το επιστέγασμα της κυβερνητικής πολιτικής. Τα μνημόνια δεν τα πέρασε η βουλή. Τα πέρασαν τα ΜΑΤ. Πόση δημοκρατική νομιμοποίηση είχαν λοιπόν οι κυβερνήσεις που ψήφιζαν και ξαναψήφιζαν νέες δανειακές συμβάσεις; Ποιος ο ρόλος των μαζικών διαδηλώσεων όταν δεν μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις που αφορούν τη ζωή χιλιάδων προλεταρίων που τους εναντιώνονται;

Ο κυρίαρχος λαός είναι κυρίαρχος μόνο ως προς το δικαίωμά του να εκλέγει, μια φορά μέσα σε αρκετά χρόνια, το κόμμα της αστικής τάξης στο οποίο θα εκχωρήσει την εξουσία να τον καταπιέζει και να τον εκμεταλλεύεται. Από κει και πέρα η αντιπροσώπευση, που στις καταβολές της αποτελεί το ακριβώς αντίθετο της δημοκρατίας, και η αρχή της πλειοψηφίας, που ακόμη και με τα μαθηματικά των εκλογολόγων είναι εμφανώς μειοψηφία σε σχέση με το σύνολο του εκλογικού σώματος, συγκροτούν τη νομικοπολιτική σφαίρα εντός της οποίας εγγράφονται -ή διαγράφονται- τα δικαιώματα των κοινωνιών.

«Να τους κάνουμε το βίο αβίωτο...»

Για την εμπέδωση του δόγματος νόμος και τάξη, τίθεται σε εφαρμογή το δοκιμασμένο σχέδιο της καλλιέργειας του φόβου και της ανασφάλειας γύρω από έναν τεχνητά -πλην έντεχνα- κατασκευασμένο κίνδυνο. Το καθεστώς προβάλλει στους μετανάστες, κατά κύριο λόγο, και τους λούμπεν προλετάριους (άστεγους, τοξικοεξαρτημένους...) την εικόνα του δημόσιου κινδύνου που απειλεί τη δημόσια υγεία και ασφάλεια, επιχειρώντας να αποπροσανατολίσει τους από κάτω από τη μαχητική διεκδίκηση της ταξικής τους ενότητας και να τους στρέψει στην παγίδα του εθνικού συμφέροντος. Παραμερίζοντας κάθε πρόσχημα ανθρωπισμού και κοινωνικής πρόνοιας, έννοιες που το ίδιο τους το σύνταγμα θέτει -και δεν θέτει όμως- στο κέντρο των αξιών και της λειτουργίας του, κράτος και παρακράτος κηρύσσουν τον πόλεμο, εμπνευσμένο από τη μετά πολλών δημοκρατικών δακρύων ιστορία του αμερικάνικου νότου.

Η ναζιστικής έμπνευσης και γκεμπελικής ονοματοθεσίας επιχείρηση Ξένιος Ζευς, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, κατά κόσμον χώροι φιλοξενίας, μεταναστών και η προεκλογική διαπόμπευση των οροθετικών γυναικών τον Μάιο του 2012 αποτελούν τυπικά παραδείγματα του σχήματος μέσω του οποίου το καθεστώς επιχειρεί να αποσπάσει -κυρίως να επιβάλλει- την κοινωνική συναίνεση: κατασκευή φόβου/πώληση ασφάλειας. Τα ΜΜΕ σε απευθείας σύνδεση με τις διατάξεις του βασικού χρηματοδότη τους, της πολιτικής εξουσίας, προβάλλουν αδίστακτα τη σωτηρία της χώρας μέσα από την πάταξη εξαθλιωμένων μεταναστών και τοξικοεξαρτημένων γυναικών. Πιο συγκεκριμένα, για τη δημοσιοποίηση των φωτογραφιών των τριάντα δύο οροθετικών γυναικών, οι υπουργοί υγείας και δημόσιας τάξης, Λοβέρδος και Χρυσοχοΐδης αντίστοιχα, απαντούσαν στις αντιδράσεις που υπήρξαν για τη διαπόμπευση και την καταπάτηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων: «Υπάρχει σύγκρουση δύο δικαιωμάτων. Από τη μια πλευρά του δικαιώματος στην προσωπικότητα της ιερόδουλης και από την άλλη πλευρά του υπέρτερου δικαιώματος στην προστασία της δημό-

σιας υγείας». Παρά το γεγονός ότι σε μια μόνο φράση εκπλήρωσαν στο έπακρο τους στόχους της μαύρης προπαγάνδας, εντούτοις οι κατηγορίες περί σκοπούμενης σωματικής βλάβης που ασκήθηκαν στις οροθετικές γυναίκες κατέπεσαν, καθώς αποδείχτηκε ότι μόνο μία είχε βρεθεί σε οίκο ανοχής, κι αυτή ως θύμα δουλεμπορίου, ενώ οι υπόλοιπες ήταν άστεγες και μακροχρόνια τοξικοεξαρτημένες.

Η ίδια ρητορεία περί υγειονομικής βόμβας αναπτύσσεται και σε βάρος των μεταναστών, οι οποίοι κουβαλάν στην ελληνική κοινωνία το μικρόβιο της φυματίωσης και άλλων εξαφανισμένων από τον αναπτυγμένο κόσμο ασθενειών. Φαίνεται πως για το καθεστώς η αδυναμία για θέρμανση, σωστή διατροφή, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και οι άθλιες συνθήκες εργασίας δεν γεννούν αρρώστιες, παρά μόνο ρατσισμό. Στην περίπτωση των μεταναστών, οι ακροδεξιές εφεδρείες του συστήματος ενεργοποιούνται, εδώ και δεκαετίες, για να καλλιεργήσουν παράλληλα με το φόβο και το φυλετικό μίσος. Στα χρόνια της μεγάλης ανεργίας, οι εφεδρείες αυτές γίνονται κεντρικές επιλογές, επίσημος κυβερνητικός στόχος: «Η Ελλάδα είναι η χώρα της ΕΕ με το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας και παράνομης μετανάστευσης. Στην Ελλάδα υπάρχουν τόσοι άνεργοι όσοι και παράνομοι μετανάστες και αυτό δεν μπορεί να συνεχιστεί άλλο», Α. Σαμαράς, Οκτώβριος 2013.

Ο κυρίαρχος ρατσιστικός λόγος, παράλληλα με τα αντιμεταναστευτικά πογκρόμ χρυσής αυγής-αστυνομίας, οδηγεί στην ηθική και πολιτική νομιμοποίηση της πλήρους απαξίωσης της ζωής των μεταναστών. Η αθωωτική απόφαση του μεικτού ορκωτού δικαστηρίου της Πάτρας για τους πυροβολισμούς κατά των μεταναστών εργατών στην Μανωλάδα. Η κυνικότητα του Ν. Δένδια με την οποία ως υπουργός δημόσιας τάξης σχολίαζε την αιματηρή εξέγερση των μεταναστών στο στρατόπεδο της Αμυγδαλέζας τον Αύγουστο του 2013: «Η Ελλάδα δεν είναι πια ξέφραγο αμπέλι». Η αφοπλιστική απάντηση του υπουργού ναυτιλίας Μ. Βαρβιτσιώτη στις καταγγελίες των διασωθέντων μεταναστών από το δολοφονικό ναυάγιο στο Φαρμακονήσι τον Ιανουάριο του 2014: «Δεν μπορούν όλα αυτά να αποτελούν αντικείμενο χαζής εκμετάλευσης, δεν πιστεύω ότι κανείς θέλει να ανοίξουμε τις πύλες και όλοι οι μετανάστες να απολαμβάνουν ασύλου στη χώρα μας». Τα σεμινάρια μεταναστευτικής πολιτικής που παρέδιδε ο αρχηγός της ΕΛΑΣ Νίκος Παπαγιαννόπουλος στους υφιστάμενούς του : «Άμα μου λέγανε σε μια χώρα ότι πήγαινε, και θα καθήσεις τρεις μήνες μέσα, και μετά θα είσαι ελεύθερος να κλέβεις, να ληστεύεις, να κάνεις οτιδήποτε, μια χαρά. Πρέπει να τους κάνουμε το βίο αβίωτο». Όλα αυτά, κι άλλα τόσα, κι άλλα τόσα, δεν είναι οι κακές εξαιρέσεις μιας καλής αστικής δημοκρατίας. Είναι στιγμές του ταξικού πολέμου και δεν αρμόζει να απαντιούνται με λέξεις.

«Η δημοκρατία δεν εκδικείται»

Δεν φτάνει όμως η επίκληση στη νομιμότητα, την πάταξη της ανομίας, η καλλιέργεια του φόβου, της ανασφάλειας, του ρατσισμού, για να εμπεδωθεί ο αυταρχισμός του κυρίαρχου λόγου. Ένα βασικό σημείο που κάνει ακόμη πιο ξεκάθαρη τη σύνδεση της "ομαλότητας του πολιτεύματος" μιας χώρας με τις οικονομικές συνθήκες που αυτή αντιμετωπίζει είναι η επίσημη διάψευση της παλιάς εκείνης υπόσχεσης: «Η δημοκρατία δεν εκδικείται». Κι ενώ πίσω απ' το "μεγαλείο" αυτής της διακήρυξης το μόνο που πραγματικά υπήρχε ήταν η τάση του καθεστώτος άλλοτε να αφομιώνει και άλλοτε να αποκρύπτει τους οργανωμένους πολιτικούς του αντιπάλους και τις μεθόδους καταστολής που εφάρμοζε εναντίον τους, σήμερα ο παραδειγματισμός και η εκδικητικότητα απέναντι σε όσους αντιστέκονται όχι απλά νομιμοποιούνται, γίνονται πρωτοσέλιδα, διαφημίζονται.

Χαρακτηριστικότερη όλων η υπόθεση των τεσσάρων αναρχικών που συνελλήφθησαν για την απαλλοτρίωση τράπεζας στο Βελβεντό Κοζάνης τον Φεβρουάριο του 2013. Οι βασανισμοί που υπέστησαν στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής δεν αποτελούν κεντρική είδηση. Οι μπάτσοι τα κάνουν αυτά. (Τα είχαν ξανακάνει άλλωστε τέσσερις μήνες πριν, όταν ο Δένδιας απειλούσε με μηνύσεις τη βρετανική *Guardian* επειδή αποκάλυψε τα βασανιστήρια που υπέστησαν δεκάδες αντιφασίστες στη ΓΑΔΑ.) Είδηση αποτελεί η κεντρική απόφαση να δημοσιευθούν οι φωτογραφίες με τα παραμορφωμένα, τόσο από τα βασανιστήρια όσο και από το πρόχειρο φότοσοπ, πρόσωπα των συλληφθέντων. Είδηση αποτελούν οι απαντήσεις του καθ' ύλην αρμόδιου υπουργού Ν. Δένδια στις αντιδράσεις για την εμφυλιοπολεμική περιφορά των κεφαλών των βασανισθέντων αναρχικών: «Το φότοσοπ έγινε για να αναγνωρίζοντια οι δράστες... Εάν ο ΣΥΡΙΖΑ ή οποιοσδήποτε άλλος έχει στοιχεία στη διάθεσή του για βασανισμούς συλληφθέντων και όχι για τραυματισμούς τρομοκρατών κατά τη συμπλοκή και την αντίστασή τους -ενέργεια για την οποία μεταξύ άλλων βαρυτάτων αδικημάτων επίσης κατηγορούνται- όφειλε ήδη να τα έχει καταθέσει στη δικαιοσύνη αντί να εκδίδει ανακοινώσεις, ώστε να κινηθούν οι σχετικές διαδικασίες. Οι οποίοι τρομοκράτες, σημειωτέον, έφεραν βαρύτατο οπλισμό και κρατούσαν όμηρο πολίτη... Ισχυρισμοί και γενικεύσεις που υιοθετούνται την ίδια ώρα που η ελληνική κοινωνία μάχεται την τρομοκρατία και τις καταστροφικές συνέπειες που μπορεί να έχει για το επίπεδο ζωής όλων των ελλήνων πολιτών, θέτοντας σε κίνδυνο την προσπάθεια ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας και την ανοδική πορεία του τουρισμού».

Κι ενώ κατά τη διάρκεια του εμφυλίου η Μακρόνησος, και τα εκεί συντελούμενα εγκλήματα, επιχειρούνταν να "εξωραϊστούν" ως «Παρθενώνας» και «ξερονήσι» στο οποίο «εβλάστησε η Ελλας ωραιοτέρα από κάθε φορά», ενώ κατά τη διάρκεια της επταετίας μια μοτοσικλέτα κάτω απ' την ταράτσα της Μπουμπουλίνας έκανε μονίμως δυνατό θόρυβο για να καλύπτει τα ουρλιαχτά απ' τα βασανιστήρια και τις φάλαγγες, η νικήτρια μεταπολιτευτική δημοκρατία, με χέρια καθαρά και συνείδηση ήσυχη, φέρνει στο φως αυτό που ποτέ δεν έπαψε να συμβαίνει. Από τη μια απενοχοποιεί τα βασανιστήρια και την καθεστωτική εκδικητικότητα βάζοντάς τα μέσα απ' τις τηλεοράσεις στην καθημερινή ζωή των πολιτών-υπηκόων της, ενώ από την άλλη παραδειγματίζει και προειδοποιεί εκείνους που αγωνίζονται, ή σκέφτονται να αγωνιστούν, για το είδος της μελλοντικής τους τιμωρίας.

Η τήρηση, λοιπόν, της λεπτής εκείνης ισορροπίας ανάμεσα σ' αυτό που πραγματικά συμβαίνει κι εκείνο που επιτρέπεται να γίνει γνωστό παύει πλέον να αποτελεί το κύριο μέλημα της αστικής δημοκρατίας. Με την υποχώρηση των καταναλωτικών υποσχέσεων και των δημοκρατικών ψευδαισθήσεων απ' τη μια και τη διαρκή συρρίκνωση των εργατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων από την άλλη, η κυριαρχία μεταβάλλει τις πολιτικές και της στρατηγικές της, περιφρουρώντας έτσι τα προνόμιά της από τις αναδιανομές της καπιταλιστικής κρίσης και τις αντιδράσεις του ανταγωνιστικού κινήματος. Η συγκαλλυμένη βία και η αποπροσανατολιστική προπαγάνδα, με τις οποίες το καθεστώς επιχειρούσε μέχρι πρότινος να αποσπάσει την κοινωνική συναίνεση, δεν αρκούν. Η κυριαρχία παύει να ενδιαφέρεται ολο και περισσότερο για τα δημοκρατικά εκείνα προσχήματα που κάποτε την εξυπηρετούσαν και τη στήριζαν, βγάζοντας στην πρώτη γραμμή την ωμή βία, την άγρια καταστολή, τη μαύρη προπαγάνδα, τελικά, τον ολοκληρωτισμό και το φασιστικό της πρόσωπο.

«Ασφαλώς και είμαι αντικομμουνιστής...»

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η ΧΑ αναδεικνύεται, όχι τυχαία, σε πολύτιμο σύμμαχο, καθώς με την είσοδό της στη βουλή συντηρεί τα δημοκρατικά προσχήματα της νέας αυτής πολιτικής διακυβέρνησης. Είναι εκείνη που έδωσε στην κυβέρνηση της ΝΔ το δημοκρατικό άλλοθι για να περάσει την ακροδεξιά της ατζέντα, τόσο κατά την περίοδο που έπαιζε το ρόλο του παρακράτους του 7% και το σκάνδαλο της ύπαρξής της στη βουλή νομιμοποιούσε τις αντικοινωνικές αποφάσεις μιας δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης όσο και την περίοδο των διώξεων όταν η κυβέρνηση Σαμαρά έδρεπε τις δημοκρατικές δάφνες για τις φυλακίσεις επιφανών φασιστών του κοινοβουλίου, αφομοιώνοντας -χωρίς

τύψεις και εντός συνταγματικού τόξου- το φασιστικό λόγο: «Εκτός από τη ΧΑ πρέπει να αντιμετωπιστεί και η ακραία αντιπολίτευση που μιλάει για έξοδο από το ΝΑΤΟ, το ευρώ και την ΕΕ, κάτι που θα ήταν πολύ επιζήμιο για τη μεγάλη υπόθεση», δήλωνε ο Α. Σαμαράς λίγες ώρες μετά τις συλλήψεις μελών και βουλευτών της ΧΑ, ενώ στο ίδιο ύφος κινούνταν και οι προγενέστερες, λίγο μετά τη δολοφονία του αντιφασίστα Παύλου Φύσσα, δηλώσεις του συμβούλου του, Χρ. Λαζαρίδη: «Η ένταση που καλλιεργείται από τον ΣΥΡΙΖΑ τροφοδοτεί την ένταση της ΧΑ που οδηγεί σε βία και νεκρούς... Όσο ο ΣΥΡΙΖΑ επιμένει να μην καταδικάζει γεγονότα κατάλυσης του συντάγματος, όπως πχ στις Σκουριές, παραμένει εκτός συνταγματικού τόξου». Είναι η στιγμή που η θεωρία των δύο άκρων επανέρχεται με κάθε επισημότητα στο ιστορικό προσκήνιο και νοηματοδοτεί, σε ένα βαθμό τουλάχιστον, τις διώξεις εις βάρος του ναζιστικού κόμματος, προετοιμάζοντας το έδαφος για το κυνήγι του αναρχοκομμουνιστικού φαντάσματος. Οι δηλώσεις του γενικού γραμματέα της κυβέρνησης Π. Μπαλτάκου, λίγες μέρες πριν τη δημοσιοποίηση της τρυφερής του συνομιλίας με το φασίστα Κασιδιάρη, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο παρεξήγησης: «Ασφαλώς και είμαι αντικομμουνιστής, έτσι γεννήθηκα κι έτσι θα πεθάνω».

Από το "κράτος πρόνοιας" στην κυβέρνηση Παπαδήμου

Από την άλλη, φαινομενικά, πλευρά, ο Γ. Στουρνάρας εντόπιζε το πρόβλημα του συστήματος σ' αυτές ακριβώς τις "κομμουνιστικές" του καταβολές, περιγράφοντας «την ελληνική οικονομία ως την τελευταία σοβιετικού τύπου οικονομία στην Ευρώπη». Ο Μ. Ταμήλος τον ερμηνεύει χωρίς αναστολές, δηλώνοντας πως «δεν έχουμε κομμουνιστικό καθεστώς για να είμαστε αναγκασμένοι να δώσουμε δουλειά και ένα πιάτο φαΐ στον κόσμο», ενώ δεν διστάζει να γίνει αφόρητα συγκεκριμένος: «Κοινωνικό αγαθό είναι μόνο το νερό. Τίποτα άλλο. Μπορείς να ζήσεις και χωρίς ενέργεια. Μπορείς να πας σε ένα χωριό και να ζεις με τη λάμπα που ανάβαμε παλια, δεν χρειάζεται το ρεύμα να το έχεις πάντα. Άρα, λοιπόν, το ρεύμα δεν είναι κοινωνικό αγαθό».

Ο πόλεμος ενάντια στο υποτιθέμενο κράτος πρόνοιας γίνεται κυβερνητική διακήρυξη, ακόμα και δια στόματος του πλέον γραφικού βουλευτή Τρικάλων της ΝΔ. Εργατικά και κοινωνικά δικαιώματα, που αποκτήθηκαν μέσα από σκληρούς και αιματηρούς αγώνες, παρουσιάζονται σαν δώρα και ευγενικές παραχωρήσεις ενός πατρικού και γενναιόδωρου κράτους που πλέον δεν αντέχει και οφείλει να νοικοκυρευτεί. Πίσω απ' αυτή την καπιταλιστική ανακατανομή θεσμών και λειτουργιών, η οποία συμβαίνει με το πρόσχημα ότι το ίδιο το καθεστώς παραήταν "σοσιαλιστικό", υποβόσκει η θέση ότι η αστική δημο-

κρατία έχει αρχίσει να κρίνεται ως μη κατάλληλη για να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες που επιβάλλει η καπιταλιστική κρίση. Χαρακτηριστική του νέου αυτού πολιτικού καθεστώτος υπήρξε η κυβέρνηση του πρώην αντιπροέδρου της ΕΚΤ Λουκά Παπαδήμου.

Τα γεγονότα που οδήγησαν στην κυβέρνηση συνεργασίας ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ, υπό την πρωθυπουργία Παπαδήμου, είναι ενδεικτικά της τάσης του καθεστώτος να δημιουργεί πολιτική αποσταθεροποίηση προκειμένου να επιβάλλονται λύσεις τεχνοκρατικής διαχείρισης που νομιμοποιούνται στο όνομα της αποτελεσματικότητας και της εθνικής σωτηρίας, απαξιώνοντας ολοένα και περισσότερο τις παραδοσιακές "διεξόδους" των εκλογών και των δημοψηφισμάτων, πολιτικών λύσεων εντός της αστικής δημοκρατίας.

«... Ο εκσυγχρονισμός δεν αποτελεί μονάχα ένα απλό καθήκον προσαρμογής των κυβερνήσεων στη σκληρή πραγματικότητα του κόσμου. Είναι επίσης το πάντρεμα της αρχής του πλούτου και της αρχής της επιστήμης που θεμελιώνει τη νέα ολιγαρχική νομιμότητα. Οι κυβερνώντες μας αναλαμβάνουν ως ουσιώδες καθήκον -τουλάχιστον κατά το βραχύ χρονικό διάστημα που τους αφήνει η μάχη για την κατάκτηση της εξουσίας- να διαχειριστούν τις τοπικές επιπτώσεις της παγκόσμιας αναγκαιότητας στον πληθυσμό τους. Αυτό σημαίνει πως ο πληθυσμός τον οποίο αφορά η εν λόγω διαχείριση οφείλει να απαρτίζει ολότητα μία και επιδεκτική εξαντικειμενίκευσης, εν αντιθέσει προς το λαό των διαιρέσεων και των μεταμορφώσεων. Η αρχή της λαϊκής επιλογής γίνεται έτσι προβληματική. Στο πλαίσιο της συναινετικής λογικής έχει αναμφίβολα λίγη σημασία το εάν η λαϊκή επιλογή δίνει το χρίσμα σε έναν ολιγάρχη της αριστεράς ή της δεξιάς. Υπάρχει ωστόσο ο κίνδυνος να υποβάλλονται στην επιλογή αυτή λύσεις που εξαρτώνται μόνο από την επιστήμη των ειδημόνων. Η αυθεντία των κυβερνώντων μας βρίσκεται τότε εγκλωβισμένη ανάμεσα σε δύο αντίθετα συστήματα δικαιολόγησης: τη νομιμοποιούν, αφενός, η λαϊκή επιλογή και, αφετέρου, η ικανότητά τους να επιλέγουν τις καλύτερες λύσεις για τα προβλήματα των κοινωνιών. Όμως τις καλές αυτές λύσεις μπορεί κανείς να τις αναγνωρίσει από το ότι δεν χρειάζεται να υποβληθούν στη διαδικασία επιλογής, εφόσον απορρέουν από τη γνώση της αντικειμενικής κατάστασης των πραγμάτων που είναι ζήτημα εμπειρογνωμοσύνης και όχι λαϊκής επιλογής ...», Jacque Ranciere, *Το μίσος για τη δημοκρατία*.

Τον Οκτώβριο του 2011, και υπό την πίεση των δυναμικών αντικυβερνητικών παρεμβάσεων στις παρελάσεις της 28ης Οκτωβρίου, ο Γ. Παπανδρέου ζητά

ψήφο εμπιστοσύνης και δημοψήφισμα για το «εάν ο λαός θέλει να υιοθετήσουμε τη νέα συμφωνία (αναδιάρθρωση χρέους, PSI) ή να την απορρίψουμε». Πρόταση που απέδειξε περίτρανα τα όρια και τα φοβικά σύνδρομα της καθεστωτικής αριστεράς καθώς έσπευσε να την καταγγείλει ως «ωμό εκβιασμό» (ΚΚΕ), κίνηση που «ευτελίζει τη δημοκρατία» (ΣΥΡΙΖΑ), «αρνητική πρωτοβουλία» (ΔΗΜΑΡ). Μετά την προαναγγελία του δημοψηφίσματος, ο πρωθυπουργός της Ελλάδας καλείται εσπευσμένα στις Κάννες, όπου συναντιέται με τους υπόλοιπους ευρωπαίους ηγέτες στο περιθώριο της συνόδου του G20. Μέρκελ και Σαρκοζί μοιράζουν μαθήματα δημοκρατίας και εθνικής κυριαρχίας στους αφελείς εκείνους που θεωρούσαν την ΕΕ ως μια ισότιμη οικονομικοπολιτική ένωση των λαών, όπου η σύγκρουση των ταξικών συμφερόντων παύει πολιτισμένα να υφίσταται. Αφού μεταβάλλουν το περιεχόμενο του δημοψηφίσματος βάζοντας ως μοναδικό ερώτημα «ναι ή όχι στο ευρώ», θέτουν ως όρο η συμφωνία της 26ης Οκτωβρίου (PSI) να γίνει εξολοκλήρου αποδεκτή όχι μόνο από την κυβέρνηση αλλά και από την αντιπολίτευση, ενώ παγώνουν την οικονομική βοήθεια προς την Αθήνα μέχρι τη διενέργεια και το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα έντονης αποσταθεροποίησης και με διαρροές περί φόβων για επικείμενο πραξικόπημα (ο ανταποκριτής της *Liberation* Ζαν Κατρεμέρ ανακοίνωσε στο τουίτερ ότι ο Παπανδρέου είπε στους εταίρους πως επέλεξε το δημοψήφισμα για να αποτρέψει τον κίνδυνο πραξικοπήματος, εκτίμηση που ανατροφοδοτήθηκε σχεδόν ένα χρόνο αργότερα από το *Βήμα*, το οποίο συνέδεε το δημοψήφισμα και το σχεδόν ταυτόχρονο ξήλωμα της ηγεσίας των ένοπλων δυνάμεων με την προσπάθεια του Γ. Παπανδρέου να αποτρέψει στρατιωτικό πραξικόπημα που ενδεχομένως σχεδιαζόταν), η αστικη τάξη ανασυγκροτείται, εκμεταλλευόμενη την αδυναμία των πολιτικών της αντιπάλων να αξιοποιήσουν το κενό εξουσίας, που φαινόταν να δημιουργείται, προς όφελος των προλεταριακών τους συμφερόντων. Η κυβέρνηση Παπανδρέου, αφού λάβει ψήφο εμπιστοσύνης, παραιτείται και σχηματίζεται η νέα κυβέρνηση συνεργασίας.

Κινούμενη στα όρια της νομιμότητας που θέτει η ίδια η αστική δημοκρατία, η κυβέρνηση Παπαδήμου αποτελεί το πέρασμα σε ένα νέο "πολιτειακό" μοντέλο που φαίνεται να συγκροτείται και στο οποίο το κοινοβούλιο θα αποτελεί τη βιτρίνα των προειλημμένων αποφάσεων του διεθνούς και εγχώριου κεφαλαίου, ενώ η εκλογική του νομιμοποίηση θα αποφεύγεται στο όνομα της πολιτικής σταθερότητας και του εθνικού συμφέροντος μέχρι να εξασφαλιστεί η επόμενη κυβέρνηση που θα έχει τα εχέγγυα να διαχειριστεί την καπιταλιστική κρίση. Την αναγκαιότητα για τη δημιουργία τέτοιου είδους διαχειριστικών κυβερνήσεων επισημαίνει, με τον πλέον εκκωφαντικό τρόπο, η συμμετοχή

στην κυβέρνηση Παπαδήμου του ακροδεξιου και χουντοβασιλικού ΛΑΟΣ. Ο Καρατζαφέρης, που την προηγούμενη νύχτα χαρακτηριζόταν από τα αστικά κόμματα ως ακραίος και τιμητής του βασιλιά και της χούντας, ορίζεται -με τις ευλογίες, αν όχι με τις εντολές, της ΕΕ της δημοκρατίας και της ελευθερίας- ως ισότιμος συνομιλητής και μέλος της νέας κυβέρνησης. Το καθεστώς κάνει σαφές ότι δεν πρόκειται να διακινδυνεύσει τις στρατηγικές του επιλογές στο όνομα των δημοκρατικών αξιών, αφήνοντας ανοιχτα τα περιθώρια κι άλλων "απίθανων" μελλοντικών συνεργασιών. Το συνταγματικό τόξο, στη δεξιά του πλευρά, είναι πάντα ανοιχτό.

Διαχείριση ή επανάσταση

Τι συμβαίνει όμως στην άλλη πλευρά -ή το άλλο άκρο κατά την άποψη επιφανών κυβερνητικών στελεχών- του συνταγματικού τόξου; Πώς αντιδρά η αξιωματική αντιπολίτευση στις ολοένα και αυταρχικότερες κυβερνητικές επιλογές και πώς τοποθετεί το ζήτημα της δημοκρατίας στην προεκλογική της ατζέντα;

Ο κατ' αρχάς νεφελώδης αντιμνημονιακός λόγος του ΣΥΡΙΖΑ, με φιλεργατικές και φιλολαϊκές αποχρώσεις, έρχεται, με τη διαφαινόμενη ανάληψη της εξουσίας, να βάλει στο κέντρο του τη δημοκρατία και την υπεράσπισή της. «Το μεγάλο όμως ζητούμενο σήμερα -καταλάβετέ το- ξεπερνάει κάθε συζήτηση για την οικονομία, κάθε διαφωνία. Είναι η δημοκρατία. Στον τόπο που γεννήθηκε τη συρρικνώνετε, τη διαπομπεύετε», εγκαλούσε ο Α. Τσίπρας τον Ιούνιο του 2013 τον υπουργό οικονομικών Στουρνάρα για το κλείσιμο της ΕΡΤ. Η αποσύνδεση της "δημοκρατικής ομαλότητας" από την οικονομία δεν αποτελεί ατόπημα πολιτικής θεωρίας στο οποίο υπέπεσε ο πρόεδρος της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αποτελεί βασική αρχή της σοσιαλδημοκρατίας, του ψέματος δηλαδή ότι μπορεί να υπάρξει μια δημοκρατία από και για όλες τις τάξεις.

Παρουσιάζοντας τις πραγματικές αιτίες της σημερινής συστημικής κρίσης, τους ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς και την εντεινόμενη επίθεση του κεφαλαίου σε πεδία που παραδοσιακά ελέγχονταν από το κράτος, όχι σαν εγγενή χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος αλλά σαν αποτέλεσμα λανθασμένων πολιτικών επιλογών ανίκανων νεοφιλελευθερων κυβερνήσεων, ο ΣΥΡΙΖΑ συντηρεί την αυταπάτη ότι η λύση μπορεί να υπάρξει εντός του υπάρχοντος συστήματος. Η επιλογή του ΣΥΡΙΖΑ να αποδέχεται την ΕΕ ως αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη μιας χώρας συντελεί στην εμπέδωση του δόγματος ότι η ΕΕ αποτελεί μια κατάσταση μόνιμη και φυσική, πριν ή μετά την οποία τίποτα δεν υπάρχει, και όχι μια βίαιη ιστορική κατασκευή που όχι μόνο μπορεί

να αμφισβητηθεί και να πολεμηθεί αλλά και να ηττηθεί. Ακόμη και οι κατά τα άλλα ρεφορμιστικές φωνές του ΣΥΡΙΖΑ που μιλάνε για έξοδο από την ΕΕ, αποτελούν την ακραία αριστερή του πτέρυγα.

Σ' ένα ακροδεξιό πολιτικό σκηνικό, ο ΣΥΡΙΖΑ κάνει λόγο για "δημοκρατική εκτροπή", "συνταγματικό πραξικόπημα", "μνημονιακή χούντα". Το άμεσο παρελθόν, κατά τη διάρκεια του οποίου αναπτύχθηκαν όλα εκείνα τα αντιδραστικά μέτρα που την περίοδο της κρίσης αναβαθμίστηκαν και παγιώθηκαν, παρουσιάζεται σαν ο χαμένος παράδεισος στον οποίο οφείλουμε να επιστρέψουμε. « ...Για να βγει η δημοκρατία μας από τη σημερινή δοκιμασία πιο ισχυρή, πιο δίκαιη, πιο ανθρώπινη από ποτέ», ήταν το σχόλιο του Α. Τσίπρα για την επέτειο των σαράντα χρόνων από την "αποκατάσταση της δημοκρατίας". Λες και όλα όσα ο ΣΥΡΙΖΑ καταγγέλει ως παρεκτροπές και πραξικοπήματα δεν εντάσσονται στο πλαίσιο λειτουργιών της αστικής δημοκρατίας: «Δεν υπάρχει κανένα κράτος, έστω και το πιο δημοκρατικό, που να μην έχει στο σύνταγμά του παραθυράκια και επιφυλάξεις που εξασφαλίζουν στην αστική τάξη τη δυνατότητα να κινητοποιεί στρατεύματα ενάντια στους εργάτες, να κηρύσσει στρατιωτικό νόμο κτλ, σε περίπτωση διατάραξης της τάξης. Στην πραγματικότητα, στην περίπτωση που η εκμεταλλευόμενη τάξη παραβιάζει το καθεστώς της σκλαβιάς της και κάνει προσπάθειες να φέρεται όχι δουλικά», Λένιν.

Ο ταξικός χαρακτήρας της σύγχρονης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας δεν μπορεί να κρυφτεί πίσω από υποσχέσεις για περισσότερη ελευθερία, ισότητα, δικαιώματα... Όσο δεν αμφισβητούνται έμπρακτα οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής, η συζήτηση θα εξελίσσεται χωρίς να θίγεται το πλαίσιο της οικονομικής, και κατ' επέκταση πολιτικής, ανισότητας που επιβάλλει η αστική δημοκρατία. Η υιοθέτηση αυτού του πλαισίου από τον ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί το διαβατήριό του προς την εξουσία. Καμιά αστική δύναμη, ούτε καν ο ΣΕΒ, δεν θα πρέπει να αμφιβάλλει ότι η ριζοσπαστικότητα του ΣΥΡΙΖΑ θα περιοριστεί σε μια απλή διαχείριση.

Το βασικό εκείνο χαρακτηριστικό της αστικής δημοκρατίας, να νομιμοποιεί την επιβολή των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης στους από κάτω βαφτίζοντας την λαϊκή ετυμηγορία, σε περιόδους σαν τη σημερινή γίνεται περισσότερο σύνθετο. Αυτό που αποκαλύπτεται είναι η ελαστικότητα των ορίων της αστικής δημοκρατίας, η καλά προμελετημένη αντοχή της στον αυταρχισμό και τον ολοκληρωτισμό που προστάζουν οι νέες ανάγκες του κεφαλαίου. «Η κρίση έφερε υποχώρηση της δημοκρατίας και αυτή είναι ίσως η δραματικότερη παρενέργεια της οικονομικής περιπέτειας», παραδεχόταν ο ίδιος ο πρόεδρος

της δημοκρατίας Κάρολος Παπούλιας. Η παραδοχή αυτής της υποχώρησης δεν είναι άνευ σημασίας, καθώς καλλιεργεί μια κάποια οικειότητα -εν είδει καταγγελίας φυσικά- με πολιτικές που προκειμένου να ανταπεξέλθουν στη νέα οικονομική πραγματικότητα θα μπορούσαν να ασκηθούν εκτός αστικής νομιμότητας. Η ωμότητα, όμως, αυτών των αποκαλύψεων δεν είναι χωρίς κόστος. Η κοινωνική δυσαρέσκεια, όλα αυτά τα χρόνια, έγινε καταγγελία, διαμαρτυρία, σύγκρουση. Δεν κατάφερε, όμως, να αμφισβητήσει την ίδια τη φύση της αστικής δημοκρατίας, να ριζοσπαστικοποιηθεί, να μην υποκύψει -σε μεγάλο βαθμό- στο "προοδευτικό" ψέμα της αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ. Στη δυνατότητα, δηλαδή, να υπάρξει μια δεύτερη "αποκατάσταση" της δημοκρατίας, αφήνοντας και πάλι άθικτες τις αιτίες που οδήγησαν στην παρακμή της πρώτης.

Η ανάγνωση από το ανταγωνιστικό κίνημα των μεταβολων που η καπιταλιστική κρίση επιφέρει στο κυρίαρχο πολιτικό σύστημα οφείλει να μην παραμένει στατική και, κυρίως, να μην παραμένει ανάγνωση. Η πρόσφατη ιστορία της Ελλάδας, με το πραξικόπημα του 1967 να βρίσκει με τις πιτζάμες χιλιάδες αγωνιστές, και η ακόμη πιο πρόσφατη ιστορία της Ουκρανίας, με τους φασίστες του 2014 να καταλαμβάνουν βίαια την εξουσία ανοιχτά υποστηριζόμενοι από τις ΗΠΑ και την ΕΕ της ειρήνης και των κοινοβουλίων, έχουν ένα τουλάχιστον κοινό σημείο, στο οποίο ο κόσμος του αγώνα πρέπει να σταθεί χωρίς τύψεις ότι υποκύπτει σε σφάλμα ανιστορικών συγκρίσεων και συσχετισμων: την αδυναμία του κινήματος να διαβάσει τις εξελίξεις, να οργανωθεί, να αντισταθεί. Επαγρύπνιση σήμερα, στην Ελλάδα της κρίσης, σημαίνει αγώνας με όλα τα μέσα και σε κάθε περίπτωση: είτε τα πράγματα οδηγηθούν σε ακραίες λύσεις από το ίδιο το καθεστώς καταλύοντας τα όποια εμπόδια του θέτει ακόμα η αστική δημοκρατία -οι φασίστες και η αστυνομία βρίσκονται ήδη σε θέση μάχης- είτε η σοσιαλδημοκρατία κάνει σαν άλλοτε το θαύμα της στην Ελλάδα και ο ΣΥΡΙΖΑ καταφέρει να διαχειριστεί την κρίση προς όφελος του κεφαλαίου, αφομοιώνοντας, κάτω από το πέπλο της αριστεράς, τις κοινωνικές δυναμικές και αντιδράσεις.

Αυτό που η κυριαρχία πρέπει να αποκλείσει σαν πιθανό ενδεχόμενο "διαχείρισης και εξόδου" από την κρίση είναι η χειραφέτηση και η ριζοσπαστικοποίηση των από κάτω, η κοινωνική επανάσταση. Η ιστορία όμως δεν υπακούει πάντα στις εντολές των μέχρι τώρα νικητών της. Κανένα κράτος, καμιά εξουσία, καμια αστικη δημοκρατία δεν είναι καρπός παραχώρησης, συναίνεσης, συμφιλίωσης. Είναι κατασκευές και προϊόντα ενός διαρκούς πολέμου που τα επέβαλλε με τη βία. Ενός πολέμου που συνεχίζεται και που μόνο η οργάνωση της κοινωνικής αντιβίας μπορεί να τον κρίνει προς όφελός μας.

«Όλοι οι νόμοι στρέφονται εναντίον των εργαζομένων... Ακόμα και το σχολείο έχει ως μοναδικό σκοπό του να εφοδιάσει τα παιδιά των πλουσίων με ό,τι απαιτείται προκειμένου να διατηρήσουν την ταξική τους υπεροχή. Τα παιδιά των φτωχών μετά βίας παίρνουν μια τυπική, στοιχειώδη εκπαίδευση, γεγονός που συντελεί στη δημιουργία προκαταλήψεων, υποψίας και δουλοπρέπειας -με δυο λόγια, έλλειψη λογικής. Η εκκλησία, τέλος, προσπαθεί να αποβλακώσει εντελώς τις μάζες και να τις κάνει να παραιτηθούν από τον επίγειο παράδεισο υποσχόμενη έναν υποθετικό παράδεισο στους ουρανούς. Οι καπιταλιστικές εφημερίδες από την άλλη πλευρά δημιουργούν μεγαλύτερη σύγχυση στο δημόσιο βίο. Συνεπώς οι εργαζόμενοι δεν μπορούν να ελπίζουν στη βοήθεια κανενός καπιταλιστικού κόμματος στον αγώνα που διεξάγουν κατά του συστήματος. Πρέπει να πετύχουν την απελευθέρωσή τους στηριζόμενοι στις δικές τους δυνάμεις. Όπως παλαιότερα η προνομιούχος τάξη δεν παρέδιδε την τυρρανική εξουσία της, έτσι δεν μπορούμε να περιμένουμε ότι οι καπιταλιστές της εποχής μας θα παραδώσουν την εξουσία, αν δεν αναγκαστούν να το κάνουν...»
Μανιφέστο συνέλευσης αναρχικών, Πίτσμπεργκ, ΗΠΑ, 1883.

Αύγουστος, 2014

«Ηρώτησεν ο αρχηγός της ΕΡΕ, ως εάν ήτο δυνατόν να υπήρχεν αμφιβολία. Δέχεσθε ότι ο κομμουνισμός αποτελεί κίνδυνον διά το έθνος; Αρνούμεθα να δώσωμεν απάντησιν, διότι υπήρξαμεν πάντοτε και είμεθα πάντοτε πρωταγωνισταί εναντίον του. Είναι ο κομμουνισμός κίνδυνος διά το έθνος. Αλλά το ζήτημα, είναι, ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αντιμετωπίσεώς του. Εδώ, χωρίζομεν. Η ΕΡΕ ακολουθεί την αστυνομικήν μέθοδον. Ημείς χαράσσομεν την δημοκρατικήν μέθοδον. Εκεί χωρίζομεν.» (Χειροκροτήματα)

Από ομιλία του Γ. Παπανδρέου το 1965.

Η προλεταριακή εξέγερση εναντίον του μουντιάλ και η χρεοκοπία της αριστερής διαχείρισης του καπιταλισμού

9 Ιούλη 2014. Η εθνική Βραζιλίας δέχεται ταπεινωτική ήττα με 7-1 από τη Γερμανία. Οπαδοί της Σελεσάο κατεβαίνουν στους δρόμους, συγκρούονται με τις δυνάμεις καταστολής, τραυματίζουν έναν έφιππο αστυνομικό, λεηλατούν μαγαζιά και σουπερμάρκετ, πυρπολούν λεωφορεία και καίνε τη βραζιλιάνικη σημαία. Η μιντιακή διαχείριση των γεγονότων για ακόμα μια φορά τείνει προς την αβλαβή ερμηνεία των ταραχών: για όλα φταίει η απογοήτευση απ' τη συντριπτική ήττα. Οι εικόνες των συγκρούσεων και των καταστροφών, όμως, δεν είναι η εξαίρεση για τη Βραζιλία. Εδώ κι ενάμιση περίπου χρόνο η χώρα βιώνει μια κατάσταση διαρκούς προλεταριακής εξέγερσης ενάντια στην αριστερή κυβέρνηση του Κόμματος των Εργατών (PT-Partido dos Trabalhadores). Μια εξέγερση ενάντια στην κυβέρνηση πρότυπο για τους εν Ελλάδι επίδοξους διαχειριστές της αριστεράς του κεφαλαίου...

Οι σαλτιμπαγκισμοί του ΣΥΡΙΖΑ (μέρος πρώτο)

Ήταν 17 Δεκέμβρη του 2012 όταν ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ-ΕΚΜ Αλέξης Τσίπρας εβρισκόμενος στη Βραζιλία δήλωνε για την κυβέρνηση της Ντίλμα Ρούσεφ: «Κατάφερε πριν 10 χρόνια να παραλάβει μια χώρα στα πρόθυρα μιας μεγάλης κοινωνικής κρίσης, που έχει οδηγηθεί από την εφαρμογή ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών, και να την οδηγήσει σε μια συντεταγμένη, κοινωνικά δίκαιη έξοδο από την κρίση με αναδιανομή του πλούτου, αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας και μια προσπάθεια παραγωγικής ανασυγκρότησης με επιμονή στις αναπτυξιακές πολιτικές». Λίγες μέρες πριν, σχολιάζοντας την επικείμενη επίσκεψή του στην Αργεντινή και τη Βραζιλία, δήλωνε: «Θα επισκεφθούμε δυο χώρες μέλη του G20, τις οποίες κατέστρεψαν και χρεοκόπησαν οι ομοϊδεάτες του κ. Σαμαρά, τις οποίες ανέστησαν αριστερές και προοδευτικές κυβερνήσεις που αγνόησαν το νεοφιλελεύθερο μονόδρομο. Λαοί που πέταξαν από πάνω τους τα νεοφιλελεύθερα δόγματα και βαδίζουν το δρόμο της ανάπτυξης και της αξιοπρέπειας».

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης της κουστωδίας του ΣΥΡΙΖΑ (στην οποία συμμετείχαν μεταξύ άλλων οι Ν. Χουντής, Γ. Δραγασάκης και Κ. Ήσυχος -κρατείστε αυτό το όνομα στη μνήμη σας...), τα ηγετικά στελέχη των εκφραστών ενός "διαφορετικού μείγματος πολιτικής" είχαν στενές επαφές με τις πολιτικές ηγεσίες νευραλγικών υπουργείων, όπως αυτά της Άμυνας, των Εξωτερικών και των Οικονομικών, με απώτερο σκοπό να εξασφαλιστεί η συνεργασία της βραζιλιάνικης αστικής τάξης με μια ενδεχόμενη αριστερή κυβέρνηση στην Ελλάδα. Στις δημόσιες και υπόγειες συμφωνίες οι δυο πλευρές συμπεριλάβανε ακόμα και τη συνεργασία στις μπίζνες της αμυντικής βιομηχανίας, στο ιδιαίτερα κερδοφόρο και μιζοφόρο εμπόριο όπλων!

Εν μέσω αμοιβαίας εξουσιολειχίας, ο Αλέξης Τσίπρας συναντήθηκε και με στελέχη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Βραζιλίας, το οποίο συμμετέχει ενεργά στην κυβέρνηση Ρούσεφ σε αντίθεση με το αντιπολιτευόμενο βραζιλιάνικο Κομμουνιστικό Κόμμα. Ας μην ξεχνάμε πως το ΚΚΒ κατέχει το υπουργείο Αθλητισμού με τον Άλντο Ρεμπέλο κι έχει παίξει έναν ειδικό ρόλο τόσο στην αριστερή μπίζνα του μουντιάλ όσο και τη βίαιη καταστολή της προλεταριακής εξέγερσης.

Η πρώην μαρξίστρια αντάρτισσα Ντίλμα Ρούσεφ, που φυλακίστηκε και βασανίστηκε από τη στρατιωτική δικτατορία το 1970 για να μετατραπεί σε ορντινάτσα του κεφαλαίου στα γεράματα, σε μια κίνηση αβροφροσύνης και συμβολικής στήριξης πρότεινε στο Αλέξη Τσίπρα να παρευρεθούν μαζί στον τελικό του μουντιάλ. Εν τω μεταξύ, όμως, τα πράγματα αλλάξανε κάπως. Με μια -κατά τα ειωθότα του- μεγαλοπρεπή κωλοτούμπα, ο ΣΥΡΙΖΑ δήλωσε τη στήριξή του στους εξεγερμένους, ασκώντας κριτική στη βραζιλιάνικη κυβέρνηση. Αλλά θα εξετάσουμε παρακάτω σε τι εξυπηρετούν οι οπορτουνιστικές κυβιστήσεις του ΣΥΡΙΖΑ...

Η ιδιαίτερη θέση της Βραζιλίας στον παγκόσμιο καπιταλιστικό καταμερισμό

Ο πρώην πρόεδρος της Βραζιλίας και εμβληματική μορφή της αριστεράς του κεφαλαίου Λούλα ντα Σίλβα δήλωνε κατά τη συνάντησή του με τον Τσίπρα: «Σε περίοδο κρίσης, η λέξη κλειδί δεν είναι δημοσιονομική προσαρμογή. Εδώ στη Βραζιλία, η λέξη κλειδί ήταν η οικονομική ανάπτυξη μαζί με το εμπόριο, μαζί με τις επενδύσεις, μαζί με τις θέσεις εργασίας, μαζί με την κατανάλωση και για αυτό η Βραζιλία έχει ανέβει από τη δέκατη στην έκτη θέση στην παγκόσμια οικονομία».

Τι κρύβεται, όμως, πίσω από αυτή την εξωραϊσμένη εικόνα για οικονομική ανάπτυξη με "άλλο μείγμα πολιτικής" και δήθεν φιλολαϊκό πρόσημο; Η λεγόμενη "παραγωγική ανασυγκρότηση" δεν είναι τίποτε άλλο παρά το πλασάρισμα με ευνοϊκότερους όρους του βραζιλιάνικου κεφαλαίου στον παγκόσμιο καπιταλιστικό συσχετισμό δυνάμεων και τον ενδοϊμπεριαλιστικό ανταγωνισμό. Οι κυβερνήσεις της σοσιαλδημοκρατικής διαχείρισης του PT, που ξεκίνησαν με την εκλογή του Λουίς Ινάσιο Λούλα ντα Σίλβα τον Οχτώβρη του 2002, δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να συνεχίζουν τη βασική οικονομική πολιτική του νεοφιλελεύθερου προκατόχου τους Ενρίκε Καρντόσο. Η συμμετοχή στους διεθνείς ιμπεριαλιστικούς μηχανισμούς (ΔΝΤ, G20, Συμβούλιο Ασφάλειας του ΟΗΕ) όχι μόνο δεν ανακόπηκε αλλά αντιθέτως ενισχύθηκε, φτάνοντας μάλιστα στο σημείο η Βραζιλία να τεθεί επικεφαλής των στρατιωτικών δυνάμεων κατοχής στην Αϊτή το 2003, σε αγαστή συνεργασία με τις ΗΠΑ και τη Γαλλία. Υπό την ηγε-

σία του ΡΤ, η Βραζιλία υπήρξε ιδρυτικό μέλος του κλαμπ των λεγόμενων αναδυόμενων καπιταλιστικών οικονομιών που ιδρύθηκε το 2009, που είναι γνωστό με την ονομασία BRICS (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα και το 2010 προσχώρησε στο κλαμπ και η Νότια Αφρική) και αντιστοιχεί στο 45% του παγκόσμιου πληθυσμού, το 25% των εδαφών του πλανήτη και το 25% της παγκόσμιας οικονομίας. Ταυτόχρονα, διατηρεί ενισχυμένη παρουσία και σε μια σειρά από διακρατικούς λατινοαμερικάνικους οργανισμούς, όπως είναι η MERCOSUR (Κοινή Αγορά του Νότου), η αγορά της οποίας ελέγχεται κατά 70% από βραζιλιάνικα κεφάλαια.

Αυτή η ραγδαία ανοδική πορεία της βραζιλιάνικης οικονομίας και η ιλιγγιώδης, για κάποια χρόνια, καπιταλιστική ανάπτυξη, που έφερε τη χώρα από τη δέκατη στην έκτη θέση της παγκόσμιας οικονομίας, βασίστηκε ως ένα βαθμό και στην επιδοματική πολιτική της κυβέρνησης, που σε συνδυασμό με την ενσωμάτωση του συνδικαλιστικού κινήματος εξασφάλισε μια σχετική κοινωνική ειρήνη, που όμως γρήγορα αποδείχθηκε πως στηρίχθηκε σε πήλινα πόδια. Γιατί η πολιτική της "παραγωγικής ανασυγκρότησης" απλώς μετατόπισε το ξέσπασμα της κρίσης στο χρόνο, αφού δεν άγγιξε ούτε κατά διάνοια τη ρίζα της κρίσης: την ίδια την ύπαρξη του ταξικού εκμεταλλευτικού συστήματος, τη σχέση εκμετάλλευσης κεφαλαίου-μισθωτής εργασίας. Παρά την εντυπωσιακή οικονομική ανάπτυξη, ή μάλλον εξ αιτίας αυτής, οι κραυγαλέες κοινωνικές ανισότητες οξύνθηκαν: το 2010 το πλουσιότερο 10% του πληθυσμού της χώρας συγκέντρωνε στα χέρια του το 42,5% του συνολικού εθνικού εισοδήματος (40 φορές περισσότερο από το φτωχότερο 10%), ενώ το 5% των πλουτοκρατών κατείχαν εισόδημα μεγαλύτερο από τον μισό πληθυσμό της Βραζιλίας.

Το 2011 ο όγκος των εξαγωγών αυξήθηκε 245% (250,3 δις δολάρια) και ταυτόχρονα η εισροή ξένων επενδυτικών και αποθεματικών κεφαλαίων ξεπέρασε τα 350 δις δολάρια. Ο όγκος πωλήσεων των 100 μεγαλύτερων επιχειρηματικών ομίλων το 2010 αντιστοιχούσε στο 56% του ΑΕΠ, ενώ οι 20 μεγαλύτεροι όμιλοι σημείωσαν πωλήσεις που αντιστοιχούν στο 35% του ΑΕΠ (και αντίστοιχα οι 10 όμιλοι στο 25%). Κανένας οικονομικός τομέας δεν ξεφεύγει από τον καλπάζοντα έλεγχο ενός κλειστού κλαμπ καπιταλιστικών ομίλων, από τη βιομηχανία και την εξόρυξη μέχρι τον χρηματοπιστωτικό τομέα και τις υπηρεσίες. Μια χούφτα εταιριών, όπως η Petrobras, η μεταλλουργική Vale do Rio Dose, η αεροναυπηγική Empraer και η τράπεζα Unibanco, μέσα σε λίγα χρόνια, διατηρώντας προνομιακές σχέσεις με την κυβέρνηση του ΡΤ, μετατράπηκαν σε παγκόσμιας εμβέλειας επιχειρηματικούς κολοσσούς. Χαρακτηριστικό δείγμα "διαπλεκόμενων συμφερόντων", όπως τα λέμε εδώ στην Ελλάδα, είναι οι σχέσεις του ΡΤ με την κατασκευαστική εταιρία Odebrecht. Η εν λόγω εταιρία δείχνει μια εντυπωσιακή προσαρμοστικότητα σε κάθε καθεστώς διαχείρισης του κεφαλαίου, μιας και διατηρούσε άριστες σχέσεις τόσο με τη στρατιωτική δικτατορία, κατά την

περίοδο του 1964-1985, όσο και με τις αριστερές κυβερνήσεις από το 2002-03 μέχρι σήμερα. Η Odebrecht έχει αναλάβει να χτίσει τέσσερα νέα στάδια για τις ανάγκες του μουντιάλ, ενώ συμμετέχει σε κοινοπραξίες εταιριών για την κατασκευή άλλων δυο σταδίων. Μέσω του προγράμματος δημόσιων επενδύσεων οι κρατικοδίαιτοι καπιταλιστές της Odebrecht έχουν εξασφαλίσει για τις τσέπες τους κατασκευαστικά έργα ύψους 30 δις δολαρίων. Οι σχέσεις στοργής φυσικά είναι αμοιβαίες, μιας και η Odebrecht είναι από τους βασικότερους χρηματοδότες της κυβερνώσας αριστεράς του PT. Με το αζημίωτο βέβαια, μιας και για κάθε ρεάλ δωρεάς αντιστοιχούν σε κρατικά συμβόλαια 14-39 ρεάλ ανταπόδοσης...

Η εργατική τάξη πάει στον βραζιλιάνικο "παράδεισο"...

Σε αντίθεση με αυτή την εικόνα τιτάνιας οικονομικής ανάπτυξης, η εξαθλίωση του βραζιλιάνικου προλεταριάτου διαρκώς αυξάνεται, καθώς η εξαθλίωση αυτή είναι και η απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Η επιδοματική πολιτική του PT, που το έκανε δημοφιλές για κάποια χρόνια στα φτωχότερα λαϊκά στρώματα, αποδεικνύεται πλέον ασπίρινη για τον καρκίνο. Η σχετική και απόλυτη εξαθλίωση χαρακτηρίζουν αυτή τη στιγμή τη θέση του βραζιλιάνικου προλεταριάτου. Ας δούμε λοιπόν στην πράξη την "παραγωγική ανασυγκρότηση προς όφελος του λαού":

- 55 εκατομμύρια άνθρωποι (το 31% του πληθυσμού της χώρας) ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας με λιγότερο από 1 δολάριο τη μέρα. Το πρόγραμμα ανθρώπινων οικισμών του ΟΗΕ (UN habitat) ανεβάζει τον αριθμό των υποσιτιζόμενων στα 60 εκ., αρκετοί εκ των οποίων ζουν σε συνθήκες απόλυτης μιζέριας. Σύμφωνα με το ημικρατικό Ινστιτούτο Γεωγραφίας και Στατιστικής (IBGE), τον Σεπτέμβρη του 2011 ζούσαν σε συνθήκες απόλυτης εξαθλίωσης 8.054.000 άνθρωποι, ενώ άλλες πηγές ανεβάζουν τον αριθμό σε 16-23 εκ. Σύμφωνα με το Διεθνές Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη (IFAD), το 55% του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές ζει κάτω από το επίσημο όριο της φτώχειας, την ίδια ώρα που η γεωργική παραγωγή της χώρας έχει τη δυνατότητα όχι μονάχα να τροφοδοτήσει επαρκώς την εσωτερική αγορά αλλά και να αποτελεί έναν από τους βασικότερους εξαγωγείς αγροτικών αγαθών σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Σχεδόν 12 εκ. άτομα (πάνω από το 6% του συνολικού πληθυσμού της χώρας) ζούνε σε φαβέλες και αυτοσχέδιες παραγκουπόλεις χωρίς τις στοιχειώδεις υλικές υποδομές που να εξασφαλίζουν ένα μίνιμουμ αξιοπρεπούς διαβίωσης. Το στεγαστικό έλλειμμα επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο με τη διαδικασία των

βίαιων εξώσεων με σκοπό τη χρήση γης για τα μουντιαλικά και ολυμπιακά έργα. Σύμφωνα με τη «Λαϊκή Επιτροπή για το παγκόσμιο κύπελλο και τους ολυμπιακούς αγώνες», περίπου 250.000 άνθρωποι ξεσπιτώθηκαν με ανεπαρκή (ή και καθόλου) αποζημίωση, καθιστώντας χιλιάδες ανθρώπους de facto αστέγους. Εκατοντάδες οικογένειες εκτοπίστηκαν μέχρι και 30 χιλιόμετρα μακριά από τα σπίτια τους σε ανέτοιμα παραπήγματα. Μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2013 εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους 19.220 οικογένειες και ελάχιστες από αυτές εξασφάλισαν ένα αμελητέο επίδομα κατοικίας. Αλλά και οι ιθαγενείς πληθυσμοί δεν γλίτωσαν, αφού παρά τη δυναμική αντίσταση που προέβαλλαν, εκδιώχθηκαν από τη γη τους για να χτιστεί το Μουσείο της Ολυμπιακής Επιτροπής.

- Σχεδόν 2 εκ. άνθρωποι είναι άστεγοι, οι οποίοι πέρα από την ακραία φτώχεια αντιμετώπισαν και τις αστυνομικές επιχειρήσεις για τον "εξωραϊσμό" των αστικών κέντρων, εν όψει του μουντιάλ. Άστεγοι μαζεύονταν κυριολεκτικά σαν σκουπίδια από το δρόμο για να μην δοθεί κακή εικόνα στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, ενώ οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα μίλησαν ακόμα και για "κοινωνική εκκαθάριση". Σύμφωνα με την ισπανική εφημερίδα *El Pais*, από τις αρχές του 2012 μέχρι τον Απρίλη του 2013, σκοτώθηκαν 195 άστεγοι, πολλοί εκ των οποίων κάηκαν ζωντανοί.

- Η ψαλίδα ανάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους διαρκώς ανοίγει, δημιουργώντας τεράστιες κοινωνικές ανισότητες: το 2009 το 5% των πλουσιότερων βραζιλιάνων κατείχε το 30,3% του τεράστιου ΑΕΠ της χώρας (σχεδόν 2,5 τρις δολάρια), ενώ αντίστοιχα το φτωχότερο 50% κατείχε μόλις το 17%.

- Στις συνθήκες εργασίας κυριαρχεί η εντατικοποίηση, η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων και η επισφάλεια, ενώ η κυριακάτικη αργία έχει καταργηθεί στην πράξη για μεγάλο κομμάτι των εργαζομένων. Η αριστερή κυβέρνηση προχωρά σε νεοφιλελεύθερα μέτρα ιδιωτικοποιήσεων των υποδομών της χώρας (λιμάνια, αυτοκινητόδρομοι, πετρελαϊκές πηγές, αεροδρόμια κτλ) και ενισχύει διαρκώς το κεφάλαιο είτε με δημόσιο χρήμα είτε με φοροαπαλλαγές.

- Ο βασικός μισθός είναι μόλις 234 ευρώ, ενώ πάνω από 18 εκ. εργαζόμενοι λαμβάνουν τον κατώτερο μισθό (και αρκετοί ούτε καν αυτόν). Παρότι η αστική τάξη της χώρας έχει από τα υψηλότερα ποσοστά κερδοφορίας στον βιομηχανικό κόσμο, οι μισθοί είναι από τους χαμηλότερους και βρίσκονται σε αβυσσαλέα αντίθεση με τους ρυθμούς ανάπτυξης της τελευταίας δεκαετίας. Όπως γράφει κι ένας έλληνας εργαζόμενος στο Μπέλο Οριζόντε: «Στη Βραζιλία ο βασικός

μισθός είναι 234 ευρώ. Το εισιτήριο του λεωφορείου είναι 1 ευρώ και το ρημάδι έρχεται όποτε γουστάρει. Κάποιος που ζει στο Μπέλο Οριζόντε κερδίζοντας βασικό μισθό μένει τουλάχιστον 15 χιλιόμετρα από τη δουλειά του και θέλει δυο λεωφορεία και μιάμιση ώρα για να φτάσει εκεί, όταν δεν έχει κίνηση. Και όταν μιλάμε για κίνηση, μιλάμε για χάος. Στο Σάο Πάολο, για παράδειγμα, κάθε μέρα έχουμε ουρές 70 χιλιομέτρων στις ώρες αιχμής. Εκεί συναντιούνται ο φτωχός με τον πλούσιο. Ο φτωχός στο λεωφορείο και ο πλούσιος στην αμαξάρα του με τα φιμέ τζάμια». Κι ενώ ο βασικός μισθός είναι εμφανώς ανεπαρκής, οι τιμές των εισιτηρίων για τον αγώνα Βραζιλία-Χιλή κυμαίνονταν από 50 έως 200 δολάρια, ενώ οι "οικονομικές" θέσεις αποτελούσαν μόνο το 5% του σταδίου. Όπως αναφέρει κι ο *Guardian*, οι δρόμοι και τα γήπεδα είναι γεμάτα με λευκούς, ενώ οι μαύροι γύρω από τα γήπεδα είναι μονάχα μικροπωλητές και προσωπικό ασφαλείας, πράγμα που καταδεικνύει και το δομικό ρατσισμό του βραζιλιάνικου καπιταλισμού.

- Παρά τη ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της τελευταίας δεκαετίας, η Βραζιλία μπαίνει κι αυτή σε έναν κύκλο κρίσης, αφού το πρώτο τρίμηνο του 2014 σημείωσε αναιμική ανάπτυξη 0,6% και το δεύτερο τρίμηνο μπήκε σε ύφεση, ενώ η μείωση της βιομηχανικής παραγωγής προκαλεί και μια συνακόλουθη αύξηση της εφεδρικής στρατιάς των ανέργων. Ταυτόχρονα, ο υψηλός πληθωρισμός, που σύμφωνα με τις κρατικές πηγές φτάνει στο 6,5%, ροκανίζει περεταίρω τα ήδη ανεπαρκή εισοδήματα των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων, καθώς οι τιμές των βασικών αγαθών και τροφίμων, όπως το ρύζι, τα λαχανικά και το κοτόπουλο, έχουν αυξηθεί από 20% μέχρι 100% και οι τιμές των ενοικίων έχουν διπλασιαστεί.

- Η αστυνομία, με πρόσχημα τον υποτιθέμενο "πόλεμο ενάντια στα ναρκωτικά", έχει κηρύξει κανονικό πόλεμο ενάντια στους φτωχούς στις φαβέλες με διαρκείς στρατιωτικού τύπου εισβολές. Σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, 2.000 άτομα σκοτώνονται κάθε χρόνο εξαιτίας της υπέρμετρης χρήσης βίας από τις στρατιωτικοαστυνομικές κατασταλτικές δυνάμεις. Άλλωστε, πολλές από τις συγκρούσεις και τις ταραχές που ξέσπασαν τον τελευταίο χρόνο είχαν ως αφορμή "εξωδικαστικές εκτελέσεις" σε φαβέλες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της εκτέλεσης του 26χρονου χορευτή Ντάγκλας Ραφαέλ ντα Σίλβα, τον Απρίλη του 2014, κατά τη διάρκεια αστυνομικής επιχείρησης σε φαβέλα δίπλα στην τουριστική περιοχή Κόπα Καμπάνα. Οι μπάτσοι αρχικά προσπάθησαν να καλύψουν τη δολοφονία, λέγοντας πως ο ντα Σίλβα πέθανε από μια απλή πτώση. Όπως αποδείχθηκε αργότερα, ο ντα Σίλβα πυροβολήθηκε πισώπλατα από τους μπάτσους, αφού πρώτα κακοποιήθηκε σωματικά, γεγονός

που προκάλεσε ταραχές στην Κόπα Καμπάνα και τις γειτονικές φαβέλες, κατά τη διάρκεια των οποίων η αστυνομία εκτέλεσε με μια σφαίρα στο κεφάλι τον Έντισον ντε Σίλβα ντος Σάντος, έναν 27χρονο με νοητική υστέρηση. Σε ένα ακόμα ανάλογο περιστατικό, ένας νεαρός εργάτης κάτοικος της φαβέλας Ροσίνια, ο Αμαρίλλο Ντίας ντε Σόουζα, βασανίστηκε μέχρι θανάτου από μπράβους του αστυνομικού διοικητή της γειτονιάς, οι οποίοι έριξαν το πτώμα του στη ζούγκλα. Ταραχές πυροδοτήθηκαν και από τη δημοσίευση ενός βίντεο που έδειχνε τρεις αξιωματικούς της αστυνομίας να σέρνουν με το αυτοκίνητό τους το σώμα μιας εργάτριας μητέρας τεσσάρων παιδιών, κατοίκου της φαβέλας Κονγκόνια, η οποία τελικά πέθανε μετά τα βασανιστήρια…

Στιγμές ταξικού πολέμου στην ανέμελη χώρα της σάμπα…

«Αυτή ακριβώς τη στιγμή γύρω στους διακόσιες χιλιάδες βραζιλιάνους σε οχτώ μεγαλουπόλεις βρίσκονται στους δρόμους και διαδηλώνουν για τα δικαιώματά τους. Δεν τους νοιάζει το μουντιάλ, δεν πίνουν καφέ και σίγουρα δεν χορεύουν σάμπα», ένας διαδηλωτής.

Πριν από 11 περίπου χρόνια, τον Μάρτη του 2003, η κολοσσιαία καπιταλιστική επιχείρηση FIFA ανέθεσε τη διεξαγωγή του μουντιάλ του 2014 στη Βραζιλία, ακολουθώντας έτσι κατά γράμμα την τακτική της ανάθεσης, τα τελευταία χρόνια, των μεγάλων αθλητικών δραστηριοτήτων στις λεγόμενες αναδυόμενες οικονομίες με τα φθηνά εργατικά χέρια, τις συνθήκες εργασιακού μεσαίωνα, τον αυταρχισμό και τις παρθένες αγορές. Εκ πρώτης όψεως, η επιλογή της FIFA για την ανάθεση του παγκόσμιου κυπέλλου στην πιο ποδοσφαιρόφιλη χώρα του πλανήτη μοιάζει σοφή. Το ίδιο πίστευε και η Ντίλμα Ρούσεφ, που δήλωνε γεμάτη έπαρση και εθνική αυτοπεποίθηση: «Είμαστε ανίκητη χώρα. Θα δείξουμε την ποιότητα που μπορεί να παράσχει η Βραζιλία στο κύπελλο συνομοσπονδιών, το παγκόσμιο κύπελλο και τους ολυμπιακούς αγώνες του 2016». Λογάριασαν, όμως, χωρίς την πραγματική ατμομηχανή της ποδοσφαιρικής βιομηχανίας, το βραζιλιάνικο προλεταριάτο…

Αφορμή για το ξέσπασμα της προλεταριακής εξέγερσης εναντίον του μουντιάλ στάθηκε μια μικρή σχετικά αύξηση στα εισιτήρια των μέσων μαζικής μεταφοράς τον Ιούνη του 2013, γεγονός που πυροδότησε βίαιες διαδηλώσεις με εντυπωσιακή μαζικότητα και ακόμα πιο εντυπωσιακή γεωγραφική εξάπλωση σε δεκάδες πόλεις της βραζιλιάνικης επικράτειας. Οι διαδηλωτές για πολλές μέρες συγκρούστηκαν με την αστυνομία και προχώρησαν σε εμπρηστικές επιθέσεις σε αυτοκίνητα και λεωφορεία. Στην πρωτεύουσα Μπραζίλια, 5.000 εξεγερμένοι, αφού διέσπασαν τον αστυνομικό κλοιό, κατέλαβαν το λόμπι και τη στέγη του Εθνικού Κογκρέσου.

Οι ταραχές συνέπιπταν χρονικά με τη διεξαγωγή του κυπέλλου συνομοσπονδιών (Confederations Cup), μιας "δοκιμαστικής" διοργάνωσης πριν το μουντιάλ. Το κύπελλο, φυσικά, δεν έμεινε αλώβητο. Έτσι, στις 20 Ιούνη, οι εξεγερμένοι προσπάθησαν να σπάσουν τον αστυνομικό φραγμό στο Μπέλο Οριζόντε, με σκοπό να εισβάλουν στο στάδιο Μινεϊράο όπου διεξάγονταν ο αγώνας Νιγηρία-Ταϊτή, ενώ μια εβδομάδα αργότερα σημειώθηκαν ταραχές έξω από το Μαρακανά όπου η εθνική Βραζιλίας κέρδισε με 3-0 την Ισπανία. Τότε η Ρούσεφ, ζώντας σε ένα παράλληλο σύμπαν και θέλοντας να "χαϊδέψει τα αυτιά των κουκουλοφόρων" σε μια απέλπιδα προσπάθεια να κατευνάσει την προλεταριακή οργή, δήλωνε: «Η Βραζιλία ξύπνησε μια ισχυρότερη χώρα. Το μέγεθος των διαδηλώσεων της Δευτέρας είναι η απόδειξη της δύναμης της δημοκρατίας μας».

Οι εξεγερμένοι, όμως, δεν συμμερίστηκαν την παραισθησιογόνα αισιοδοξία της Ρούσεφ και δεκάδες χιλιάδες νεαροί προλετάριοι (ο βασικός πυρήνας της ταξικής σύνθεσης του βραζιλιάνικου λαού) πολιόρκησαν το δημαρχείο του Σάο Πάολο, την ώρα που η πρόεδρος συναντιόταν στο κοντινό αεροδρόμιο Κονγκόνιας με τον Λούλα ντα Σίλβα, τον υπουργό Παιδείας και το δήμαρχο με θέμα συζήτησης τη διαχείριση της λαϊκής έκρηξης. Την ίδια ώρα, ο Άλντο Ρεμπέλο, υπουργός Αθλητισμού και στέλεχος του αυτοαποκαλούμενου Κομμουνιστικού Κόμματος, δήλωνε πως η κυβέρνηση δεν θα ανεχθεί να διαταραχθεί από τις διαδηλώσεις η διεξαγωγή των αθλητικών διοργανώσεων και καλούσε τους απεργούς να επιστρέψουν στις δουλειές τους.

Γρήγορα το κεντρικό ζήτημα των διαδηλώσεων ξέφυγε από τις αυξήσεις στα εισιτήρια των μμμ, μιας και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να οπισθοχωρήσει άρον άρον και επικεντρώθηκε στο υπέρογκο κόστος της διοργάνωσης του μουντιάλ. Αυτό ήταν και το κεντρικό σημείο αναφοράς στο ξεδίπλωμα της ταξικής πάλης κατά τη διάρκεια του χειμώνα του 2013 ως τη διεξαγωγή του παγκόσμιου κυπέλλου.

Στις 7 Σεπτέμβρη, διαδηλωτές στο Ρίο ντε Τζανέιρο διέκοψαν τη στρατιωτική παρέλαση για την ημέρα της εθνικής ανεξαρτησίας και συγκρούστηκαν με τους μπάτσους, ενώ στην Μπραζίλια έγιναν επεισόδια κατά την ώρα της ομιλίας της Ρούσεφ. Ένα μήνα αργότερα, τον Οκτώβρη του 2013, ξέσπασαν βίαιες ταραχές με αφορμή και επίκεντρο τη μεγάλη απεργία διαρκείας των εκπαιδευτικών. Οι διαδηλωτές σε διάφορες μεγάλες και μικρές πόλεις συγκρούστηκαν με τους μπάτσους, έστησαν οδοφράγματα και επιτέθηκαν με μολότοφ σε δημόσια κτήρια, λεωφορεία, ΑΤΜ και τραπεζικά καταστήματα. Η αστυνομία ως συνήθως απάντησε με υπέρμετρη βία, χρησιμοποιώντας ακόμα και σφαίρες από καουτσούκ.

Στις 26 Οκτώβρη, κατά τη διάρκεια φοιτητικής διαδήλωσης που απαιτούσε τη δωρεάν μετακίνηση με τα μμμ, ξέσπασαν εκ νέου συγκρούσεις, πυρπολήθηκε ένα λεωφορείο και λεηλατήθηκαν μηχανήματα αυτόματης πώλησης αγαθών, σε μια έμπρακτη προλεταριακή κριτική στην εμπορευματική κοινωνία...

Στις 7 Γενάρη, με την έναρξη της νέας χρονιάς, κάτοικοι της φαβέλας Μετρό-Μανγκέιρα στο βόρειο Ρίο ντε Τζανέιρο συγκρούστηκαν με μπάτσους, προσπαθώντας να εμποδίσουν την έξωση 40 οικογενειών. Τρεις εβδομάδες μετά, οι ταραχές και οι λεηλασίες επαναλήφθηκαν σε φτωχογειτονιές στο Ρίο και το Σάο Πάολο.

Στις 7 Φλεβάρη του 2014, ξέσπασαν βίαιες συγκρούσεις στο μετρό στο Ρίο ντε Τζανέιρο με αφορμή το κόστος μεταφοράς στις αστικές συγκοινωνίες, ενώ μια βδομάδα αργότερα ξέσπασαν συμπλοκές έξω από το προεδρικό μέγαρο στην Μπραζίλια, όταν οι μπάτσοι επιχείρησαν να διαλύσουν με δακρυγόνα και πλαστικές σφαίρες 15.000 ακτήμονες εργάτες (MST-ακτήμονες χωρίς γη) που διαδήλωναν απαιτώντας την επιτάχυνση της αγροτικής μεταρρύθμισης.

Η πύκνωση της ταξικής πάλης στη Βραζιλία υπήρξε πραγματικά εντυπωσιακή αλλά εδώ μπορούμε να δούμε μονάχα μερικές από τις βασικές στιγμές της εξέγερσης. Όμως, εξ όνυχος αντιλαμβανόμαστε το λέοντα. Κανένας δεν μπορεί να έχει μια συνολική εικόνα για το πλήθος των απεργιών σε όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας, των μαζικών διαδηλώσεων και των ταραχών που ξέσπαγαν με κάθε αφορμή το χειμώνα του 2013-14 σε όλο το γεωγραφικό πλάτος της χώρας. Σημαντικό ήταν, όμως, το σκέλος του ταξικού πολέμου που εκκινούσε από το τεράστιο στεγαστικό έλλειμμα που αντιμετωπίζουν τα φτωχότερα λαϊκά στρώματα. Οι άστεγοι οργανώθηκαν και προχώρησαν σε καταλήψεις μεγάλων εκτάσεων, συγκρουόμενοι πολλές φορές με την αστυνομία. Στις 11 Απρίλη του 2014, ξέσπασαν άγριες συγκρούσεις μεταξύ 1.600 πάνοπλων μπάτσων και των κατοίκων μιας αυτοσχέδιας παραγκούπολης σε κατειλημμένη γη, 6 χιλιόμετρα μακριά από το Μαρακανά. 6.000 οικογένειες είχαν στεγαστεί σε ένα τεράστιο κενό οικόπεδο, ιδιοκτησία της τηλεφωνικής εταιρίας Oi. Η ταξική δικαιοσύνη διέταξε την εκκένωση του χώρου και τα μαντρόσκυλα του κεφαλαίου επιτέθηκαν με λύσσα εναντίον των καταληψιών, οι οποίοι απάντησαν με μολότοφ πυρπολώντας ένα περιπολικό, τέσσερα λεωφορεία και δυο φορτηγά. Λίγες μέρες αργότερα, στις 17 Απρίλη, 136 οικογένειες κατέλαβαν χώρο έξω από το μητροπολιτικό καθεδρικό ναό στο Ρίο.

Στις 5 Μάη, εκατοντάδες οικογένειες ακτημόνων εργατών κατέλαβαν το στάδιο του Σάο Πάολο. Ένας από τους καταληψίες, ο Ζόσουε Αουγκούστο, δήλωσε: «Όταν δίνονται περισσότερα από ένα δις δολάρια για το γήπεδο, σ' εμάς αυτό που μένει είναι η κληρονομιά των εξώσεων, των υψηλών ενοικίων και της δυσκολίας να εξασφαλίσουμε ένα δικό μας σπίτι». Το Κίνημα Αστέγων Εργατών

(MTST) στις αρχές του Ιούνη κατέλαβε ένα τεράστιο οικόπεδο δίπλα στην Αρένα Κορίνθιανς, που φιλοξενούσε τον εναρκτήριο αγώνα του μουντιάλ, και ονόμασε την κατάληψη «μουντιάλ του λαού» με σκοπό τη στέγαση 10.000 ανθρώπων. Ταυτόχρονα, το MTST συνεργάστηκε και με το MST για να μπλοκάρουν τους αυτοκινητόδρομους γύρω από το στάδιο Ιτακεράο. Στις 12 Ιούνη, πρώτη ημέρα του κυπέλλου, μέλη του κινήματος για τη στέγη της περιφέρειας κέντρου (MMRC), με την υποστήριξη του κινήματος για την ελεύθερη πρόσβαση στα μμμ, προχώρησαν στην κατάληψη ενός τεράστιου κτηρίου στο Σάο Πάολο για την εγκατάσταση 100 περίπου άστεγων οικογενειών.

Τεράστια, και σε συμβολικό και σε υλικό επίπεδο, ήταν η απεργία των εργαζομένων στο μετρό του Σάο Πάολο τον Ιούνη του 2014. Το μετρό του Σάο Πάολο συνιστά το κύριο μέσο πρόσβασης στο γήπεδο του Ιτακεράο, ενώ καθημερινά εξυπηρετεί περίπου 4-5 εκ. πελάτες. Η απεργία ξεκίνησε με μισθολογικά αιτήματα, καθώς οι εργαζόμενοι απαιτούσαν αυξήσεις της τάξης του 16,5%. Ο κεντρικός σταθμός του μετρό έγινε ένα πραγματικό και συμβολικό πεδίο μάχης, με σχεδόν καθημερινές συμπλοκές ανάμεσα στους απεργούς και τους μπάτσους. Στις 8 Ιούνη, τέσσερις μόλις μέρες πριν την έναρξη του μουντιάλ, το εργατοδικείο του Σάο Πάολο έκρινε παράνομη και καταχρηστική την απεργία, αποδεικνύοντας για ακόμη μια φορά τη στρατευμένη ταξική φύση της αστικής δικαιοσύνης. Παρ' όλα αυτά, οι εργαζόμενοι ψήφισαν υπέρ της συνέχισης της απεργίας, με αποτέλεσμα να δεχθούν την παραδειγματική καταστολή με την υπέρμετρη και δυσανάλογη χρήση βίας από τους μπάτσους.

Κι έτσι η τάξη βασίλεψε πάνω από τη Βραζιλία...

Η καταστολή ως επένδυση

Η σκληρή καταστολή που δέχθηκαν οι εξεγερμένοι υπήρξε πέρα από απόπειρα πειθάρχησης της προλεταριακής ανταρσίας και μια πολύ καλή πηγή άντλησης ιδιωτικού κέρδους. Η εφημερίδα *Nation* έχει αποκαλύψει πως ήδη από το 2009 η αμερικάνικη πρεσβεία στην Μπραζίλια είχε συμβουλέψει την κυβέρνηση των ΗΠΑ και το υπουργείο Άμυνας πως οι λαϊκές αντιδράσεις απέναντι στα μεγάλα αθλητικά γεγονότα θα πρέπει να μετατραπούν σε ευκαιρία για κερδοφορία, προσφέροντας στις βραζιλιάνικες αρχές κατασταλτική τεχνογνωσία και μεθόδους προστασίας των υποδομών και ασφάλειας απέναντι σε κυβερνοεπιθέσεις. Συγκεκριμένα, με αφορμή το μπλακάουτ που έπληξε τη Βραζιλία το 2009, η αμερικάνικη διπλωματική αποστολή συμβούλευε: «Οι νέες αυξημένες ανησυχίες σχετικά με τις υποδομές της Βραζιλίας, ως αποτέλεσμα αυτών των μπλακάουτ, σε συνδυασμό με την ανάγκη για την αντιμετώπιση

των προκλήσεων γύρω από τις υποδομές στο πλαίσιο της προετοιμασίας για το παγκόσμιο κύπελλο του 2014 και τους ολυμπιακούς αγώνες του 2016 προσφέρουν στις ΗΠΑ ευκαιρίες για εμπλοκή στην ανάπτυξη υποδομών, καθώς και την προστασία των κρίσιμων υποδομών και ενδεχομένως την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο».

Και κάπως έτσι, τα φώτα της στις βραζιλιάνικες αρχές έδωσε ο αμερικάνικος ιδιωτικός στρατός Academi, που εκπαίδευσε τα τμήματα της συμβατικής και στρατιωτικής αστυνομίας που ανέλαβαν επιχειρησιακά τον πόλεμο εναντίον των φτωχών στις φαβέλες. Η εταιρία παροχής ασφάλειας Academi είναι το διάδοχο σχήμα της γνωστής και μη εξαιρετέας Blackwater, η οποία με την πρόφαση της φύλαξης στρατιωτικού υλικού στο Ιράκ για λογαριασμό του αμερικάνικου στρατού προκάλεσε στις 16 Σεπτεμβρίου του 2007 μια πραγματική σφαγή με 17 νεκρούς άμαχους ιρακινούς. Μόλις δυο βδομάδες πριν, ο διευθυντής προγράμματος της Blackwater στο Ιράκ Ντάνιελ Κάρολ είχε απειλήσει να σκοτώσει τον επικεφαλής του State Department στη Βαγδάτη Τζον Ρίχτερ, όταν ο τελευταίος ενημέρωσε την κυβέρνηση για τον "υπερβάλλοντα ζήλο" του ιδιωτικού στρατού. Είναι χαρακτηριστικό πως μεταξύ του 2005 και του 2007 οι ένοπλοι σεκιουριτάδες της Blackwater ενεπλάκησαν σε 195 περιπτώσεις ανταλλαγής πυροβολισμών, από τις οποίες στις 163 άνοιξαν πρώτοι πυρ.

Το 2009 η Blackwater μετονομάστηκε σε Xe Services και ένα χρόνο αργότερα αγοράστηκε από μια ιδιωτική επενδυτική ομάδα και μετονομάστηκε σε Academi, με επικεφαλής τον πρώην ταξίαρχο Κρέιγκ Νίζον και εποπτικό σύμβουλο τον πρώην υπουργό Δικαιοσύνης, επί εποχής Μπους τζούνιορ, Τζον Ἀσκροφτ. Η Academi με 20.000 μισθοφόρους κατέχει το μεγαλύτερο ιδιωτικό κέντρο εκπαίδευσης στις ΗΠΑ κι έχει εκπαιδεύσει έξω από την πατρίδα της 50.000 στρατιώτες, μπάτσους και ειδικούς της "αντι"τρομοκρατικής σταυροφορίας. Σημαντικός σταθμός για την εταιρία ήταν και η στήριξη του νεοναζιστικού πραξικοπήματος στην Ουκρανία, όπως έχει αποκαλύψει η εφημερίδα *Bild* βασισμένη σε πληροφορίες των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών (BND). 400 επίλεκτοι μισθοφόροι της Academi εκπαίδευσαν ουκρανούς στρατιωτικούς, ενώ πολέμησαν και στο πλευρό των ειδικών δυνάμεων του ουκρανικού στρατού ΣΟΚΟΛ για την καταστολή της Λαϊκής Δημοκρατίας του Ντονιέτσκ.

Αυτός είναι, λοιπόν, ο καπιταλιστικός ιδιωτικός στρατός που χρησιμοποίησε η αριστερή κυβέρνηση της Βραζιλίας για να δημιουργήσει πολεμικές συνθήκες κατοχής στις φαβέλες, με σκοπό την εύρυθμη διοργάνωση του μουντιάλ. Σε μια από τις περιπτώσεις στρατιωτικού τύπου εισβολών στις φαβέλες, περίπου 3.000 στρατοχωροφύλακες και άνδρες των δυνάμεων ασφαλείας επιχείρησαν στη φτωχογειτονιά του Μαρέ με αύρες, ελικόπτερα και τεθωρακισμένα

οχήματα. Η Διεθνής Αμνηστία, μάλιστα, χαρακτήρισε αυτή την επέμβαση της (οργουελιανής έμπνευσης) "Ειρηνευτικής Αστυνομικής Μονάδας" ως «επέμβαση στρατιωτικής κατοχής».

Εκατοντάδες χιλιάδες φτωχοί εκτοπίστηκαν με επιχειρήσεις τέτοιου είδους, υπό την απειλή των όπλων, ώστε να απαλλοτριωθούν τα εδάφη όπου κατοικούσαν για τους σκοπούς του μουντιάλ. Η κυβέρνηση του ΡΤ φρόντισε να εξαπλώσει το υλικοτεχνικό και νομικό κατασταλτικό οπλοστάσιο τόσο με την αυστηροποίηση της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας όσο και με τη μιλιταριστικού τύπου καταστολή. 170.000 καλά εκπαιδευμένοι μισθοφόροι ήταν το προσωπικό ασφαλείας για το μουντιάλ, σπάζοντας κάθε κατασταλτικό ρεκόρ. Σύμφωνα με τον υπουργό Άμυνας Σέσλο Αμορίμ, οι δυνάμεις ασφαλείας αναπτύχθηκαν σε 12 πόλεις, στα σύνορα, τα ποτάμια, κατά μήκος της ακτογραμμής και του εναέριου χώρου. Μάλιστα, ο προϋπολογισμός για την ασφάλεια του μουντιάλ προέβλεπε να ξοδευθούν 900 εκ. δολάρια, χωρίς να υπολογίζονται οι υπερβάσεις και τα έξοδα για τον ειδικό εξοπλισμό και την κινητοποίηση τεράστιας μάζας του στρατού και της αστυνομίας. Τα αντίστοιχα έξοδα για το μουντιάλ στη Νότια Αφρική ήταν 290 εκ...

Η κατασταλτική μπίζνα, όμως, έχει κι άλλες παραμέτρους, όπως είναι η χρήση υψηλής τεχνολογίας για την καταστολή διαδηλώσεων, την ίδια ώρα που το 1/3 του πληθυσμού υποσιτίζεται. Κατά τη διάρκεια του κυπέλλου συνομοσπονδιών τον Ιούνη του 2013, ισραηλινής κατασκευής μη επανδρωμένα αεροσκάφη Hermes 450 μετέδιδαν στο Εθνικό Κέντρο Διοίκησης και Ελέγχου, καθώς και στα περιφερειακά κέντρα συντονισμού των δυνάμεων ασφαλείας, εικόνες των διαδηλωτών έξω από το στάδιο Μανέ Γκαρρίντσα κατά τη διάρκεια του αγώνα Βραζιλία-Ιαπωνία. Με βάση τις μεταδιδόμενες εικόνες και τη ροή πληροφοριών από τα αεροχήματα κινητοποιούνταν και οι δυνάμεις καταστολής για να διαλύσουν τις διαδηλώσεις.

Ισχυρό κατασταλτικό εργαλείο υπήρξε και το σύστημα παρακολούθησης Vibra Image, που έχει τη δυνατότητα να αναλύει τις συσπάσεις συγκεκριμένων μυών εστιάζοντας στα πρόσωπα των διαδηλωτών, ώστε να προβλέπει πιθανότητες βίαιης συμπεριφοράς. Το Vibra Image σκανάρει 400 πρόσωπα ανα δευτερόλεπτο και έχει δημιουργήσει μια βάση δεδομένων που περιλαμβάνει 13 εκ. άτομα. Επιπλέον, οι μυστικές υπηρεσίες δημιούργησαν ένα δίχτυ παρακολούθησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με την κωδική ονομασία Mosaic, με σκοπό την πρόβλεψη των σημείων που θα ξεσπάσουν ταραχές.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα φουτουριστικής δυστοπίας, λοιπόν, η καταστολή έπαιξε ένα διπλό ρόλο: αφενός έγινε μοχλός πειθάρχησης της προλεταριακής ανταρσίας και διαχείρισης των αποκλεισμένων και αφετέρου μετατράπηκε

σε πηγή άντλησης ιδιωτικού κέρδους, με διαιτητή την αριστερή "φιλολαϊκή" κυβέρνηση της "δίκαιης" παραγωγικής ανασυγκρότησης...

Οι λευκοί ελέφαντες καλύπτουν τα πράσινα άλογα της ανάπτυξης

Βασικό σημείο αναφοράς της διαρκούς προλεταριακής εξέγερσης υπήρξε το υπέρογκο κόστος για τη διεξαγωγή του μουντιάλ και των επερχόμενων ολυμπιακών αγώνων. Είναι σχεδόν ακατόρθωτο να υπολογιστεί το συνολικό κόστος, όχι μονάχα λόγω των υπερτιμολογήσεων και της υπέρβασης του προϋπολογισμού αλλά και επειδή πρέπει να συνυπολογιστεί επιπλέον και η γιγαντιαία κινητοποίηση των στρατιωτικών και αστυνομικών δυνάμεων για το τσάκισμα των λαϊκών αντιδράσεων. Παρότι η Ρούσεφ το 2009 είχε εγγυηθεί πως δεν θα δινόταν ούτε ένα ρεάλ παραπάνω από τον κρατικό κορβανά, η υπέρβαση μέχρι τα μέσα Απρίλη υπολογίζονταν γύρω στα 8 δις δολάρια (από τα 14 που προβλέπονταν στα 22 που ξοδεύτηκαν). Άλλες πηγές ανεβάζουν το κόστος στα 30 με 50 δις.

Ο παλιός ποδοσφαιριστής της εθνικής Βραζιλίας Ριβάλντο, στεκόμενος αλληλέγγυος στους διαδηλωτές, δήλωνε: «Μια σιωπηλή χώρα δεν μπορεί να αλλάξει. Συγχαρητήρια στους πολίτες της Βραζιλίας που κατεβαίνουν στους δρόμους μαζί, δείχνοντας δύναμη κι ενότητα. Είναι ντροπή να σπαταλάμε τόσα πολλά χρήματα για το παγκόσμιο κύπελλο, ενώ τα νοσοκομεία και τα σχολεία παραμένουν σε άθλιες συνθήκες. Τόση βία και τέτοιο χάλι! Ήθελα να το βγάλω από μέσα μου, γιατί ήμουν κι εγώ φτωχός και βίωσα τα προβλήματα που έχουν τα δημόσια σχολεία και την έλλειψη του καλού συστήματος υγείας. Ακόμα με πονάει όταν το σκέφτομαι πως ο πατέρας μου χτυπήθηκε και πέθανε, γιατί ένα νοσοκομείο στο Ρεσίφε δεν τον περιέθαλψε». Την αλληλεγγύη τους δήλωσαν και οι εν ενεργεία ποδοσφαιριστές της εθνικής Χουλκ και Νταβίντ Λούιζ. Ο πρώτος δήλωσε: «Μεγάλωσα φτωχός και μπορώ να καταλάβω το νόημα αυτών των διαδηλώσεων» και ο δεύτερος: «Οι διαδηλωτές αγωνίζονται για υγεία και παιδεία».

Παραδόξως, ένας ακόμα θρυλικός βραζιλιάνος ποδοσφαιριστής, ο ομοσπονδιακός βουλευτής του Σοσιαλιστικού Κόμματος (PSB) Ρομάριο, σε τηλεοπτική εκπομπή κατήγγειλε τη FIFA για το υπέρογκο κόστος του μουντιάλ: «Αυτοί θα πλουτίσουν με το δικό μας παγκόσμιο κύπελλο και όλα θα είναι καλά. Έχουμε ξοδέψει ένα παράλογο ποσό για το μουντιάλ και δίνουμε όλο και περισσότερα χρήματα (...) Τα λεφτά που δαπανήσαμε για το Μανέ Γκαρρίντσα στην Μπραζίλια θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για 150.000 σπίτια για χαμηλόμισθες οικογένειες».

Στον αντίποδα των δηλώσεων στήριξης, ο υπέρβαρος μπουχέσας Ρονάλντο δήλωσε πως η Βραζιλία έχει ανάγκη να διοργανώσει το μουντιάλ κι όχι να φτιάξει νοσοκομεία! Κι ο πάντα δουλικός Πελέ κάλεσε τους διαδηλωτές να αποσυρθούν από τους δρόμους με ένα εμετικό κήρυγμα ταξικής ειρήνης και εθνικής ενότητας: «Ας ξεχάσουμε όλη αυτή την αναταραχή που συμβαίνει στη Βραζιλία, όλες αυτές τις διαδηλώσεις κι ας θυμηθούμε ότι η εθνική μας ομάδα είναι η χώρα μας και το αίμα μας». Γρήγορα, όμως, ο σφουγγοκωλάριος της FIFA και των πολυεθνικών Πελέ έλαβε την πληρωμένη απάντηση του Ρομάριο: «Είχα υποσχεθεί να μην ξαναμιλήσω για τα σκατά που λέει ο Πελέ, γιατί μιλάει καθημερινά. Δεν έχει ιδέα για το τι συμβαίνει στη χώρα. Θυμάστε μια φράση που είχα πει, πως ο σιωπηλός Πελέ είναι ένας ποιητής; Το ίδιο ισχύει και τώρα».

Σε ένα ντελίριο κατασπατάλησης δημόσιου χρήματος, πάνω από 2 δις δολάρια ξοδεύτηκαν είτε για την αναβάθμιση παλιών είτε για την ανέγερση νέων γηπέδων. Ενώ η FIFA είχε ζητήσει οχτώ γήπεδα από τους διοργανωτές, η γαλαντόμα κυβέρνηση αντιπρότεινε δώδεκα, εκ των οποίων τα πέντε ολοκαίνουρια, εξυπηρετώντας την κερδοφορία κατασκευαστικών εταιριών και ομίλων. Όπως συνέβη και με τους ελληνικούς ολυμπιακούς αγώνες του 2004, τα περισσότερα στάδια που χτίστηκαν για τη διεξαγωγή μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων μετατρέπονται σε "Λευκούς Ελέφαντες", δηλαδή μένουν αναξιοποίητα μετά το πέρας της εκάστοτε διοργάνωσης, αφού χτίστηκαν για να καλύψουν έκτακτες μη υπαρκτές ανάγκες που εκλείπουν αυτόματα.

Αλλά η φαντασία των εξουσιαστών είναι αστείρευτη. Στη μέση του Αμαζονίου ξοδεύτηκαν 325 εκ. δολάρια για να χτιστεί ένα στάδιο "μουντιαλικών προδιαγραφών". Ένα έργο που ο Ρομάριο χαρακτήρισε παράλογο και άσκοπη σπατάλη χρόνου και χρήματος. Ο ομοσπονδιακός δικαστής, όμως, Σαμπίνο Μάρκες είχε μια φαεινή ιδέα για να αξιοποιηθεί αυτός ο λευκός ελέφαντας: να μετατραπεί σε φυλακή! Ξυπνώντας μνήμες από την εποχή της στρατιωτικής δικτατορίας, που τα γήπεδα χρησιμοποιούνταν ως φυλακές αντιφρονούντων, ο δικαστής δήλωσε: «Μετά το παγκόσμιο κύπελλο, πολλοί χώροι θα μείνουν αναξιοποίητοι. Στην Αμαζονία κάθε μέρα γίνονται συλλήψεις και δεν έχουμε πού να τους βάλουμε».

Ένας λευκός ελέφαντας λιγότερος, μια φυλακή περισσότερη, για να καλπάσουν τα πράσινα άλογα της ανάπτυξης στους δρόμους του ολοκληρωτισμού...

Ποτίζουν το γκαζόν με το αίμα των φτωχών

Οι δολοφονίες προλετάριων στις εργασίες για τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα δεν είναι μια κατ' εξαίρεση συνθήκη. Το αίμα και ο ιδρώτας των εργατών είναι

παντού το βασικό καύσιμο για να κινηθεί η αθλητική βιομηχανία. Κι αυτό μας το θυμίζουν πολύ καλά οι 60 νεκροί των φετινών χειμερινών ολυμπιακών αγώνων στο Σότσι της Ρωσίας (σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Οικοδόμων και Ξυλουργών) και οι 14 νεκροί των ελληνικών ολυμπιακών του 2004. Είναι οι ίδιοι ολυμπιακοί αγώνες που στήριξε και το ΚΚΕ δια στόματος Αλέκας Παπαρήγα το 1996: «Αναμφισβήτητα εμείς συμφωνούμε και στηρίζουμε τις ενέργειες για διεκδίκηση από την Αθήνα των ολυμπιακών αγώνων». Και η Κεντρική Επιτροπή, μόλις ένα χρόνο αργότερα, αποκαλούσε τους ολυμπιακούς αγώνες ως ένα μεγάλο πολιτιστικό και κοινωνικό γεγονός και μορφή επικοινωνίας μεταξύ των λαών!

Το εμιράτο του Κατάρ, ένα μικρό αλλά πλούσιο απολυταρχικό μοναρχικό κρατίδιο της Μέσης Ανατολής, είναι η χώρα που έχει αναλάβει τη διεξαγωγή του μουντιάλ το 2022. Το σκάνδαλο με το χρηματισμό στελεχών της FIFA, μιας και οι κλιματολογικές συνθήκες του Κατάρ είναι απαγορευτικές για μια καλοκαιρινή διεξαγωγή ποδοσφαιρικών αγώνων, δεν πτόησε καθόλου τις πολυεθνικές που έχουν στήσει στην αφιλόξενη χερσόνησο ένα γιγαντιαίο εργασιακό κάτεργο. Σε ένα υποκριτικό -αλλά ενδεικτικό της κατάστασης- ρεσιτάλ, ο γραμματέας της Διεθνούς Αμνηστίας Σαλίλ Σέτι "κατήγγειλε" τις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας στο εμιράτο: «Η FIFA έχει καθήκον να στείλει δημόσια ένα ισχυρό μήνυμα ότι δεν θα ανεχθεί παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε κατασκευαστικά έργα που σχετίζονται με το παγκόσμιο κύπελλο... Τα ευρήματά μας καταδεικνύουν ένα τρομακτικό επίπεδο εκμετάλλευσης στον τομέα των κατασκευών στο Κατάρ. Είναι απλά ασυγχώρητο μετανάστες εργαζόμενοι να τυγχάνουν ανελέητης εκμετάλλευσης και να στερούνται τους μισθούς τους σε μια από τις πιο πλούσιες χώρες του κόσμου».

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η νεπαλέζικη πρεσβεία στο Κατάρ το χειμώνα του 2013, μιας και οι περισσότεροι οικονομικοί μετανάστες που εργάζονται στα φαραωνικά μουντιαλικά έργα είναι νεπαλέζικης καταγωγής, μόνο κατά τη διάρκεια του τριμήνου Ιουνίου-Αυγούστου του 2013 σκοτώθηκαν 44 εργάτες. Μετά από σχετικό διπλωματικό επεισόδιο που ακολούθησε τις καταγγελίες, η κυβέρνηση του Κατάρ παραδέχθηκε πως πάνω από 85 εργάτες έχουν χάσει τη ζωή τους από την αρχή των εργασιών μέχρι τα τέλη του 2013. Όπως γράφει ο δημοσιογράφος του *Guardian* Πιτ Πάττισον: «Το καλοκαίρι του 2013, νεπαλέζοι εργάτες άρχισαν να πεθαίνουν με ρυθμό ένας την ημέρα από αιφνίδια καρδιακή προσβολή. Τα στοιχεία της έρευνας αποδεικνύουν ότι χιλιάδες νεπαλέζοι, η μεγαλύτερη συμπαγής ομάδα εργατών στο Κατάρ, στο πλαίσιο του "οικοδομικού οργασμού" που προκαλεί το 2022, δουλεύουν σε συνθήκες εκμετάλλευσης και κακομεταχείρισης που

συνιστούν σύγχρονη δουλεία σύμφωνα με τον ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας». Σύμφωνα με άρθρο της ίδιας εφημερίδας, η οποία χρησιμοποιεί ως πηγή την πρεσβεία της Ινδίας στην Ντόχα, 237 ινδοί εργάτες σκοτώθηκαν από τις άθλιες εργασιακές συνθήκες μέσα στο 2012 και άλλοι 241 το 2013.

Μέχρι τον Σεπτέμβρη του 2014 υπολογίζεται ότι 1.200 εργάτες έχουν δολοφονηθεί από το πολυεθνικό κεφάλαιο στο εξωτικό εμιράτο. Οι περισσότεροι θάνατοι στην εργασιακή γαλέρα του Κατάρ οφείλονται σε καρδιολογικές παθήσεις, παρά το νεαρό της ηλικίας των εργατών, αφού οι αφόρητες κλιματολογικές συνθήκες συνδυάζονται με την απάνθρωπη εντατικοποίηση για την τήρηση του αυστηρού χρονοδιαγράμματος αποπεράτωσης των έργων. Πολλούς εργαζομένους, μάλιστα, καθυστερούν να τους πληρώσουν και τους δεσμεύουν τα διαβατήρια για να μην δραπετεύσουν από τα σύγχρονα στρατόπεδα εργασίας.

Ανάλογες συνθήκες εργασίας αποκαλύφθηκαν και στη Βραζιλία σε εργοτάξιο διεύρυνσης του αεροδρομίου του Σάο Πάολο, όπου συνωστίζονταν σ' έναν καταυλισμό-στρατόπεδο εργασίας 111 μπαγκλαντεσιανοί εργάτες, υπό συνθήκες απόλυτης ανέχειας. Όπως συνέβη και με τους νεπαλέζους εργάτες, έτσι και στο Σάο Πάολο τα αφεντικά κρατούσαν σε ομηρία τους μετανάστες δεσμεύοντάς τους τα διαβατήρια. Οι εργάτες μάλιστα πλήρωναν και 220 δολάρια ως εγγύηση στους δουλεμπόρους του κεφαλαίου, σαν μια επιπλέον δικλείδα ασφαλείας για να εμποδιστεί μια ενδεχόμενη απόδραση των σύγχρονων σκλάβων!

Η αφόρητη εντατικοποίηση της εργασίας (μέχρι και 18 ώρες την ημέρα!) για την έγκαιρη αποπεράτωση των αθλητικών υποδομών του μουντιάλ αλλά και η μη τήρηση των κανόνων ασφαλείας, ώστε να συμπιεστεί το κόστος προς τα κάτω και να αυξηθεί η κερδοφορία των κατασκευαστικών ομίλων, προκάλεσαν πλήθος "εργατικών ατυχημάτων" και στη Βραζιλία. Τουλάχιστον 14 προλετάριοι δολοφονήθηκαν και δεκάδες άλλοι τραυματίστηκαν ή ακρωτηριάστηκαν εξαιτίας της αμετροφαγίας του κεφαλαίου. Σε μια περίπτωση μάλιστα, το σωματείο οικοδόμων του Σάο Πάολο (Sintracon-SP) είχε έγκαιρα προειδοποιήσει για τον κίνδυνο κατάρρευσης του γερανού στο Αρένα Κορίνθιανς, καθώς αντί να στηριχθεί σε τσιμεντένια βάση, όπως προβλέπουν οι στοιχειώδεις κανόνες ασφαλείας, θάφτηκε πρόχειρα στο χώμα. Η Oderbrecht, η εταιρία που όπως είδαμε πιο πάνω διατηρεί προνομιακές σχέσεις με το PT, αγνόησε επιδεικτικά τις προειδοποιήσεις του σωματείου με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τρεις εργάτες από την κατάρρευση του γερανού.

Αλλά όπως είπε ο Πελέ σχολιάζοντας τα "εργατικά ατυχήματα": «αυτά γίνονται» ...

Οι σαλτιμπαγκισμοί του ΣΥΡΙΖΑ (μέρος δεύτερο)

Αφήσαμε τον ΣΥΡΙΖΑ στον Δεκέμβρη του 2012 σε μια κατάσταση σφιχτών εναγκαλισμών και αμοιβαίων εγκωμίων με τη βραζιλιάνικη κυβέρνηση. Τότε μάλιστα το κυβερνόν Κόμμα Εργαζομένων (PT) χαρακτήριζε τον ΣΥΡΙΖΑ ως σύμβολο αντίστασης των ευρωπαϊκών λαών! Και αντίστοιχα ο ΣΥΡΙΖΑ μας γέμισε με ενθουσιώδεις πομφόλυγες για το παράδειγμα της φιλολαϊκής παραγωγικής ανασυγκρότησης που πέτυχε η βραζιλιάνικη κυβέρνηση! Ο Αλέξης Τσίπρας, όμως, τελικά δεν παρευρέθηκε στον τελικό της 13ης Ιούλη στο Μαρακανά, παρά την ευγενική πρόσκληση της Ντίλμα Ρούσεφ. Είχε ήδη προλάβει μέσα σε ενάμιση χρόνο να κάνει μια μεγαλοπρεπή κωλοτούμπα και να σταθεί στο πλευρό των εξεγερμένων...

Αξίζει τον κόπο, σαν ένα μνημείο οπορτουνισμού και πολιτικού τυχοδιωκτισμού, να δούμε ολόκληρη την ανακοίνωση της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ στις 27 Ιουνίου του 2014 και όποιος έχει γερό στομάχι ας κάνει μια συγκριτική μελέτη με τις δηλώσεις του Τσίπρα στη Βραζιλία στις 17 Δεκεμβρίου του 2012:

«Ένας λαϊκός ξεσηκωμός συγκλονίζει τη Βραζιλία. Διαδηλώσεις, καταλήψεις και απεργίες εναντιώνονται στο μουντιάλ των πολυεθνικών. Το πρωτοφανές αυτό κίνημα φέρνει στο φως το βρόμικο ρόλο της FIFA και τις καταστροφές που προκαλούν τα αθλητικά μεγαγεγονότα στους πληθυσμούς των χωρών που τα φιλοξενούν. Φέρνει επίσης στο φως τις ευθύνες των κυβερνητικών στελεχών που ενώ ξεκίνησαν με αναφορά στα εργατικά συμφέροντα σήμερα στρέφονται βίαια εναντίον τους.

Το μέτωπο των κινητοποιήσεων είναι εντυπωσιακό στο εύρος του. Οι φτωχοί στις φαβέλες, που έχουν βρεθεί στο στόχαστρο της κρατικής βίας, τα νεολαιίστικα κινήματα, που πυροδότησαν την εξέγερση πέρσι το καλοκαίρι, οι ακτήμονες αγρότες, οι ενώσεις αστέγων, οι ινδιάνοι, το εργατικό κίνημα, όλα αυτά οργανώνουν κινητοποιήσεις και συχνά συντονίζονται μεταξύ τους.

Η κατάσταση ριζοσπαστικοποιήθηκε ιδιαίτερα με την απεργία των εργαζομένων του μετρό στο Σάο Πάολο. Μετά από μερικές ημέρες απεργίας, οι εργαζόμενοι υπέστησαν την έντονη καταστολή από τον κυβερνήτη της Πολιτείας του Σάο Πάολο Γκεράλντο Αλκμίν, μέλος του Κόμματος της Βραζιλιάνικης Σοσιαλδημοκρατικής αντιπολίτευσης. Ο τελευταίος κάλεσε την αστυνομία, συμπεριλαμβανομένης της στρατιωτικής αστυνομίας. Απέλυσε 42 εργαζόμενους (κυρίως συνδικαλιστές).

Η Κεντρική Επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ εκφράζει την αλληλεγγύη της στους αγωνιζόμενους βραζιλιάνους και στηρίζει τον αγώνα για την επαναπρόσληψη των 42 εργαζομένων στο μετρό του Σάο Πάολο».

Αλλά και ο Κώστας Ήσυχος, μέλος της Π.Γ. του ΣΥΡΙΖΑ και υπεύθυνος για την

εξωτερική πολιτική και άμυνα, που τον Δεκέμβρη του 2012 παραμύθιαζε τους πάντες για τη "φιλελληνική" στάση της βραζιλιάνικης κυβέρνησης στο ΔΝΤ, ενάμιση χρόνο αργότερα δήλωνε δίχως ίχνος τσίπας: «Ένα σημαντικό κομμάτι του πληθυσμού, που συνεχίζει να λατρεύει το ποδόσφαιρο, θα στείλει το δικό του μήνυμα μέσα από την ταξική αφύπνιση και αγωνιστικότητα σημαντικού μέρους της βραζιλιάνικης νεολαίας και του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, αμφισβητώντας με τον πιο δραματικό τρόπο τη σπάταλη δις δολαρίων για το φετινό μουντιάλ και τους επερχόμενους ολυμπιακούς αγώνες στη χώρα τους. Οι κοινωνικές πολιτικές της χώρας έχουν βαλτώσει κυριολεκτικά, αφού η πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη το 2014 δεν έφτασε ως το τέλος για κτυπηθεί η ρίζα των μεγάλων ταξικών αντιθέσεων».

Και δίχως να στεγνώσει ακόμα η μελάνη από τις ανακοινώσεις στήριξης της προλεταριακής εξέγερσης και καταδίκης της κυβερνητικής πολιτικής, σε μια νέα μεγαλοπρεπή κωλοτούμπα, ο Κ. Ήσυχος και το τμήμα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας του ΣΥΡΙΖΑ δεν έκρυψαν τη χαρά τους για την εκλογική νίκη της Ρούσεφ στις 26 Οκτωβρίου του 2014: «Ο ΣΥΡΙΖΑ με συνέπεια και σταθερότητα, με αριστερό ριζοσπαστισμό και αλληλεγγύη συγχαίρει τις προοδευτικές, δημοκρατικές και αριστερές δυνάμεις, που παρά τις τεράστιες δυσκολίες και αντιφάσεις επιμένουν στο δρόμο της πολιτικής και κοινωνικής χειραφέτησης της ηπείρου με ορίζοντα το σοσιαλισμό του 21ου αιώνα».

Τι συμβαίνει; Είναι απλώς ανερμάτιστοι ή μέσα από τον πολιτικό τους τυχοδιωκτισμό και το ριζοσπαστικοφανή βερμπαλισμό προσπαθούν να καλύψουν την πλήρη χρεοκοπία της αριστερής διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης; Το τελευταίο παράδειγμα της προλεταριακής εξέγερσης στη Βραζιλία έρχεται να προστεθεί σε μια σειρά από ομοειδή παραδείγματα αριστερών κυβερνήσεων που στράφηκαν με λύσσα εναντίον των εργαζομένων για να προστατέψουν τα συμφέροντα του κεφαλαίου: από τον Έβο Μοράλες στη Βολιβία, που νομιμοποιεί την παιδική εργασία και αιματοκυλά τις διαδηλώσεις των ιθαγενών για να προστατέψει τα συμφέροντα των πετρελαϊκών επιχειρήσεων, μέχρι τον "κομμουνιστή" Ζούμα στη Ν. Αφρική, υπεύθυνο για τη σφαγή των μεταλλωρύχων στη Μαρικάνα, και από τη χρεοκοπημένη Κριστίνα Φερνάντες ντε Κίρχνερ στην Αργεντινή μέχρι το ακόμα πιο χρεοκοπημένο ΑΚΕΛ στην Κύπρο.

Οι διαρκείς ταλαντώσεις ανάμεσα στον κεϋνσιανισμό της αριστεράς και το νεοφιλελευθερισμό της δεξιάς ούτε γενεσιουργές αιτίες της κρίσης είναι ούτε λύσεις, καθώς από κοινού συσκοτίζουν την πραγματική αιτία της κρίσης: την ίδια την ύπαρξη του εκμεταλλευτικού συστήματος. Δεν μπορεί να υπάρξει συνταγή διαχείρισης ή διαφορετικό μείγμα πολιτικής εντός των υφιστάμενων κοινωνικών σχέσεων που να μπορεί να ξεπεράσει τις δομικές αντιφάσεις του

καπιταλισμού. Ίσως να μπορεί να τις προσπερνά προσωρινά, όπως έγινε με την πιστωτική διέγερση της κατανάλωσης τα προηγούμενα χρόνια ή με την επιδοματική πολιτική της Βραζιλίας, αλλά το πρόβλημα απλώς μετατοπίζεται και ορθώνεται ξανά μπροστά μας, εξαπλώνοντας την εξαθλίωση και την κοινωνική ερημοποίηση.

Το παράδειγμα της Βραζιλίας, λοιπόν, δικαιώνει αυτό που λέγαμε λίγες ημέρες μετά την επίσκεψη αλληλοϋποστήριξης της αντιπροσωπείας του ΣΥΡΙΖΑ με τις κυβερνήσεις Κίρχνερ και ντα Σίλβα: «Μαζί με τη χρεοκοπία της αριστερής διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης, έχει χρεοκοπήσει και ο απίστευτος οπορτουνισμός και η διγλωσσία των ηγετικών στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ που κοιμούνται μαρξιστές και ξυπνάνε κεϋνσιανοί. Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ, μέσα στον καιροσκοπικό παροξυσμό της, παρουσιάζει το νεοφιλελευθερισμό και τη λιτότητα (με τη συνακόλουθη αυτοτροφοδοτούμενη ύφεση) ως γενεσιουργούς αιτίες της καπιταλιστικής κρίσης, συγκροτώντας έτσι ένα αντίστροφο κατοπτρικό είδωλο του επίσημου οικονομικού δόγματος που θέλει ως αιτίες της κρίσης τη "σπατάλη", ιδιωτική ή κρατική. Και οι δυο έχουν δίκιο εντός του μεγάλου ψεύδους που εκπροσωπούν. Για να αντιστρέψουμε τον Χέγκελ, η αλήθεια τους είναι μια στιγμή του Ψεύδους. Και οι δυο αυτές αντιλήψεις, αντίθετες μεταξύ τους φαινομενικά, δημιουργούν στην πραγματικότητα τα δυο επάλληλα είδωλα του καπιταλισμού: η μια αντίληψη αντανακλάται επ' άπειρον μέσα στην άλλη, παράγοντας μια αέναη διαδοχή από είδωλα ειδώλων. Νεοφιλελευθερισμός και κεϋνσιανισμός αλληλοσυμπληρώνονται ως μια απόπειρα διαιώνισης των ταλαντώσεων ανάμεσα στον ιδιωτικό και τον κρατικό καπιταλισμό. Και τα δυο οικονομικά δόγματα συσκοτίζουν τα πραγματικά αίτια της κρίσης, παρουσιάζοντας ως κεντρικό αίτιο το αποτέλεσμα: τόσο ο κρατικός παρεμβατισμός όσο και ο νεοφιλελευθερισμός είναι απλώς εργαλεία του κεφαλαίου στην απόπειρα να προσπεράσει (αφού δεν μπορεί να ξεπεράσει) την κρίση και όχι αιτίες της! Είναι οι δομικές αντιφάσεις του ίδιου του καπιταλισμού, ως συστήματος ταξικής εκμετάλλευσης, που δημιουργούν νομοτελειακά κρίσεις υπερσυσσώρευσης και όχι οι ιδιωτικοποιήσεις ή οι κρατικοποιήσεις ούτε η σπατάλη ή η λιτότητα!»

Γι' αυτό και το παράδειγμα της Βραζιλίας μας δείχνει ολοκάθαρα πως είναι φούμαρα τα περί "παραγωγικής ανασυγκρότησης" και "φιλολαϊκής ανάπτυξης" με δήθεν αναδιανομή του πλούτου από τα πάνω προς τα κάτω, όσο δεν τίθεται στα σοβαρά το ζήτημα που βρίσκεται στον πυρήνα του κοινωνικού ταξικού πολέμου: ποιος κατέχει τα μέσα παραγωγής, με ποιον τρόπο τα χρησιμοποιεί και για ποιο σκοπό. Για την κάλυψη των πραγματικών, υλικών και πνευματικών, αναγκών της κοινωνίας ή για την κερδοφορία μια χούφτας πλουτοκρατών; Για τον κομμουνισμό ή για τη βαρβαρότητα;

Διδάγματα από την ουκρανική κρίση και όχι μόνο

Α. Πρόλογος

Σήμερα, η διεθνής καπιταλιστική οικονομία διέρχεται μια βαθιά κρίση υπερπαραγωγής και υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου, με βασικό χαρακτηριστικό την ταυτόχρονη εκδήλωσή της στα μεγάλα ιμπεριαλιστικά κέντρα. Η εκδήλωσή της επιδρά καθοριστικά στους διεθνείς συσχετισμούς ισχύος [1] και οδηγεί σε αναδιατάξεις καθώς και σε ένταση των συγκρούσεων για τον έλεγχο στρατηγικά σημαντικών εδαφών, ενεργειακών πόρων και των δρόμων μεταφοράς τους. Στο έδαφος της αλλαγής συσχετισμών κυοφορούνται και διαμορφώνονται νέες συμμαχίες, ενώ δοκιμάζεται και η συνοχή παλαιότερων. Η σχέση αλληλεξάρτησης και σύγκρουσης των καπιταλιστικών κρατών, ακόμα και σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, η ανισόμετρη οικονομική ανάπτυξή τους (άρα και η ανισόμετρη πολιτική και στρατιωτική δύναμή τους), καθώς και το γεγονός ότι η απαξίωση κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της κρίσης δεν εκδηλώνεται αναλογικά διαμορφώνει ένα παγκόσμιο σκηνικό πολέμου [2].

Μια από τις πιο κρίσιμες συγκρούσεις, μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2007-08, πραγματοποιείται εδώ και μήνες στο χώρο της Ουκρανίας.

Ήδη από τις αρχές του '90, ο Νίξον είχε προειδοποιήσει ότι οι ΗΠΑ «θα πολεμούσαν για να εμποδίσουν την κατάκτηση της Ουκρανίας από τη Ρωσία». Τον 21ο αιώνα η κατοχύρωση της οικονομικής ισχύος και ευημερίας, όπως και η εξασφάλιση της στρατιωτικής δύναμης, προϋποθέτει την πρόσβαση σε ζωτικές πρώτες ύλες σε επαρκείς ποσότητες και σταθερές τιμές. Ακριβώς για αυτό το λόγο η αξία της Ουκρανίας, από το έδαφος της οποίας περνάνε σημαντικοί αγωγοί φυσικού αερίου, αποδεικνύεται πολύτιμη τόσο για την ΕΕ όσο και για τη Ρωσία. Για την ΕΕ έχει στρατηγική σημασία σαν κράτος διαμετακομιστής, αφού το 39% περίπου των αναγκών της Γερμανίας σε φυσικό αέριο καλύπτεται μέσω εισαγωγών από τη Ρωσία. Σημαντική στρατηγική αξία έχει επίσης και για την Ρωσία, αφού η πώληση φυσικού αερίου αποτελεί τεράστια πηγή εσόδων και ισχυρό όπλο πολιτικής πίεσης και επιρροής.

Β. Φασιστικό πραξικόπημα και αντιδραστική εξέγερση στο Euromaidan

Η κρίση στην Ουκρανία ξεκινάει στις 21 Νοεμβρίου του 2013, όταν ο τότε πρόεδρος Β. Γιανουκόβιτς απέρριψε τη συμφωνία σύνδεσης με την ΕΕ (πιθανά για να διαπραγματευτεί με καλύτερους όρους). Ενάντια σε αυτή την απόφαση ξεσπούν διαδηλώσεις που καταλήγουν σε γενικευμένη αντιδραστική εξέγερση, γνωστή ως Euromaidan. Πολύμηνες δυναμικές κινητοποιήσεις με καθοριστική τη δρά-

ση των -οργανωμένων και ετοιμοπόλεμων- ναζιστικών ομάδων. Μέχρι τις 22 Φεβρουαρίου, οπότε ανατρέπεται ο Β. Γιανουκόβιτς, καταλαμβάνονται κρατικά κτήρια, ξεσπούν συγκρούσεις που φτάνουν μέχρι και την ένοπλη αντιπαράθεση με τις δυνάμεις καταστολής, δολοφονούνται και βασανίζονται αριστεροί και αντιφασίστες. Λίγες μέρες μετά, πρωθυπουργός ορίζεται ο ναζί Α. Γιατσενιούκ σε μια κυβέρνηση όπου τα κρίσιμα υπουργεία ελέγχει ο Δεξιός Τομέας και το Σβομπόντα [3]. Στις 2 Μαρτίου επισκέπτεται ο Ε. Βενιζέλος (υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, προεδρεύουσας χώρας της ΕΕ) την Ουκρανία, συναντιέται με τον Α. Τουρτσίνοφ, που εκτελεί χρέη προέδρου, και καταθέτει λουλούδια στη λεγόμενη πλατεία της Ανεξαρτησίας στο Κίεβο. Στο τέλος του ίδιου μήνα, ο πρωθυπουργός Α. Γιατσενιούκ υπογραφει στις Βρυξέλλες το πρώτο τμήμα της συμφωνίας σύνδεσης με την ΕΕ.

Είναι σαφές ότι τα γεγονότα στην Ουκρανία αποτελούν οργανωμένη επέμβαση της ΕΕ και των ΗΠΑ [4] με στόχο να ενισχύσουν το κομμάτι εκείνο της αστικής τάξης που κινείται πιο σταθερά στον ευρωατλαντικό προσανατολισμό της χώρας. Στηρίζουν ενεργά ναζιστικές ομάδες, ένοπλες παραστρατιωτικές οργανώσεις και μια πραξικοπηματική κυβέρνηση. Μια ποικιλόμορφη επέμβαση, συνέχεια της «πορτοκαλί επανάστασης» και αποκορύφωμα μιας συγκαλυμμένης παρουσίας με δεκάδες ΜΚΟ και εκατομμύρια δολάρια. Ο μύθος της "δημοκρατικής" ΕΕ καταρρέει και αποκαλύπτεται μια αδίστακτη, ικανή για τα πάντα, ιμπεριαλιστική συμμαχία με κεντρικό στρατηγικό στόχο την ενίσχυση και την ισχυροποίηση των ευρωπαϊκών μονοπωλίων.

Γ. Τα γεγονότα στην Κριμαία

Στις 16 Μαρτίου πραγματοποιείται δημοψήφισμα για το καθεστώς της Κριμαίας. Το 95,7% των κατοίκων επιθυμούν να προσαρτηθεί η περιοχή στη Ρωσική Ομοσπονδία. Σε μια τελετή που έγινε στο Κρεμλίνο και μεταδόθηκε ζωντανά από την κρατική τηλεόραση, ο Πούτιν έβαλε την τελική υπογραφή για την ενσωμάτωση της Κριμαίας στη Ρωσία και για τη νομοθεσία που προβλέπει τη δημιουργία δύο νέων ρωσικών διοικητικών περιφερειών, της Κριμαίας και της Σεβαστούπολης. Μέσω των στρατιωτικών εγκαταστάσεων της χερσονήσου, της βάσης του στόλου της Μαύρης θάλασσας, η Ρωσία μπορεί να επέμβει άμεσα στην περιοχή της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής και του Περσικού Κόλπου. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, στην Κριμαία μπορούσαν να σταθμεύσουν (μετά τη συμφωνία του 1997) σχεδόν 400 πολεμικά πλοία, Σύνταγμα Πεζοναυτών και 161 πολεμικά αεροπλάνα σε δύο αεροδρόμια. Ήδη ο ρώσος πρόεδρος δήλωσε πως η Ρωσία «πρέπει να ανακαινίσει τις στρατιωτικές υποδομές» στην Κρι-

μαία «για να ενισχύσει την άμυνα της χώρας» ως απάντηση στην ενίσχυση της παρουσίας του ΝΑΤΟ, ενώ ο υπουργός Άμυνας ανακοίνωσε ότι πρόκειται να διατεθούν μέχρι το 2020 για την ανάπτυξη του ρωσικού στόλου της Μαύρης θάλασσας περισσότερα από 1,75 δις ευρώ. Πέρα όμως από τη στρατιωτική αναβάθμιση της χερσονήσου, σχεδιάζεται και η οικονομική της αφαίμαξη. Σύμφωνα με δηλώσεις του πρωθυπουργού της Ρωσικής Ομοσπονδίας Ν. Μεντβέντεφ από τη Συμφερούπολη, η Κριμαία θα μετατραπεί σε ειδική οικονομική ζώνη, προσφέροντας φοροαπαλλαγές και μειώνοντας τη γραφειοκρατία σε μια προσπάθεια να προσελκύσει επενδυτές.

Δ. Το έγκλημα της Οδησσού

Στις 2 Μαΐου, με πρόσχημα την πορεία «για την ενότητα της Ουκρανίας» (η οποία είχε προγραμματιστεί πριν τον ποδοσφαιρικό αγώνα Τσερνομόρετς-Μέταλιστ), περισσότεροι από χίλιοι ναζί συγκεντρώθηκαν στην Οδησσό από όλη τη χώρα. Όταν 200-250 αγωνιστές της τοπικής πολιτοφυλακής της Οδησσού προσπάθησαν να ανακόψουν την εισβολή των παραστρατιωτικών ομάδων στην Οδησσό, δέχθηκαν πέτρες, χειροβομβίδες κρότου λάμψης και τους πρώτους πυροβολισμούς. Ο όχλος κατευθύνθηκε προς την πλατεία Κουλικόβο Πόλε και επιτέθηκε σε κατασκήνωση που είχε διοργανωθεί ενάντια στη χούντα του Κιέβου. Οι κατασκηνωτές αναγκάζονται να υποχωρήσουν στο «σπίτι των συνδικάτων», το οποίο πυρπολείται. Με την ανοχή της αστυνομίας, πάνω από 40 αγωνιστές κάηκαν ζωντανοί ή δολοφονήθηκαν από τους ναζί ενώ προσπαθούσαν να ξεφύγουν από το φλεγόμενο κτήριο.

Ε. Εκλογές και πολιτικές εξελίξεις στην Ουκρανία

Στις 25 Μαΐου πραγματοποιούνται προεδρικές εκλογές. Νικητής ο Π. Ποροσένκο, ο έβδομος πλουσιότερος άνθρωπος της χώρας. Ιδιοκτήτης μιας από τις 20 μεγαλύτερες βιομηχανίες σοκολάτας στον κόσμο, ομίλου που δραστηριοποιείται στη ναυτιλία και τον πολεμικό εξοπλισμό, τηλεοπτικού καναλιού, κάτοχος της μεγαλύτερης αυτοκινητοβιομηχανίας στην Ουκρανία. Στις 27 Ιουνίου υπογράφει τη συμφωνία ελεύθερου εμπορίου ΕΕ-Ουκρανίας. «Τους τελευταίους μήνες, η Ουκρανία πλήρωσε το υψηλότερο δυνατό τίμημα για να δει την υλοποίηση των ευρωπαϊκών της ονείρων», δήλωσε ο Π. Ποροσένκο. Το "ευρωπαϊκό όνειρο" όμως σημαίνει στήριξη του ουκρανικού και ευρωπαϊκού κεφαλαίου και αντιλαϊκά μέτρα. Ζώνες ελεύθερων συναλλαγών, πάγωμα των μισθών και των συντάξεων, αύξηση των τιμών φυσικού αερίου, προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων, εκσυγχρονισμός του συστήματος των αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου.

Στις 26 Οκτωβρίου πραγματοποιούνται βουλευτικές εκλογές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την υψηλή αποχή -που έφτασε συνολικά το 50% και στα νοτιοανατολικά ξεπέρασε το 60%. Πρώτο κόμμα αναδεικνύεται το Λαϊκό Μέτωπο του πρωθυπουργού Α. Γιατσενιούκ, ενώ δεύτερο έρχεται το κόμμα του ολιγάρχη και προέδρου της Ουκρανίας, Μπλοκ του Πέτρο Ποροσένκο. Χαρακτηριστικό γεγονός της πολιτικής κατάστασης στη χώρα είναι η εκλογή ακροδεξιών και ναζιστών με όλα σχεδόν τα ψηφοδέλτια και ο διορισμός του Β. Τρογιάν, υποδιοικητή του ναζιστικού τάγματος «Αζόφ, ως επικεφαλής της αστυνομίας του Κιέβου. Σύμβουλος του υπουργού Εσωτερικών περιγράφει το διορισμό ως «αληθινά επαναστατικό» και προσθέτει ότι «η ιδέα είναι να διοριστούν σε ανώτερες θέσεις των αστυνομικών εθελοντές που μπήκαν στη δράση με την καρδιά και την ψυχή τους». Παρά τις αρχικές δυσκολίες σχηματισμού κυβέρνησης και μετά από την επίσκεψη αμερικανών και γερμανών αξιωματούχων, στις 21 Νοεμβρίου τα πέντε από τα έξι κόμματα της βουλής συμφώνησαν να σχηματίσουν ενιαία κυβέρνηση με πρόεδρο τον ολιγάρχη Π. Ποροσένκο και πρωθυπουργό τον Α. Γιατσενιούκ. Για να εξασφαλίσει η ΕΕ και το ΔΝΤ τον απόλυτο έλεγχο της κυβέρνησης, σημαντικές οικονομικές θέσεις καταλαμβάνουν ξένοι τεχνοκράτες. Το υπουργείο Οικονομικών αναλαμβάνει η αμερικανίδα Νατάλι Τζερέσκο, διευθύνων σύμβουλος του ταμείου ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων Horizon Capital και πρώην υπάλληλος του State Department. Το υπουργείο Οικονομίας ανέλαβε ο λιθουανός Γιούρας Αμπρομάβιτσους, στέλεχος της επενδυτικής εταιρίας East Capital, ενώ το υπουργείο Υγείας ο γεωργιανός Αλεκσάντερ Κβιτασβίλλι, στέλεχος διαφόρων δυτικόφιλων ΜΚΟ με δράση στο Αζερμπαϊτζάν, τη Λετονία, την Ουκρανία και την Ελλάδα. Στις 18 Δεκεμβρίου εισάγεται σχέδιο νόμου για την «απαγόρευση της προπαγάνδας της κομμουνιστικής ιδεολογίας στην Ουκρανία». Λίγες μέρες πριν, η γαλλική πρεσβεία είχε διοργανώσει συνέδριο με θέμα: «Πώς να βγάλουμε τον Λένιν από τα μυαλά των Ουκρανών». Στις 23 Δεκεμβρίου ο πρόεδρος της Ουκρανίας υπογράφει νόμο με τον οποίο εγκαταλείπεται το καθεστώς της ουδετερότητας. Στόχος η είσοδος της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ, όπως ο ίδιος υποστήριξε.

ΣΤ. ΝΑΤΟ

Στις 3 και 4 Ιουνίου πραγματοποιείται η Σύνοδος των υπουργών Άμυνας των κρατών μελών του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες. Πριν την έναρξη, ο γγ της συμμαχίας Ράσμουσεν δηλώνει: «Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα νέο τοπίο ασφάλειας, λόγω της παράνομης επίθεσης της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας». Αρχές Σεπτεμβρίου διεξάγεται η άσκηση Steadfast Javelin II στην Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και την Πολωνία, καθώς και τη Γερμανία. Στις 4 και 5 Σεπτεμ-

βρίου συναντιούνται οι ηγέτες των 28 κρατών μελών στη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Νιούπορτ της Ουαλίας. Ο Ράσμουσεν ανακοινώνει τις αποφάσεις: «Συμφωνήσαμε ότι θα διατηρήσουμε συνεχή παρουσία και δραστηριότητα σε αέρα, γη και θάλασσα στον Ανατολικό τομέα της συμμαχίας, με στάθμευση εκ περιτροπής στις χώρες της περιοχής. Έχουμε ήδη μια Δύναμη Αντίδρασης του ΝΑΤΟ. Αυτή είναι μια πολυεθνική δύναμη, η οποία έχει επίγειες, εναέριες και θαλάσσιες δυνάμεις, μαζί και ειδικές δυνάμεις. Μπορεί να αναπτυχθεί σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου για τη συλλογική άμυνα και τη διαχείριση κρίσεων. Σήμερα συμφωνήσαμε να δημιουργήσουμε αυτό που θα αποκαλούσα μια "αιχμή του δόρατος" στο εσωτερικό της Δύναμης Αντίδρασης, μια πολύ μεγάλη Δύναμη Ετοιμότητας που θα είναι σε θέση να αναπτυχθεί σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτή η αιχμή του δόρατος θα περιλαμβάνει αρκετές χιλιάδες στρατιώτες, έτοιμη να αναπτυχθεί μέσα σε λίγες ημέρες με υποστήριξη από αέρα, θάλασσα και Ειδικών Δυνάμεων. Για τη διευκόλυνση με ενισχύσεις θα στήσουμε, επίσης, ένα κέντρο διοίκησης και ελέγχου στον Ανατολικό Τομέα της Συμμαχίας. Με εγκαταστάσεις υποδοχής, υποδομές εξοπλισμού, προμηθειών και σχεδιασμού. Θα εντατικοποιήσουμε την ανταλλαγή πληροφοριών. Θα αναβαθμίσουμε τα σχέδια άμυνας. Και θα προχωρήσουμε σε περισσότερες έκτακτες ασκήσεις». Μέσα Σεπτεμβρίου πραγματοποιούνται στρατιωτικά γυμνάσια υπό τον γενικό επιχειρησιακό τίτλο Rapid Trident 14 κοντά στη δυτική ουκρανική πόλη Λβιβ με την συμμετοχή 1.300 στρατιωτών από 15 κράτη, ενώ στις 24 Σεπτεμβρίου πραγματοποιείται η άσκηση Ανακόντα στην Πολωνία με τη συμμετοχή 12.500 στρατιωτών. Η επόμενη Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ το 2016 συμβολικά θα διεξαχθεί στην πόλη της Βαρσοβίας στην Πολωνία...

Ζ. Εξέγερση στην ανατολική Ουκρανία

Λίγους μήνες πριν τις προεδρικές εκλογές του Μαΐου και μετά τη σφαγή της Οδησσού, ξεσπά ένοπλη εξέγερση στην Ανατολική Ουκρανία ενάντια στην κυβέρνηση του Κιέβου και την οικονομική καταστροφή της περιοχής [5]. Καταλαμβάνονται κεντρικά γραφεία διοίκησης, δημοτικά συμβούλια, δικαστήρια, αστυνομικά τμήματα, αποθήκες όπλων. Ιδρύεται η Λαϊκή Δημοκρατία του Ντονιέτσκ (ΛΔΝ) και η Λαϊκή Δημοκρατία του Λουγκάνσκ (ΛΔΛ), ενώ στις 11 Μαΐου διενεργείται δημοψήφισμα για την αυτοδιάθεσή τους. Ο ουκρανικός στρατός και κυρίως η Εθνική Φρουρά (εθελοντικές στρατιωτικές μονάδες από ουκρανούς ναζί και ευρωπαίους εθνικοσοσιαλιστές που υπάγονται στην κυβέρνηση και δημιουργήθηκαν μετά τη στάση της 25ης Αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας) επιχειρούν στα ανατολικά για την αποκατάσταση της τάξης. Στο πλευρό τους πολεμούν φυσικά και οι μισθοφόροι της Academi (πρώην Blackwater). Τον Σεπτέμβριο υπογράφεται συμφωνία εκεχειρίας στο Μινσκ. Περίπου δυο μήνες

μετά, στις 2 Νοέμβρη, πραγματοποιούνται εκλογές στην Α. Ουκρανία [6], με ποσοστά συμμετοχής που αγγίζουν το 70%. Νικητές αναδείχθηκαν οι μέχρι τώρα επικεφαλής των δύο Λαϊκών Δημοκρατιών, Α. Ζαχάρτσενκο (Ντονιέτσκ) και Ι. Πλοτνίτσκι (Λουγκάνσκ). Οι διεθνείς αντιδράσεις αναμενόμενες: η Ρωσία αναγνώρισε το αποτέλεσμα, ενώ ο ουκρανός πρόεδρος, η ΕΕ και οι ΗΠΑ όχι. Όσον αφορά τη συμφωνία που υπογράφτηκε στο Μινσκ, ο κομμουνιστής αξιωματικός της Λαϊκής Πολιτοφυλακής του Ντονιέτσκ Ραούλ είναι σαφής: «Κατά τη γνώμη μας, η συμφωνία του Μινσκ αντικειμενικά δεν έχει μέλλον, καθώς η λεγόμενη εκεχειρία δεν τηρήθηκε. Η κατάπαυση του πυρός δεν ίσχυσε, καθώς καθημερινά οι μάχες συνεχίζονται. Η συμφωνία του Μινσκ όμως βοήθησε στην ανταλλαγή των κρατουμένων και σε μια ελαφρά ανάκαμψη της οικονομίας και της ειρηνικής ζωής στις πόλεις και τα χωριά των ΛΔΝ και ΛΔΛ. Αλλά και οι δύο πλευρές συνεχίζουν να προετοιμάζονται».

Και ενώ εξελίσσεται μια ένοπλη εξέγερση στην Ευρώπη, το κίνημα στην Ελλάδα δυσκολεύεται να πάρει συγκεκριμένη θέση. Αν θέλουμε όμως να ανταποκριθούμε στο βάρος της ιστορικής μας ευθύνης, πρέπει να λερώσουμε τα χέρια μας σε μια πραγματικότητα που δεν διαμορφώνεται σε εργαστηριακές συνθήκες. Πρέπει να παλέψουμε μέσα στις αντιφάσεις του ταξικού πολέμου. Τις διαφοροποιήσεις, τις εσωτερικές αντιθέσεις και τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα των εξεγερμένων. Να σταθούμε αλληλέγγυοι στα αντιολιγαρχικά και αντικαπιταλιστικά κομμάτια του αντιφασιστικού αγώνα. Γιατί στην Α. Ουκρανία δεν πολεμούν μόνο "ρωσόφιλοι αποσχιστές" και ρώσοι στρατιώτες, όπως υποστηρίζουν τα δυτικά ΜΜΕ και οι "επαναστάτες" των ίσων αποστάσεων, αλλά και λαϊκές πολιτοφυλακές, κομμουνιστές και αναρχικοί, αντιφασίστες εθελοντές από την Ευρώπη. Και τους αγωνιστές αυτούς που πολεμάνε με το όπλο στο χέρι ενάντια στη ναζιστική κυβέρνηση του Κιέβου και την υποταγή στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ οφείλουμε να τους στηρίξουμε. Ηθικά, πολιτικά, υλικά. Γιατί η ήττα της πραξικοπηματικής κυβέρνησης θα έχει τεράστια διεθνή σημασία, πόσο μάλλον όταν η σύμπραξη νεοφιλελευθερισμού και φασισμού αποτελεί υπόδειγμα διακυβέρνησης προς εξαγωγή. Γιατί η στρατιωτική ήττα της πρώτης ναζιστικής κυβέρνησης στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θα εμπνεύσει τους λαούς και θα δώσει αυτοπεποίθηση και προοπτική νίκης στους προλεταριακούς αγώνες όλου του κόσμου.

Η. Αντίσταση στη Δυτική Ουκρανία

Παρά την αντιδραστική εξέγερση του Νοεμβρίου και τις διαδοχικές εκλογές, η τάξη της αστυνομίας και των παρακρατικών δεν βασιλεύει στη δυτική Ουκρανία. Η οικονομική πολιτική που έχει επιβάλλει η ΕΕ και το ΔΝΤ καθώς και η

επικράτηση της ναζιστικής κυβέρνησης έχουν γεννήσει, ήδη, τους πρώτους αγώνες. Οι εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής μεταφοράς στο Κίεβο έχουν απεργήσει με βασικό αίτημα να πληρωθούν, οι εργάτες ενός χημικού εργοστασίου στην Οδησσό διαδήλωσαν ενάντια στην ιδιωτικοποίησή του, ενώ κάτοικοι της Οδησσού ενάντια στις αυξήσεις των τιμών του ρεύματος. Κινητοποιήσεις πραγματοποιούν και οι μεταλλεργάτες της πόλης Κρεμέντσουκ ενάντια στις 2.500 απολύσεις που ανακοίνωσε η εργοδοσία. Παράλληλα, σε διάφορες πόλεις της ουκρανικής επικράτειας οργανώνεται, στεριώνει και αναπτύσσεται η ένοπλη αντιφασιστική απάντηση: Ανατινάζονται τα γραφεία της Αντιτρομοκρατικής Επιχείρησης στην Οδησσό, καίγονται τα γραφεία του Δεξιού Τομέα στην πόλη Χερσόνα και μια κεντρική αποθήκη ρουχισμού Εθνοφρουράς στο κέντρο του Κιέβου. Βόμβα εκρήγνυται, επίσης, στις ράγες όταν πέρναγε τρένο που μετέφερε στρατιωτικό εξοπλισμό από την ομάδα Βαντίμ Παπούρα [7] στην Οδησσό.

Θ. Συμπεράσματα που προκύπτουν για το αντικαπιταλιστικό κίνημα

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι το κίνημα στην Ουκρανία βρέθηκε απροετοίμαστο. Οι αγωνιστές της Μπορότμπα [8] στέκονται ειλικρινείς: «Πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρίσουμε πως και εμείς κάναμε λάθος, γιατί πιστεύαμε ότι θα είχαμε αστική δημοκρατία για μερικά χρόνια ακόμα και έτσι προσπαθούσαμε να κινητοποιήσουμε και να οργανώσουμε νέους ανθρώπους κι εργάτες αλλά δεν ήμασταν προετοιμασμένοι να εμπλακούμε σε μια ένοπλη σύγκρουση. Δεν έχουμε όπλα, δεν είμαστε έτοιμοι για αντάρτικο κι αυτή τη στιγμή το κίνημά μας βρίσκεται σε βαθιά κρίση». Οι συνθήκες που αντιμετωπίζουν και τα καθήκοντα που προκύπτουν δεν αφορούν μόνο τους ίδιους, μα όλους μας.

Τα καθήκοντα αυτά γίνονται πραγματικά αμείλικτα και ειδικά κάτω από το βάρος της σύγχρονης ελληνικής εμπειρίας. Το 1967 η αριστερά, χτυπημένη από το μετεμφυλιακό κράτος και εγκλωβισμένη στις εκλογικές της αυταπάτες, πιάστηκε κυριολεκτικά στον ύπνο. Πρώτα και κύρια γιατί «δεν έλυσε ορθά τα προβλήματα πολιτικού προσανατολισμού και δεν προετοίμασε το λαό και το κόμμα για την αντιμετώπιση του πραξικοπήματος». Γιατί δεν κράτησε «ζωντανό και συνεχώς επιβεβαιωμένο σχέδιο δράσης όλου του κόμματος σε περίπτωση πραξικοπήματος και σχέδιο λειτουργίας της καθοδήγησης και των οργανώσεων υπό συνθήκες επικράτησής του». Γιατί «δεν καθάρισε γρηγορότερα τα γραφεία από κάθε υλικό, που ανεξάρτητα από το ότι ήταν νόμιμο μπορούσε να αξιοποιηθεί από μια παράνομη φασιστική εξουσία». Γιατί «παραμέλησε εγκληματικά την οικοδόμηση εκδοτικού μηχανισμού και, γενικότερα, παράνομου μηχανισμού». [9]
Σε αντίθετη κατεύθυνση, στις 19 Ιούλη του 1936 στην Ισπανία, κάτω από τον

ήχο των σειρήνων στα εργοστάσια που σήμαναν συναγερμό, το απόσπασμα του 7ου Συντάγματος Πυροβολικού στη Βαρκελώνη «έπεσε πάνω σε μια ομάδα εργατών, οπλισμένων με χειροβομβίδες και πιστόλια, που ανέκοψε την πορεία του». Οι αναρχικοί -και όχι μόνο- κατάφεραν τότε να μετατρέψουν το πραξικόπημα του Φράνκο σε μαζική επαναστατική απόπειρα. Σε αντίθεση με σήμερα, οι σύντροφοι ήταν οργανωμένοι σε συνδικάτα και αναρχικές ομοσπονδίες, είχαν συγκροτήσει ένοπλες ομάδες αυτοπροστασίας, διέθεταν τις απαραίτητες υλικές υποδομές, είχαν παράδοση δεκαετιών αγώνων και εξεγέρσεων πίσω τους, μα κυρίως είχαν γνώση του ιστορικού τους ρόλου.

Σήμερα, όμως, κάτω από την επήρεια του ναρκισσισμού, της μαλθακότητας και της κυριαρχίας του "αυθόρμητου", έννοιες όπως στράτευση, καθήκον, πειθαρχία, πολιτοφυλακές μοιάζουν ξεχασμένες. «Σκέφτηκα -κι αυτό που συνέβη επιβεβαίωσε τα πιστεύω μου- ότι μια εργατική πολιτοφυλακή δεν μπορεί να διοικηθεί σύμφωνα με τους ίδιους κανόνες που διοικείται ο στρατός. Νομίζω ότι η πειθαρχία, ο συντονισμός και η πραγματοποίηση ενός σχεδίου είναι αναπόσπαστα. Αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει κατανοητό με τους όρους ενός κόσμου που μόλις καταστρέψαμε. Έχουμε καινούργιες ιδέες. Νομίζουμε ότι η αλληλεγγύη ανάμεσα στους ανθρώπους ξυπνάει την προσωπική υπευθυνότητα, που ξέρει πώς να δεχτεί την πειθαρχία σαν αυτόνομη πράξη». Σήμερα κάποιοι θα θεωρούσαν ύβρη απέναντι στην αναρχική παράδοση ακόμα και τον Ντουρούτι.

Σε αντίθεση με τα ιδεολογήματα που περιγράφουν τον αγώνα σαν μια ανέμελη ασχολία ανάμεσα στις άλλες ή σαν μποέμ περιπλάνηση, ο κοινωνικοταξικός πόλεμος είναι η υλική, σκληρή και αιματηρή σύγκρουση αντιθετικών συμφερόντων. Σύγκρουση που συμβάλλει στην ανάπτυξη της ταξικής συνείδησης στους προλετάριους, που ατσαλώνει τη διάθεση, τη θέληση και την ικανότητά τους να πολεμάνε τον κόσμο του κεφαλαίου, που καταδεικνύει την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα της επαναστατικής αλλαγής. Σύγκρουση που πρέπει να μπορεί να διεξάγεται κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, ακόμα και μαζικής παρανομίας. Και αν σήμερα με δυσκολία αντιμετωπίζουμε την αστυνομική βία στις διαδηλώσεις, τους μπράβους του Μελισσανίδη στη Ν. Φιλαδέλφεια ή τη χαζομαφία στα Εξάρχεια, αύριο θα σαστίσουμε και θα αποδιοργανωθούμε πλήρως μπροστά στο νέο ιδιώνυμο: τις εισβολές στα σπίτια, τον τρομονόμο, τις Φυλακές τύπου Γ', το νόμο για τις διαδηλώσεις, τον αντιρατσιστικό, τη νομοθεσία «για την προσβολή πολιτεύματος».

Για να αντέξεις όμως την κατασταλτική επίθεση, για να μην λυγίσεις, απαιτεί-

ται σταθερός ιδεολογικός και πολιτικός προσανατολισμός. Όμως η επίδραση του μεταμοντέρνου (που συνέπεσε με την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και την πρόσκαιρη ευημερία των μικροαστικών στρωμάτων) έχει αφήσει ένα μικρό βάλτο πίσω της. Ο καπιταλισμός παρουσιάζεται ψευδώς σαν ένα σύστημα χωρίς κάθετη δομή, ένα πλέγμα διάχυτης εξουσίας, ένα άθροισμα ταυτοτήτων. Για τους ψευτοδιανοούμενους η εξουσία στο σύγχρονο καθεστώς είναι παντού με έναν ισοδύναμο χαρακτήρα και η ιεράρχηση της βαρύτητας που έχει η κάθε της μορφή είναι μια υποκειμενική υπόθεση.

« (...) Η εξουσία στην εποχή μας όχι μόνο έχει κέντρο αλλά τα τελευταία χρόνια έχει καταφέρει πρωτοφανή, ιστορικά, βαθμό συγκεντροποίησης. Το σύστημα γίνεται όλο και πιο συγκεντρωτικό και παράλληλα όλο και πιο σκληρό και βίαιο. Και αν σε προηγούμενη περίοδο, την περίοδο της σοσιαλδημοκρατικής συναίνεσης, το σύστημα κατάφερε να στηριχτεί σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, οπότε μπορούσαμε και να μιλάμε για την επιτυχή μεταβίβαση τμήματος της εξουσίας και του κοινωνικού ελέγχου σε κοινωνικούς φορείς με οικονομικές και πολιτικές λειτουργίες, δηλαδή για μια ουσιαστική διάχυση της εξουσίας, σήμερα αυτές οι σχέσεις έχουν κοπεί βίαια και κάθε εξουσιαστική λειτουργία επανέρχεται στα χέρια της κεντρικής εξουσίας. Η συγκέντρωση πολιτικής και κοινωνικής ισχύος στα χέρια μιας μειοψηφίας γίνεται παράλληλα με την συγκέντρωση όλο και μεγαλύτερης οικονομικής ισχύος στα χέρια της οικονομικής ελίτ. Και αυτή η διαδικασία έχει ξεκινήσει την περίοδο της νεοφιλελεύθερης επίθεσης και εντείνεται την τελευταία περίοδο της συστημικής κρίσης, όπου μπορούμε να μιλάμε και για το τέλος της νεοφιλελεύθερης συναίνεσης στο σύστημα.
Στο κέντρο της σύγχρονης οικονομικής και πολιτικής εξουσίας βρίσκονται οι οικονομικοί οργανισμοί και μηχανισμοί όπως οι τράπεζες, τα χρηματιστήρια, οι πολυεθνικές, οι πολιτικοί θεσμοί και μηχανισμοί όπως το κοινοβούλιο, τα υπουργεία, στρατιωτικοί μηχανισμοί όπως οι αστυνομία και ο στρατός. Τους μηχανισμούς του συστήματος, φυσικά, τους απαρτίζουν πρόσωπα που καθορίζουν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό τη λειτουργία τους. Η κεντρική στρατηγική όμως που ακολουθεί στην εποχή μας η οργανωμένη εξουσία, και την οποία υπηρετούν όλοι οι μηχανισμοί της, την καθορίζουν οι κεντρικές ανάγκες αναπαραγωγής του οικονομικού και πολιτικού συστήματος (...)» [10]

Ένα οικονομικό και πολιτικό σύστημα που στηρίζεται στη βία, την προπαγάνδα και τον κοινωνικό κανιβαλισμό. Που θα υπερασπίσει με λύσσα και με κάθε μέσο τα προνόμια και τις εξουσίες του. Ένα βάρβαρο καθεστώς που μπορεί να ανατραπεί μονάχα με τη βία. Την ένοπλη εξέγερση και την κοινωνική επανάσταση.

Προϋπόθεση αυτού του επαναστατικού άλματος δεν είναι παρά ο ένοπλος λαός με πυρήνα τις επαναστατικές πολιτοφυλακές. Εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες. Γιατί πέρα από σαφείς πολιτικές θέσεις και συγκεκριμένο πρόγραμμα, απαιτείται και η υλική δύναμη που θα υπερασπίσει, επιβάλλει και εδραιώσει τα συμφέροντα των καταπιεσμένων. Γιατί ένας Δεκέμβρης, μέσα σε ένα περιβάλλον παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, γεωπολιτικών ανακατατάξεων και κοινωνικής ρευστότητας, θα έχει απέναντί του μια στρατιωτικοποιημένη αστυνομία, τις προβοκάτσιες των μυστικών υπηρεσιών, μονάδες των ένοπλων δυνάμεων και του λιμενικού σώματος, οπλισμένους φασίστες και πίσω τους έναν ακροδεξιό συρφετό. Και θα πρέπει να τους αντιμετωπίσει αποτελεσματικά αν δεν θέλει να ξαναγεμίσουν τα ξερονήσια.

Καμιά, όμως, πολιτική μειοψηφία, όσο οργανωμένη και αποφασισμένη και αν είναι, δεν μπορεί να κάνει την κοινωνική επανάσταση. Κινητήρια δύναμή της θα είναι οι προλετάριοι και είναι αδύνατη αν δεν εξασφαλιστεί η διαλεκτική ενότητα των υποκειμενικών και των αντικειμενικών προϋποθέσεων. Για την κατάκτηση της ενότητας αυτής απαιτείται η ύπαρξη ενός μαχητικού αντικαπιταλιστικού αντιιμπεριαλιστικού κινήματος. Με θεωρία και ανάλυση που θα αποτελούν οδηγό δράσης και στρατηγικής. Με πρόγραμμα που θα καθορίζει σταθερά τις βασικές απόψεις για το χαρακτήρα, τους σκοπούς και τα καθήκοντα του κινήματος. Με συνεκτικότητα στους τακτικούς και στρατηγικούς στόχους. Με ετοιμότητα και ικανότητα να αξιοποιεί όλες τις μορφές πάλης ανάλογα με τις συνθήκες ανάπτυξης του ταξικού πολέμου. Εμπροσθοφυλακή των κοινωνικών και ταξικών αγώνων. Ένα κίνημα που θα διαπαιδαγωγεί και θα οργανώνει τους προλετάριους με μοναδικό στόχο την κοινωνική επανάσταση. Ένα κίνημα που δεν θα προσμένει στωικά να ωριμάσουν οι "αντικειμενικές συνθήκες", αλλά θα τις διαμορφώνει. Θα τις οξύνει όταν υπάρχουν, ενώ θα τις γεννά όταν αυτές δεν έχουν προκύψει ακόμα. Σε αυτό το σημείο, η εμπειρία της επανάστασης στην Κούβα αποδεικνύεται πολύτιμη. Στις 2 Δεκέμβρη του 1956 μια ομάδα ανταρτών "εισβάλλει" στο νησί με ένα μικρό πλοιάριο με το όνομα Γκράνμα. Αποδεκατίζεται και απομένουν 12. Έπειτα από δύο χρόνια και ένα μήνα ο Τσε Γκεβάρα μπαίνει θριαμβευτικά στην Αβάνα. Το έμπρακτο ξεπέρασμα του "πολιτικού ρεαλισμού" και της ηττοπάθειας. Ο ίδιος, στο βιβλίο του *Ο Ανταρτοπόλεμος*, μιλάει για τα θεμελιακά μαθήματα που προσέφερε η Κουβανική Επανάσταση. «Πρώτον, οι λαϊκές δυνάμεις μπορούν να κερδίσουν έναν πόλεμο ενάντια σε έναν τακτικό στρατό. Δεύτερον, δεν είναι ανάγκη να περιμένουμε μέχρι να ωριμάσουν όλες οι συνθήκες για να κάνουμε μια επανάσταση. Ο ίδιος ο ξεσηκωμός δημιουργεί συνθήκες ωρίμανσης.»

Πολιτικά συμπεράσματα που πρέπει να κεφαλαιοποιηθούν και να βρουν τις αντιστοιχίες τους στην ελληνική πραγματικότητα. Σήμερα, τέσσερα χρόνια από την υπογραφή του πρώτου μνημονίου, είναι απαραίτητο ένα επαναστατικό κίνημα που θα εκμεταλλευτεί την πολιτική χρεοκοπία της αστικής τάξης, τη σύγχυση που επικρατεί στην πολιτική και οικονομική ελίτ και τις αντιθέσεις στο εσωτερικό τους, την κοινωνική απόνομιμοποίηση του καπιταλισμού. Ένα κίνημα που θα μιλήσει για τα πραγματικά αίτια της κρίσης, θα αποκαλύψει τη δομική της σύνδεση με τον καπιταλισμό, θα δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα του κόσμου, θα αποδομήσει την ακροδεξιά προπαγάνδα της κυβέρνησης. Ένα κίνημα παράδειγμα ανιδιοτέλειας, που με τις δομές, τις παρεμβάσεις και τη δράση του θα εμπνεύσει αυτοπεποίθηση, θα δώσει ξανά όραμα, θα ανεβάσει τη μαζική δράση, θα εξασφαλίσει την πλειοψηφία ευρύτερων κοινωνικών δυνάμεων. Όχι με μια απλουστευτική, μαθηματική μέτρηση που θα αποτυπώνεται στους κοινοβουλευτικούς συσχετισμούς αλλά με την πολιτική κατάκτησή της: στους ταξικούς και κοινωνικούς αγώνες σήμερα, στην ικανοποίηση των λαϊκών αναγκών και τον πλούτο των κομμουνιστικών σχέσεων αύριο.

Παρά τις ζοφερές εποχές που ζούμε, δεν μπορούμε παρά να είμαστε αισιόδοξοι. Παρά την κοινωνική και κινηματική οπισθοχώρηση, το βάθος και η διάρκειά της κρίσης μαζί με τη δυσκολία διαχείρισής της μας κάνουν να χαμογελάμε ακόμα πονηρά. Χρέος δικό μας, σήμερα, να μπούμε στην πρώτη γραμμή. Να στρατευθούμε στην υπόθεση. Να γίνουμε εργάτες και στρατιώτες της επανάστασης. Με κάθε κόστος.

Σημειώσεις

[1] Παράγοντες ισχύος σήμερα είναι: Η Οικονομία: Μερίδιο στο παγκόσμιο ΑΕΠ, στις παγκόσμιες εισροές/εκροές κεφαλαίων, στις παγκόσμιες εξαγωγές και εισαγωγές. Ο Πληθυσμός: Τόσο σε σχέση με τη δημογραφική του ανάπτυξη όσο και με το φρόνημά του. Οι Τεχνολογικές Εξελίξεις: Ιδιαίτερα στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας, των επικοινωνιών, των μεταφορών και της διαστημικής. Οι Ένοπλες Δυνάμεις: Η μαχητική αποτελεσματικότητά τους εξετάζεται από το μέγεθος, τον εξοπλισμό, την οργάνωση, την ετοιμότητα, το δόγμα, την ηγεσία τους. Το Περιβάλλον: Συμπεριλαμβάνει τη γεωγραφική έννοια, τους φυσικούς πόρους που διαθέτει η χώρα, τις κλιματολογικές συνθήκες και τις κλιματολογικές αλλαγές, το έδαφος, τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις, την τροφή και το νερό.

[2] Το σκηνικό πολέμου αποτυπώνεται εύγλωττα στην αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, τα θερμά επεισόδια (από το Αιγαίο και την Κύπρο ως το νησί

Γενγκπιόνγκ και τη θάλασσα της Ανατολικής Κίνας), τους περιφερειακούς και εμφύλιους πολέμους, τις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις. Στην εποχή μας, η πιθανότητα ενός πολέμου αυξάνεται όσο δεν διαφαίνονται σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες και νέοι κλάδοι της οικονομίας που θα μπορούσαν να αποτελέσουν διέξοδο στην αναζήτηση ικανοποιητικού ποσοστού κέρδους του υπερσυσσωρευμένου κεφαλαίου. Ένας πόλεμος μπορεί να είναι μια συστημική έξοδος από την κρίση αρκεί να υπολογίσουμε: α) την οικονομική δραστηριότητα που αφορά την προετοιμασία και τη στήριξη ενός πολέμου, β) την αποκατάσταση των κατεστραμμένων υποδομών, γ) το ξαναμοίρασμα των αγορών, δ) την αύξηση του δανεισμού των κρατών για να καλυφθούν οι αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες και η μεταπολεμική ανόρθωση της παραγωγής.

[3] Τα πρώτα μέτρα που κατατίθενται στη βουλή είναι χαρακτηριστικά: Σχέδιο απόφασης για την απαγόρευση των δραστηριοτήτων του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ουκρανίας. Σχέδιο ψηφίσματος για την αντιμετώπιση των συνεπειών της σοβιετικής κατοχής της Ουκρανίας. Σχέδιο νόμου για την κατάργηση του νόμου που ποινικοποιούσε τη ναζιστική προπαγάνδα. Σχέδιο απόφασης για το διορισμό ως υπουργού Εσωτερικών της Ουκρανίας του Α. Αβάκοφ και το διορισμό μελών της νεοναζιστικής ομάδας Δεξιός Τομέας στο υπουργείο. Σχέδιο απόφασης για το «Πάνθεον των εθνικών ηρώων». Σχέδιο διατάγματος για την εισαγωγή δημοσιονομικών περιορισμών. Σχέδιο ψηφίσματος απόδοσης τιμής στους συμμετέχοντες στις ένοπλες συγκρούσεις κατά τη διάρκεια ειρηνικών διαδηλώσεων. Σχέδιο απόφασης για το διορισμό του μέλους του κόμματος Σβομπόντα Ο. Μαχνίτσκι στο Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα. Σχέδιο νόμου για τα καθήκοντα του προέδρου της Ουκρανίας. Σχέδιο απόφασης για το διορισμό του μέλους του (φιλογερμανικού) κόμματος UDAR Β. Ναλιβάϊτσενκο ως επόπτη της Υπηρεσίας Ασφαλείας της Ουκρανίας. Σχέδιο απόφασης της απόλυσης από την υπηρεσία των στρατιωτών και αξιωματικών των σωμάτων ασφαλείας. (Στη θέση τους προσλαμβάνονται μέλη των ακροδεξιών ομάδων). Σχέδιο απόφασης κατάργησης του δικαιώματος των μειονοτήτων στη χρήση της γλώσσας τους. Απαγορεύθηκαν τα ρωσικά, τα ρουμανικά, τα ουγγρικά, τα ελληνικά.

[4] Επίσκεψη του διευθυντή της CIA Τζ. Μπρέναν στο Κίεβο. Επίσκεψη ειδικών του ΝΑΤΟ προκειμένου να δώσουν οδηγίες σχετικά με την ασφάλεια των πυρηνικών σταθμών παραγωγής ενέργειας, των αγωγών φυσικού αερίου και άλλων σημαντικών υποδομών. Αποστολή εμπειρογνωμόνων της ΕΕ, υπό την ομπρέλα της Κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, προκειμένου να «βοηθήσουν την Ουκρανία να αναμορφώσει τον τομέα ασφάλειας, την αστυνομία και τις δικαστικές αρχές», παρουσία δεκάδων πρακτόρων της CIA

και του FBI, σαν σύμβουλοι της ουκρανικής κυβέρνησης, και εξειδικευμένης ομάδας που ερευνά την προέλευση της περιουσίας του Β. Γιανουκόβιτς.

[5] Οι περιφέρειες Ντονιέτσκ και Λουγκάνσκ αντιπροσωπεύουν το ένα έκτο της οικονομικής παραγωγής της χώρας και το μεγαλύτερο μέρος της μεταλλουργίας, των βαρέων μηχανημάτων και του άνθρακά της. Μέχρι τώρα εξήγαγαν το 70% των τοπικών προϊόντων τους στη Ρωσία. Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι περιοχές αυτές θα πληγούν από τη σύνδεση Ουκρανίας-ΕΕ.

[6] « (...) Το τόσο υψηλό ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές στο Ντονμπάς δείχνει ότι παρ' όλες τις κακουχίες του πολέμου οι άνθρωποι αυτοί παραμένουν πιστοί στην επιλογή που έκαναν στα δημοψηφίσματα στις 11 Μάη. Παρά τον πόλεμο και την εσωτερική αναταραχή, παρά το γεγονός ότι οι πραγματικές αλλαγές υπέρ των λαϊκών συμφερόντων δεν έχουν ακόμα υλοποιηθεί, οι Λαϊκές Δημοκρατίες του Ντονμπάς παραμένουν για τον τοπικό πληθυσμό πιο ελκυστικές από το ουκρανικό κράτος, το οποίο βρίσκεται υπό τον πλήρη έλεγχο νεοφιλελεύθερων αξιωματούχων και ακροδεξιών πολιτικών.

(...) Παρά το υψηλό ποσοστό συμμετοχής, ωστόσο, οι εκλογές αποκάλυψαν σοβαρά ελαττώματα στο πολιτικό σύστημα των Λαϊκών Δημοκρατιών του Ντονιέτσκ και του Λουγκάνσκ. Τα ελαττώματα αυτά οφείλονται κατά κύριο λόγο στον συνεχιζόμενο πόλεμο (παρά την επίσημη ανακωχή). Ένα τμήμα των διοικητών της πολιτοφυλακής αντιτάχθηκε στο να γίνουν εκλογές υπό αυτές τις συνθήκες, επειδή σημαντικές περιοχές της επικράτειας των Λαϊκών Δημοκρατιών βρίσκονται υπό τον έλεγχο των στρατευμάτων του Κιέβου και συνεπώς τα μέλη της πολιτοφυλακής του Ντονμπάς -που αποτελούν το πιο ενεργό κομμάτι του τοπικού πληθυσμού- δεν θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στις εκλογές, αφού θα έπρεπε να βρίσκονται στις θέσεις τους στο μέτωπο.

Ως αποτέλεσμα, η προεκλογική εκστρατεία δεν εξελίχθηκε σε δημόσια συζήτηση σχετικά με την πορεία και την ανάπτυξη των Λαϊκών Δημοκρατιών. Αρκετά πολιτικά κόμματα και ηγέτες των πολιτοφυλακών δεν συμπεριλαμβάνονταν στα ψηφοδέλτια. Ιδιαίτερα ανησυχητικός είναι ο αποκλεισμός των κομμουνιστών του Ντονιέτσκ από την προεκλογική εκστρατεία. Οι εκλογές στις Λαϊκές Δημοκρατίες του Ντονιέτσκ και του Λουγκάνσκ αποκαλύπτουν ότι η αρχική δημοκρατική, αντιφασιστική και αντιολιγαρχική κατεύθυνση της εξέγερσης στο Ντονμπάς βρίσκεται υπό απειλή. Υπάρχουν κάποιες ισχυρές δυνάμεις (και όχι μόνο στο Ντονμπάς), οι οποίες δεν θέλουν να εκφραστεί το παράδειγμα μιας αντικαπιταλιστικής και γνήσιας λαϊκής δημοκρατίας. Υπάρχουν δυνάμεις

στο Ντονμπάς που προσπαθούν ενεργά να αντικαταστήσουν τις αντιολιγαρχικές και αντιφασιστικές τάσεις της λαϊκής εξέγερσης με κάτι αρχαϊκά λείψανα από το Μεσαίωνα, ώστε να εκτρέψουν την ενέργεια των μαζών σε μια κατεύθυνση ασφαλή για τις παλιές ελίτ.

Οι νικητές των εκλογών του Ντονμπάς θα πρέπει να φανούν αντάξιοι της εμπιστοσύνης που τους έδειξε ο λαός των Λαϊκών Δημοκρατιών στις 2 Νοέμβρη. Αυτό σημαίνει να υλοποιήσουν τις εθνικοποιήσεις που έχουν εξαγγείλει και να οικοδομήσουν μια οικονομία για το λαό. Αυτό σημαίνει να εκδιώξουν τους ολιγάρχες και τους μπράβους τους από τις θέσεις λήψης των αποφάσεων -όχι μόνο με λόγια αλλά με πράξεις. Από αυτό εξαρτάται το αν ο λαός του Ντονμπάς θα εξακολουθήσει να στηρίζει τις Λαϊκές Δημοκρατίες όπως το έκανε στις 11 Μάη και στις 2 Νοέμβρη.

Οι εκλογές της 2ης Νοέμβρη στο Ντονμπάς δείχνουν ότι ο λαός της περιοχής πιστεύει ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός και αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν χαθεί όλα.»

Ἑνωση Μπορότμπα, 05.11.2014

[7] Η ομάδα πήρε την ονομασία της από το 17χρονο μέλος του ΚΚ Ουκρανίας, που δολοφονήθηκε άγρια στις 2 Μαΐου στη σφαγή του «σπιτιού των συνδικάτων» στην Οδησσό.

[8] Η Μπορότμπα δημιουργήθηκε πριν 3 χρόνια και ύστερα από την ένωση διάφορων αριστερών ομάδων. Τα περισσότερα μέλη της έχουν κομμουνιστικές απόψεις. Το μέλος της Α. Μπραζέφσκι δολοφονήθηκε στην Οδησσό στις 2 Μαΐου από φασίστες.

[9] «Η έκθεση του Μπάμπη Δρακόπουλου για την 21η Απριλίου 1967. Η κομμουνιστική Αριστερά στις μέρες του στρατιωτικού πραξικοπήματος», δημοσιευμένο στο *Αρχειοτάξιο*, τεύχος 8, Μάιος 2006.

[10] Απόσπασμα από κείμενο της Πόλας Ρούπα, μέλους του Επαναστατικού Αγώνα, για την εκδήλωση του Κ* ΒΟΞ που έγινε στις 17 Οκτώβρη στο Πολυτεχνείο με θέμα «Ἔνοπλος Αγώνας, Επαναστατικό Κίνημα και Κοινωνική Επανάσταση».

«Ολόκληρη η ιστορία της ανθρώπινης ελευθερίας δείχνει ότι οι παραχωρήσεις που έχουν γίνει μέχρι στιγμής στο όνομα της ελευθερίας είναι αποτέλεσμα συγκρούσεων.Χωρίς σύγκρουση δεν συντελείται πρόοδος.Όσοι διατείνονται ότι υποστηρίζουν την ελευθερία, αλλά στην πράξη αποδοκιμάζουν τις ταραχές, είναι αυτοί που θέλουν να θερίσουν τη σοδειά χωρίς να έχουν σπείρει. Θέλουν τη βροχή χωρίς αστραπές και κεραυνούς, θέλουν τον ωκεανό χωρίς τον ορμητικό θόρυβο που κάνουν τα κύματά του. Ο αγώνας μπορεί να διεξαχθεί σε φυσικό ή σε ηθικό επίπεδο ή και τα δύο. Το σίγουρο είναι όμως ότι πρέπει να διεξαχθεί. Ο ισχυρός δεν παραχωρεί τίποτα αν δεν του απαιτηθεί να το κάνει».

Φρέντερικ Ντάγκλας

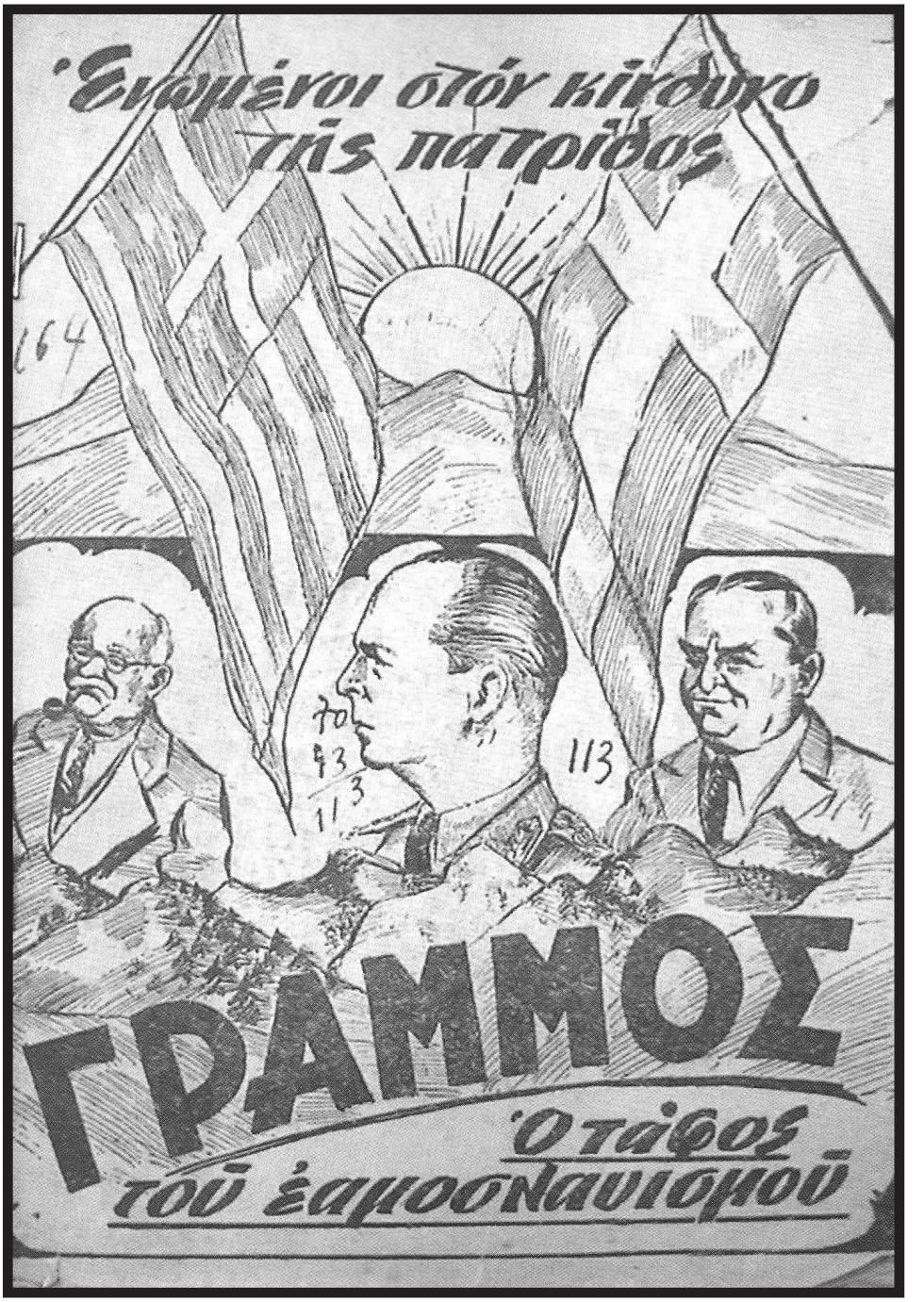
Ἑνωμένοι στόν κίνδυνο
τῆς πατρίδος
ΓΡΑΜΟΣ
Ὁ τάφος
τοῦ ἑλληνοναυτικοῦ

Ενίσχυση και θωράκιση του ανασυγκροτούμενου αστικού κράτους: Ο αντικομμουνισμός ως κρατική ιδεολογία και πρακτική.[1] (1949-1964)

Τότε, θυμάσαι, που μου λες: Ετέλειωσεν ο πόλεμος!
Όμως ο πόλεμος δεν τέλειωσεν ακόμα.
Γιατί κανένας πόλεμος δεν τέλειωσε ποτέ![2]

Τη νύχτα και τα ξημερώματα της 21ης Απριλίου 1967, η Αστυνομία Πόλεων και η Χωροφυλακή έκαναν 8.270 συλλήψεις βάσει καταλόγων που είχαν συνταχθεί από τις αρχές Ασφαλείας τη δεκαετία του 1950 (κυρίως επί των κυβερνήσεων του Κ. Καραμανλή). Σκοπός η σύλληψη «εν μια νυκτί» των «επικινδύνων εις την εθνικήν Ασφάλειαν στοιχείων». Η ενέργεια αυτή περιλαμβανόταν ως παράρτημα στο ήδη υπάρχον επιχειρησιακό σχέδιο εσωτερικής ασφάλειας Προμηθέας, το οποίο είχε επεξεργαστεί τη δεκαετία του 1950 το Γενικό Επιτελείο με στόχο την αποτροπή «εσωτερικών κινδύνων και ταραχών». Οι απριλιανοί συνωμότες στις λίστες αυτές είχαν προσθέσει άλλα 68 πρόσωπα, τα οποία και συνελήφθησαν από ομάδες του στρατού. Οι 8.270 συλληφθέντες μεταφέρθηκαν σε γήπεδα και στον Ιππόδρομο του Φαλήρου και στη συνέχεια οι 6.118 από αυτούς εξορίστηκαν στο στρατόπεδο συγκέντρωσης της Γυάρου. Οι 68 (κυρίως μέλη της κυβέρνησης, αξιωματικοί, εκδότες, δημοσιογράφοι, στρατηγοί) μεταφέρθηκαν αρχικά στο Στρατόπεδο Τεθωρακισμένων στο Γουδί και στη συνέχεια τέθηκαν σε περιορισμό στο ξενοδοχείο Πικέρμι, μέχρι σιγά σιγά να απελευθερωθούν.[3]

Η ενασχόληση με κάποια από τα βασικά εργαλεία που αξιοποίησε η ομάδα των συνταγματαρχών (οι λίστες με τους υπόπτους, τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και μετονομαζόμενα σχέδια εσωτερικής ασφάλειας του καθεστώτος που είχαν καταρτιστεί τη δεκαετία του 1950 και εμπλουτίστηκαν στη συνέχεια, η ποινικοποίηση συγκεκριμένης πολιτικής συμπεριφοράς ή της διάδοσης ορισμένων κοινωνικοπολιτικών ιδεών, οι διώξεις, οι βασανισμοί και οι φυλακίσεις ή η χρήση της εξορίας) αναδεικνύουν τη συστηματική και μεθοδική κατασκευή

1. Το παρόν κείμενο αποτελεί εισαγωγή σε μια εκτενέστερη εκδοχή που θα εκδοθεί μέσα στο 2015.
2. Μανόλης Αναγνωστάκης, «Ο Πόλεμος», *Τα Ποιήματα*, σ. 36.
3. Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, «Η ομάδα Παπαδόπουλου στην τελική ευθεία προς την εξουσία (1966-1967)», στο Βαγγέλης Καραμανωλάκης (επιμ.), *Έξι στιγμές του εικοστού αιώνα: Η στρατιωτική δικτατορία 1967-1974,* Αθήνα 2010, σ.81-82.

ενός σύνθετου πλέγματος καταναγκασμών που, επιβιώνοντας από τη δεκαετία του 1920, αποτέλεσε για την πλευρά του καθεστώτος ένα πολύ οργανωμένο και απαραίτητο σύστημα. Βασική επιδίωξή του να είναι πάντα έτοιμο για την εξουδετέρωση του «εσωτερικού εχθρού», των «εθνικώς υπόπτων» και των «συνοδοιπόρων» τους, για την αντιμετώπιση των οποίων κάθε μέσο ήταν επιτρεπτό. Δεν είναι τυχαίο ότι ο μηχανισμός αυτός, που επιβίωσε για δεκαετίες, αποτέλεσε το θεσμικό πλαίσιο που προσφέρθηκε έτοιμο το 1967 στη χούντα των συνταγματαρχών, συνδέοντας έτσι τη μετεμφυλιακή περίοδο και το κράτος "εκτάκτου ανάγκης" με την εφταετία της δικτατορίας.

Παγώνοντας για λίγο το χρόνο, αλλά εξετάζοντας παράλληλα τα γεγονότα στην κίνησή τους, σε εκτενέστερη έκδοση που θα ακολουθήσει θα κάνουμε μια αναδρομή στην περίοδο μετά τη λήξη του ελληνικού Εμφυλίου, διαβάζοντας τις εσωτερικές κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις σε συνάρτηση με την εξέλιξη του διεθνούς συσχετισμού δυνάμεων. Θα προσεγγίσουμε το μετεμφυλιακό κράτος ως αποκρυστάλλωση μιας ταξικής αναμέτρησης και του συσχετισμού που προέκυψε από αυτή. Εστιάζοντας στις κινήσεις του καθεστώτος, θέλουμε να συνεισφέρουμε στον εντοπισμό των στρατηγικών της αστικής εξουσίας που αναπτύσσονται σε περιόδους ταξικών συγκρούσεων και ιδίως όταν ο κοινωνικός και ταξικός αγώνας είχε φτάσει σε τέτοιο οξύτατο σημείο παίρνοντας τη μορφή της ένοπλης αναμέτρησης.

Ξαναδιαβάζοντας αυτό το όχι και τόσο μακρινό παρελθόν, θέλουμε να ανιχνεύσουμε τις μορφές, τους τρόπους, τις μεθόδους που στόχευαν στην ισχυροποίηση του αντικομμουνιστικού στρατοπέδου και την ανασυγκρότηση του κράτους του. Μέσα από την ιστορικότητα αυτών των μηχανισμών, θέλουμε να δούμε τις σχέσεις συνέχειας ανάμεσα στο μεσοπολεμικό και το μετεμφυλιακό κράτος αλλά και την επιβίωση των μηχανισμών του μέχρι και τις μέρες μας. Η διαδρομή σ' αυτά τα χρόνια θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο εργαλείο για την κατανόηση της ιστορικής ηγεμονίας της αστικής τάξης και της ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού.

Στο υπό έκδοση εγχείρημα θα εξετάσουμε τα αποτελέσματα που είχε η εφαρμογή των προαναφερθέντων στρατηγικών σχεδιασμών στη διαμόρφωση του νέου πολιτικού τοπίου, τα δύσβατα εδάφη που δημιούργησαν για την ανασυγκρότηση του κόσμου του αγώνα, τις λειτουργικότητες που παρείχε στο καθεστώς η δίωξη των πολιτικών αντιπάλων του, τι σημασία είχε για τους συσχετισμούς δυνάμεων η κατάληψη των "κέντρων" από το μπλοκ της αντεπανάστασης (στρατός, παλάτι, ντόπια αφεντικά και αστικά κόμματα, επιτελεία των ΗΠΑ) και ο εγκλωβισμός των κομμουνιστών στις "περιφέρειες":[4] στην

4. Οι λέξεις κέντρο/περιφέρειες μπαίνουν σε εισαγωγικά για να δηλωθεί η διπλή σημασία τους: ως γεωγραφική διασπορά αλλά και ως μετατόπιση στους συσχετισμούς δυνάμεων.

εξορία, τις φυλακές, την παρανομία, την πολιτική προσφυγιά στις χώρες του ανατολικού μπλοκ. Όλα αυτά θα εξεταστούν μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο, στο οποίο οι διώξεις, οι παρακολουθήσεις, η φυλακή, η εξορία, οι εκτελέσεις, τα βασανιστήρια, οι δίκες και οι καταδίκες στα έκτακτα ή τακτικά στρατοδικεία ορθώνονταν από το καθεστώς ως ο μοναδικός χώρος που αντιστοιχούσε σε αυτούς και αυτές που είχαν δράσει ή που θα προσπαθούσαν να (ξανά)δράσουν εναντίον του, και θα προσεγγιστούν ως αναπόσπαστο κομμάτι της αναδιάταξης των ταξικών συσχετισμών.

Σήμερα που η "θεωρία των άκρων" κατακλύζει το δημόσιο λόγο, που ένα νεοναζιστικό κόμμα έχει εγκατασταθεί στην κεντρική πολιτική σκηνή και η ακροδεξιά στα κυβερνητικά έδρανα, σήμερα που η κρίση και η διαχείρισή της εντατικοποιεί και πυκνώνει τις ζώνες αυτών που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνοι και τις γραμμές αυτών που περισσεύουν, που το κεφάλαιο και το κράτος του οξύνουν τις επιθέσεις τους... Το να ξαναδιαβάζουμε για το παρελθόν του ταξικού ανταγωνισμού μπορεί να μας εφοδιάσει με απαραίτητα εργαλεία για το μέλλον του.

Κατά καιρούς έχουν γραφή πολλαί πραγματείαι περί Κομμουνισμού.
Επειδή όμως ο Κομμουνισμός συνεχώς προσαρμόζεται
και αλλάσσει μεθόδους και τακτικήν, εξυπακούεται ότι και οι μέθοδοι
αντιμετωπίσεως αυτού πρέπει ν' αναπροσαρμόζονται παραλλήλως.[5]

Η λήξη της πολεμικής αναμέτρησης στο Γράμμο-Βίτσι στις 29 προς 30 Αυγούστου του 1949 και η συντεταγμένη υποχώρηση των κύριων δυνάμεων του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (ΔΣΕ) στην Αλβανία σήμαιναν αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων και έθεταν την ηγεσία του ΚΚΕ, τα μέλη, όλους τους κομμουνιστές ενώπιον μιας νέας πραγματικότητας. Οι βασικές δυνάμεις του κόμματος βρίσκονταν πλέον εκτός Ελλάδας, ενώ το μεγαλύτερο μέρος όσων βρίσκονταν εντός ήταν στις φυλακές, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και σε άλλους τόπους εξορίας. Οι μαζικές αριστερές οργανώσεις είχαν διαλυθεί, οι συνδικαλιστικές εκφράσεις της εργατικής τάξης ήταν αποδυναμωμένες και το ΚΚΕ παρέμενε παράνομο σύμφωνα με το νόμο 509 του 1947. Και όλα αυτά μέσα σε συνθήκες γενικευμένης κοινωνικής πόλωσης, ένδειας για το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού (με τη φτώχεια και την εξαθλίωση της υπαίθρου να είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από εκείνη των πόλεων), εκτεταμένων διεθνών προκλήσεων στο πλαίσιο του ψυχρού πολέμου αλλά και απαιτήσεων για

5. Αρχηγείον Βασιλικής Χωροφυλακής - Διεύθυνσις Ασφαλείας, *Τί πρέπει νά γνωρίζωμεν διά τό Κ.Κ.Ε.,* Αθήνα 1957, σ. 3.

ραγδαία οικονομική ανασυγκρότηση.[6]

Οι αρχές της δεκαετίας του 1950 βρίσκουν το **Στρατό** να κατέχει κεντρική θέση και αυτόνομο πολιτικό ρόλο μέσα στη δομή του μετεμφυλιακού κράτους (θέση που θα παίξει σημαντικό ρόλο στην εγκαθίδρυση της δικτατορίας του 1967). Η δράση του τις επόμενες δεκαετίες συνιστά ένα παραδειγματικό μοντέλο επαναλαμβανόμενων επεμβάσεων στα πολιτικά πράγματα (πχ ο ρόλος του ΙΔΕΑ[7] στην κατεύθυνση πραξικοματικών εκτροπών ως μέσο πιέσεων). Εντωμεταξύ η θέση της Μοναρχίας παγιώνεται ως βασικός πόλος της κρατικής εξουσίας και ο θρόνος ως συσπειρωτικό σύμβολο των αστικών πολιτικών δυνάμεων. Η νομοθετική εξουσία έχει ουσιαστικά απορροφηθεί από την εκτελεστική με συντακτικές πράξεις, αναγκαστικούς νόμους και διατάγματα. Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός ήδη από το 1947 (Δόγμα Τρούμαν) αναμειγνύεται ενεργά στις εσωτερικές υποθέσεις, τροποποιώντας σημαντικά τους συσχετισμούς υπέρ του κυρίαρχου μπλοκ εξουσίας.

Όσον αφορά την κομματική εκπροσώπηση, οι δυνάμεις του **Κέντρου** και της **Δεξιάς** θα αποτελέσουν τα οχήματα μέσω των οποίων θα ξεδιπλώνεται κάθε φορά -και ανάλογα με τη συγκυρία- η αστική πολιτική. Οι δυνάμεις του Κέντρου θα επιδιώξουν να αναλάβουν (συγκυριακά και στιγμιαία) την πολιτική εκπροσώπηση του εαμικού μπλοκ, με τη λύση Πλαστήρα (ΕΠΕΚ)[8] να συγκεντρώνει μέχρι και το 1952 την εύνοια τόσο της εγχώριας αστικής τάξης όσο και των ΗΠΑ, καθώς θεωρήθηκε περισσότερο κατευναστική για τη λαϊκή δυσαρέσκεια, γεγονός που θα διευκόλυνε τη σταθεροποίηση του αστικού πολιτικού συστήματος. Στη συνέχεια η πολιτική εκπροσώπηση της κυρίαρχης τάξης και των συμμάχων της θα σταθεροποιηθεί[9] με τη συγκρότηση του Ελληνικού Συναγερμού που στόχευε στην ανασύνταξη και συσπείρωση των δυνάμεων του συντηρητικού ρεύματος υπό τον «στρατάρχη» Α. Παπάγο και στη συνέχεια με νέο όχημα την ΕΡΕ[10] υπό τον «εθνάρχη» Κ. Καραμανλή. Η ΕΚ[11], που είχε κεντρικό

6. Μιχάλης Λυμπεράτος, *Από το ΕΑΜ στην ΕΔΑ: Η ραγδαία ανασυγκρότηση της ελληνικής Αριστεράς και οι μετεμφυλιακές πολιτικές αναγκαιότητες*, Αθήνα 2011, σ. 39.

7. Ιερός Δεσμός Ελλήνων Αξιωματικών: μυστική οργάνωση εθνικοφρόνων φιλοβασιλικών αντικομμουνιστών αξιωματικών του Ελληνικού Στρατού η οποία εμφανίζεται αρχικά το 1943-1944 στο εσωτερικό των ελληνικών στρατευμάτων της Μέσης Ανατολής (στη συνέχεια μετέφερε το κέντρο των επιχειρήσεών του στην Αθήνα). Ως κύριους σκοπούς μπορούμε να αναφέρουμε «την αντιμετώπιση των κινδύνων εκ του κομμουνισμού και την εξυγίανσιν του σώματος των αξιωματικών εκ τυχόν συμπαθούντων τον κομμουνισμόν». Με ότι αυτό συνεπάγεται...

8. Η Εθνική Προοδευτική Ένωσις Κέντρου ιδρύθηκε στις 14 Ιανουαρίου 1950.

9. Πολύτιμο εργαλείο ήταν και η αξιοποίηση και η εναλλαγή κατά το δοκούν και των εκλογικών νόμων.

10. Μετά το θάνατο του Α. Παπάγου (4 Οκτωβρίου 1955) ανατέθηκε από το Παλάτι στον προερχόμενο από τον Ελληνικό Συναγερμό Κ. Καραμανλή να σχηματίσει νέα κυβέρνηση. Παράλληλα γίνονταν οι απαραίτητες ενέργειες για τη δημιουργία νέου πολιτικού φορέα

ρόλο στα γεγονότα της δεκαετίας του 1960, συγκροτείται σε μια περίοδο όπου η Αριστερά έχει ανασυνταχθεί (έστω κοινοβουλευτικά δια μέσου της ΕΔΑ[12]), σαν απάντηση ακριβώς σε αυτή την ανασύνταξη.

Η **αστική στρατηγική** μετά το 1949 έχοντας εξασφαλίσει και την ιμπεριαλιστική στήριξη έχει δύο βασικούς άξονες. Αφενός, τη βίαιη διάλυση του εαμικού μπλοκ, την κάμψη της επαναστατικής διάθεσης των μαζών, τη διάρρηξη των σχέσεων εκπροσώπησής τους από το ΚΚΕ, την αποσύνδεση των άμεσων πολιτικών αιτημάτων του λαού από την κομμουνιστική προοπτική, την αποπομπή των κομμουνιστών από το πολιτικό σκηνικό και την κοινωνική υποταγή της Αριστεράς. Βασικός μοχλός και εργαλείο είναι το κράτος και κυρίως ο κατασταλτικός μηχανισμός με όλα του τα παρακλάδια, ενισχυμένα στη συνέχεια με την τεχνογνωσία της CIA· ο στρατός, τα σώματα ασφαλείας και οι παρακρατικές οργανώσεις, αναλαμβάνουν επίσης και τα ιδεολογικά καθήκοντα της απο-εαμοποίησης του πληθυσμού.[13] Αφετέρου, την ανασυγκρότηση του αστικού κράτους, την ανόρθωση του ελληνικού καπιταλισμού με την εισροή ξένων κεφαλαίων (γνωστή ως αμερικανική βοήθεια[14]), την ένταξη σε ιμπεριαλιστικές συμμαχίες όπως το ΝΑΤΟ[15], τη συγκρότηση των αναγκαίων συμμαχιών του συνασπισμού εξουσίας για να σταθεροποιηθεί η αστάθεια των αστικών κομμάτων στις αρχές της δεκαετίας. Όπως είναι προφανές, η καπιταλιστική συσσώρευση και η "ανοικοδόμηση" δεν πραγματοποιήθηκαν με "κοινωνικό συμβόλαιο". Τα συμφέροντα αυτά θα προωθηθούν κάτω από την ωμή βία και καταστολή, καθοριστικές για την έκβαση του ταξικού ανταγωνισμού.

Στη δημόσια σφαίρα μια ασφυκτική **αντικομμουνιστική προπαγάνδα** αναπαραγόταν από τις αίθουσες των στρατοδικείων, το κρατικό ραδιόφωνο

και στις 4 Ιανουαρίου 1956 (λίγο πριν τις εκλογές του Φεβρουαρίου) ο Κ. Καραμανλής ανακοίνωσε την ίδρυση της Εθνικής Ριζοσπαστικής Ένωσης.

11. Η Ένωση Κέντρου ιδρύθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου του 1961, ένα μήνα πριν τις εκλογές που έγιναν στις 29 Οκτωβρίου 1961.

12. Η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά ανακοίνωσε την ίδρυσή της στις 3 Αυγούστου 1951. Ως κίνηση για τη δημιουργία του ευρύτερου νόμιμου αριστερού συμμαχικού σχήματος επιχείρησε την περίοδο που το ΚΚΕ ήταν στην παρανομία να καλύψει την ανάγκη πολιτικής δράσης και μέσα από τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες.

13. Χριστόφορος Βερναδάκης και Γιάννης Μαυρής, *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδιδακτορική Ελλάδα: Οι προϋποθέσεις της μεταπολίτευσης,* Αθήνα 1991, σ. 68.

14. Πιστώσεις των ΗΠΑ προς την Ελλάδα συνεχίστηκαν σε όλη τη δεκαετία του 1950, με περιορισμένη επέκταση του Σχεδίου Μάρσαλ και για το οικονομικό έτος 1952-1953 και στη συνέχεια κυρίως μέσω του προγράμματος του Οργανισμού Αμοιβαίας Ασφάλειας, με στόχο τη σταθεροποίηση του καπιταλισμού στην Ελλάδα και τη στέρεη ενσωμάτωσή της στα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην ευρύτερη περιοχή. Αυτή η εισροή αξιοποιήθηκε κυρίως για την ανασυγκρότηση της κρατικής κατασταλτικής μηχανής, ενώ τα προγράμματα αξιοποίησης τμήματός της για την εκβιομηχάνιση ελάχιστα λειτούργησαν.

15. Η συνθήκη για την προσχώρηση στο ΝΑΤΟ επικυρώθηκε από τη Βουλή στις 18 Φεβρουαρίου του 1952.

(Εθνικόν Ἵδρυμα Ραδιοφωνίας-ΕΙΡ), τον αστικό τύπο ή τα παιδικά έντυπα της Φρειδερίκης αλλά και από αστούς διανοητές, λογοτέχνες, καθηγητές, δασκάλους, ιερωμένους, εκκλησιαστικές και βασιλικές οργανώσεις. Καθώς η εθνικοφροσύνη έγινε βασικό στοιχείο της μεταπολεμικής κυρίαρχης ιδεολογίας, ο «εσωτερικός εχθρός» ταυτίστηκε με τον εξωτερικό (τους Σλάβους και ιδιαίτερα τους Βούλγαρους) και η γλώσσα του καθεστώτος μιλούσε για «ξενοκίνητους εαμοβούλγαρους», «κόμμα πρακτόρων», «κόμμα προδοτικό», «παιδομάζωμα», «ρούβλια της Μόσχας» κ.ά. Θέματα συνηθισμένα σε αφίσες και προκηρύξεις, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, όπου βασίλευε η τρομοκρατία του χαφιέ και του χωροφύλακα. Στόχος ήταν η κατασυκοφάντηση του ΚΚΕ, του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ, η μείωση της επιρροής τους στον εαμογενή κόσμο και η συσκότιση/υποτίμηση του γεγονότος ότι για πρώτη φορά στην πρόσφατη ελληνική ιστορία η κυριαρχούμενη τάξη κατέλαβε αυτόνομο και πρωταγωνιστικό ρόλο στο ιστορικό προσκήνιο.[16]

Παράλληλα επιδιωκόταν η μονοπώληση του πατριωτισμού από το μπλοκ της εξουσίας και η καταδίκη των κομμουνιστών ως «εθνικά αλλότριων, προδοτών της πατρίδας και συνωμοτών εις βάρος της εδαφικής ακεραιότητας». Η **εθνικοφροσύνη** και ο αντικομμουνισμός αποτέλεσε κοινό ιδεολογικό μόρφωμα που συνένωσε όλους τους αντιπάλους της Αριστεράς[17] και ήταν το μεγάλο χαρτί της κυρίαρχης τάξης για την απόδοση όλων των δεινών της χώρας στους κομμουνιστές και σε «δάχτυλο από το παραπέτασμα». Ενισχυτικά εξαπολύονταν διωγμοί εναντίον συγγραφέων, εκδοτικών οίκων και πωλητών βιβλίων, σε μια προσπάθεια να μείνει ελεύθερο το πεδίο για να δράσει πιο αποτελεσματικά η προπαγάνδα των «περίτρανων νικητών του Εμφυλίου».

Η διατήρηση της πολιτικής εξουσίας ήταν στενά συνδεδεμένη με το εκτεταμένο και πολύπλοκο **νομικό οπλοστάσιο** έκτακτης ανάγκης που είχε ενεργοποιηθεί την περίοδο του Εμφυλίου και διατηρήθηκε εσκεμμένα έως τα μέσα του 1970. Σε αυτό το **εκτεταμένο «καθεστώς εξαίρεσης»** (που ξανά "νομιμοποιήθηκε" στη συνέχεια από το Ψήφισμα της 29ης Απριλίου 1952)[18] βασίστηκαν οι διώξεις, οι εκτελέσεις, ο εγκλεισμός και οι εκτοπίσεις των πολιτικών αντι-

16. Χριστόφορος Βερναδάκης και Γιάννης Μαυρής, *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες...*, ό.π., σ. 23.

17. Λουκής Χασιώτης, «Εθνικοφροσύνη και αντικομμουνισμός στο νεανικό τύπο: Η περίπτωση του περιοδικού Παιδόπολις, 1950-51», στο *Ἱστωρ*, τεύχος 15, Θεσσαλονίκη 2009, σ. 279.

18. Το Ψήφισμα αυτό, που χαρακτηρίστηκε ως «παρασύνταγμα», λειτούργησε συμπληρωματικά με το νέο Σύνταγμα του 1952 και καθιέρωνε την παράλληλη ισχύ δύο αντιφατικών νομοθεσιών για την ίδια περίπτωση. Ο «διαρκής εμφύλιος πόλεμος» ήταν η θεωρία από την οποία αντλούσαν τη δυνατότητα εφαρμογής αυτών των μέτρων τα δικαστήρια και οι διωκτικοί μηχανισμοί, αφού η «ανταρσία», δηλαδή ο Εμφύλιος, σύμφωνα με το νόμο τους συνεχιζόταν μέχρι και το 1962.

πάλων του καθεστώτος και από αυτό αντλούσαν την αριθμητική αύξηση και τον ενισχυμένο ρόλο τους ο στρατός και η αστυνομία. Είναι ενδεικτικό ότι μόνο το 1950 δικάστηκαν από έκτακτα στρατοδικεία 1.493 άντρες και 137 γυναίκες και τον επόμενο χρόνο 937 άντρες και 65 γυναίκες. Με τον Αναγκαστικό Νόμο 375/1936 περί κατασκοπείας έγινε την Πρωτομαγιά του 1955, έξι χρόνια μετά από το τέλος του Εμφυλίου, η εκτέλεση του Χρίστου Καραντaή, που κρατούνταν στις φυλακές Αλικαρνασσού στην Κρήτη.[19]

Παρά τα -κουτσουρεμένα όπως χαρακτηρίστηκαν- «μέτρα ειρηνεύσεως» (μεταξύ 1950 και 1952) που οδήγησαν στη σταδιακή απελευθέρωση μέρους των πολιτικών κρατουμένων (βλ. πίνακα 2), οι κύριοι αυτοί νόμοι λοιπόν δεν ανακλήθηκαν. Στην πραγματικότητα οι διώξεις παρακολουθούσαν τις αυξομειώσεις της επιρροής της Αριστεράς και εντείνονταν αναλόγως. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι πώς ξαναφούντωσε ο θεσμός των εκτοπίσεων και το κλίμα νομιμοποιημένης τρομοκρατίας μετά την εκλογική επιτυχία της ΕΔΑ το 1958 που αναδείχτηκε σε αξιωματική αντιπολίτευση, οι **προληπτικές συλλήψεις** που συνόδευσαν την άφιξη του Τίτο στην Αθήνα τον Ιούνιο του 1954, οι δίκες με την κατηγορία της κατασκοπείας για 59 στελέχη του ΚΚΕ την άνοιξη του 1960 ως μια προσπάθεια δημιουργίας κλίματος πριν από την επικείμενη ανώτατη διάσκεψη για την ειρήνη κ.ά.

Στη μακριά σειρά των αλληλοδιάδοχων νομοθετικών κειμένων που συγκροτούν την αντικομμουνιστική νομοθεσία, χρησιμοποιούνται ακαθόριστες έννοιες, θολοί όροι που διευκολύνουν την εκάστοτε υπαγωγή σε αυτή μεγάλου και ακαθόριστου πλήθος περιπτώσεων και προσώπων.[20] Διευρύνοντας παράλληλα τη χρήση της έννοιας κομμουνιστής, υπάγονται συχνά σε αυτό το χαρακτηρισμό (και στην ανάλογη μεταχείριση) όχι μόνο τα μέλη του ΚΚΕ ή οι συμπαθούντες αλλά οποιοσδήποτε ασπάζεται πιο ριζοσπαστικές ιδέες από το βόθρο της εθνικοφροσύνης.

Παρόλο που ο Στρατιωτικός Νόμος έπαψε να ισχύει από τις 11/2/1950, ο Εμφύλιος παρατάθηκε νομικά μέχρι το 1962 (όπου κηρύχτηκε η λήξη του με το Νομοθετικό Διάταγμα 4234/1962). Παρέμειναν όμως ακόμα και τότε οι συνέπειες των διατάξεων που είχαν εφαρμοστεί: καταδίκες, στερήσεις ιθαγενειών, κατασχέσεις περιουσιών. Όλο αυτό το διάστημα οι κυβερνήσεις και οι συμμαχίες τους ουδέποτε αναγνώρισαν οποιονδήποτε από τους κρατούμενους ως πολιτικό κρατούμενο, εκμεταλλευόμενοι το νομοθετικό κενό που υπήρχε ως προς τον προσδιορισμό του πολιτικού εγκλήματος.

19. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ, Β΄ τόμος 1949-1968,* Αθήνα 2012, σ. 175.
20. Ρούσσος Κούνδουρος, *Η Ασφάλεια του Καθεστώτος: Πολιτικοί Κρατούμενοι Εκτοπίσεις και Τάξεις στην Ελλάδα 1924-1974,* Αθήνα 1978, σ. 13.

Οι τρεις νόμοι που καθόρισαν την πολιτική ζωή της περιόδου είναι οι:
-Αναγκαστικός Νόμος 509/1947 «περί μέτρων ασφαλείας του κράτους, του πολιτεύματος, του κοινωνικού καθεστώτος και προστασίας των ελευθεριών των πολιτών», ο οποίος έθετε εκτός νόμου το ΚΚΕ, το ΕΑΜ, την Εθνική Αλληλεγγύη και κάθε άλλο κόμμα που «ήταν αναμεμειγμένο στην κατά της ακεραιότητας της Χώρας προδοτικήν ανταρσίαν».
-Περί κατασκοπείας Αναγκαστικός Νόμος 375/1936 «περί τιμωρίας των εγκληματικών ενεργειών των απειλουσών την εξωτερικήν ασφάλειαν της χώρας», που θεσπίστηκε στη μεταξική δικτατορία. Ο νόμος ουσιαστικά αποκτά ιδιαίτερη σημασία επειδή από το 1951, που εντάθηκαν οι διαμαρτυρίες ενάντια στη διατήρηση των έκτακτων στρατοδικείων και την απλοχεριά με την οποία εξέδιδαν καταδικαστικές αποφάσεις για εκτελέσεις, άρχισε πλέον να εφαρμόζεται συστηματικά και μαζικά εναντίον των μελών του παράνομου ΚΚΕ, αποπολιτικοποιώντας στο δημόσιο λόγο τις αιτίες των διώξεων και συκοφαντώντας ως κατασκόπους δεκάδες καταδικασμένους αγωνιστές. Από τις πιο γνωστές υποθέσεις εφαρμογής του ήταν οι εκτελέσεις των Η. Αργυριάδη, Ν. Καλούμενου, Δ. Μπάτση, Ν. Μπελογιάννη στις 30 Μαρτίου του 1952 και του Ν. Πλουμπίδη στις 17 Αυγούστου του 1953.
-Γ' Ψήφισμα «περί Ἐκτακτων Μέτρων αφορώντων τη δημόσιαν τάξιν και ασφάλειαν», (σε ισχύ από 18 Ιουνίου 1946), βάση του οποίου λειτουργούσαν τα έκτακτα στρατοδικεία και συνεχίζονταν οι εκτελέσεις.

Μέσα σε αυτή τη συνθήκη, όπου ένας πρώην αντάρτης ή αντάρτισσα είχε τις μεγαλύτερες πιθανότητες να βρίσκεται ακόμα στη φυλακή και ένας πρώην ταγματασφαλίτης στις στρατιωτικές ή αστυνομικές δυνάμεις, χιλιάδες αγωνιστές παρέμεναν στις εξορίες και τις φυλακές. Η ανακοίνωση του Πολιτικού Γραφείου της Κεντρικής Επιτροπής (7/3/1951) έκανε λόγο για 40.000 φυλακισμένους και εξόριστους.[21] Από τους καταδικασμένους σε θάνατο, 3.033 είχαν εκτελεστεί μέχρι τον Οκτώβριο του 1949 και άλλοι 2.289 περίμεναν το εκτελεστικό απόσπασμα.[22]

Από τις φυλακές στις οποίες στέλνονταν οι πολιτικοί εχθροί του καθεστώτος, οι πολυπληθέστερες ήταν οι Αβέρωφ[23] στην Αθήνα, της οδού Κάστορος (Βούρλα) στον Πειραιά, του Ιτζεδίν[24] (Καλάμι) και της Αλικαρνασσού Κρήτης,

21. Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ, *Το ΚΚΕ: Επίσημα Κείμενα, τόμος 7 1949-1955,* Αθήνα 1995, σ. 130.
22. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ...,* ό.π., σ. 175.
23. Σε υπόμνημα που έστειλαν οι κρατούμενες των γυναικείων φυλακών το 1950 στον ΟΗΕ αναφέρουν χαρακτηριστικά: «Σε μια σύγχρονη Βαστίλη της Αθήνας, βρισκόμαστε στοιβαγμένες 760 γυναίκες, συρμένες από κάθε γωνιά της Ελλάδας».
24. Εκεί, μετά από φυλάκιση περίπου 9,5 χρόνων, αρρώστησε βαριά και πέθανε (21/1/1963) ο Γιώργης Ερυθριάδης (Πετρής), μέλος του ΠΓ. Ὁπως αναφέρεται στο *Δοκίμιο Ιστορίας του*

του Επταπυργίου Θεσσαλονίκης (εκεί φυλακίστηκαν και ποινικοί κρατούμενοι), της Κέρκυρας, των Τρικάλων, της Αίγινας, της Πάτρας, της Τρίπολης, της Καλαμάτας, της Κεφαλλονιάς και άλλες.[25] Σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση, τον Σεπτέμβριο του 1949 υπήρχαν 18.000 πολιτικοί κρατούμενοι και ένα χρόνο μετά, τον Αύγουστο του 1950, 18.816.[26] Στις 12/10/1951, ο αριθμός των φυλακισμένων αποτυπώνεται στον πίνακα 1. Αν και κυβερνητική πηγή (και συχνά συγκρατημένη με τους αριθμούς) είναι ενδεικτική για το πλήθος των ατόμων που παρέμεναν σε καθεστώς εγκλεισμού στις αρχές της δεκαετίας:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1[27]						
Ποινές και σύνολο κρατουμένων στις Ελληνικές φυλακές την 1/10/1951.						
	Κ.Π.Ν.	Όργανα ΕΑΜ-ΕΛΑΣ	Έκτακτων Στρατοδ.	Διαρκ. Στρατοδ.	Δοσίλογοι	Σύνολο
Σε θάνατο	57	822	1.136	31	30	2.076
Σε ισόβια	163	1.041	3.897	124	293	5.518
Σε πρόσκ. κάθειρξη	1.339	1.194	4.654	254	578	8.019
Σε φυλάκιση	1.496	379	597	206	15	2.323
Υπόδικοι	899	37	712	73	8	1.729
Σύνολο	3.954	3.103	10.996	688	924	19.665
Για χρέη						132
Γενικό σύνολο						19.797
Από τα παραπάνω άτομα καταδικάσθηκαν:						
Από έκτακτα στρατοδικεία						10.994
Από κακουργιοδικεία για εγκλήματα που σχετίζονται με ΕΑΜ-ΕΛΑΣ						3.103
Σύνολο						14.097

Κυβερνητικές ανακοινώσεις παραδέχτηκαν επίσης ότι την περίοδο εκείνη οι φυλακές ήταν ασφυκτικά γεμάτες και ο αρμόδιος Υπουργός ισχυρίστηκε πως λόγο του μεγάλου αριθμού των κομμουνιστών είχαν χάσει το «σωφρονιστικό» και «επανορθωτικό» χαρακτήρα τους και είχαν γίνει στην πραγματικότητα «αληθινά διδακτήρια ανατρεπτικών ιδεών».[28] Ο αριθμός των πολιτικών κρατούμενων μειώθηκε μέσα στα χρόνια με αναθεωρήσεις δικών, με τα «μέτρα

ΚΚΕ..., ό.π., σ. 179, οι τελευταίοι κομμουνιστές πολιτικοί κρατούμενοι απολύθηκαν από εκεί το 1964.

25. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ...,* ό.π., σ. 176.

26. Πολυμέρης Βόγλης, *Η εμπειρία της φυλακής και της εξορίας. Οι πολιτικοί κρατούμενοι στον εμφύλιο πόλεμο,* Αθήνα 2004, σ. 98.

27. Δημοσιευμένο στο Ρούσσος Κούνδουρος, *Η Ασφάλεια του Καθεστώτος...,* ό.π., σ. 141. Πηγή: Εισηγητική έκθεση του νόμου 2058/1952, στον Κώδικα Νόμων, τομ. 1952, σ. 240.

28. Στο ίδιο, σ. 141.

ειρηνεύσεως», απολύσεις υπό όρων κτλ.

Από τους **τόπους εξορίας** και τα **στρατόπεδα συγκέντρωσης** παρέμεναν σε λειτουργία ο Αϊ-Στράτης (τον Φλεβάρη του 1952 οι εξόριστοι ήταν περίπου 3.000)[29], η Μακρόνησος (στις 27/7/1950, 4.700 κρατούμενοι μεταφέρθηκαν από εκεί στον Αϊ-Στράτη)[30], το Τρίκερι έως τις 23/9/1953 (υπολογίζεται ότι τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 1949 βρίσκονταν εκεί περίπου 5.000 γυναίκες μαζί με τα παιδιά τους), η Ικαρία (το καλοκαίρι του 1949 οι εκτοπισμένοι στην Ικαρία πλησίαζαν τους 12.000) και η Χίος. Φυλακή και στρατόπεδο συγκέντρωσης ήταν το νησί Γυάρος που λειτούργησε μέχρι τα τέλη της δεκαετίας 1950 (το Μάρτιο του 1950 κρατούνταν στη Γυάρο 9.750 άτομα, που ήταν ο μέγιστος αριθμός στη λειτουργία του στρατοπέδου).[31]

ΠΙΝΑΚΑΣ 2[32]	
Αριθμός εκτοπισθέντων κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου που παρέμειναν εξόριστοι, 1950-1967.	
1950	2.815
1951	2.727
1952	1.342
1953	1.026
1954	994
1955	833
1956	653
1957	547
1958	399
1959	319
1960	304
1961	247
1962	153
1963 1964 1965 1966 1967	0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3[33]		
Αριθμός εκτοπισθέντων, 1951-1967.		
Έτος	Με απόφαση των Επιτροπών Δημοσίας Ασφαλείας	Με δικαστική απόφαση
1951	128	6
1952	63	5
1953	163	8
1954	153	18
1955	135	13
1956	75	14
1957	119	18
1958	133	11
1959	62	11
1960	55	19
1961	47	84
1962	113	63
1963	74	62
1964	32	28
1965	35	28
1966	30	23
1967 (έως τις 21/4)	21	7

29. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ...,* ό.π., σ. 176.
30. Στο ίδιο, σ. 265.
31. Συλλογικό, *Γιούρα: Ματωμένη Βίβλος*, Αθήνα, σ. 59.

Τόποι εγκλεισμού και βασανισμού ήταν και οι λεγόμενες **παιδουπόλεις** της Φρειδερίκης. Σε αυτές έκλεισαν τα παιδιά που προέρχονταν κυρίως από τους άνω των 800.000 λεγόμενους «ανταρτόπληκτους», δηλαδή από τους κατοίκους εκατοντάδων χωριών που εξαναγκάστηκαν από τον κυβερνητικό στρατό να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να μεταφερθούν στις μεγάλες πόλεις, για να μη βρίσκει εφεδρείες και εφόδια ο ΔΣΕ.[34]

Παράλληλα το καθεστώς διατηρούσε το εκβιαστικό μέτρο των **«δηλώσεων μετανοίας»** στοχεύοντας στην απαξίωση του ΚΚΕ και των κομμουνιστών, προσπαθώντας έτσι να αποδείξει ότι λένε μεγάλα λόγια αλλά στα δύσκολα αναδιπλώνονται και εξατομικεύονται. Μέσω της κατασκευής των «μετανοημένων» επεδίωκε να διασπάσει την κοινότητα των πολιτικών κρατουμένων, προκαλώντας καχυποψία και αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης, να αποδομήσει την προσωπικότητά τους, να πείσει ότι κανένας αγώνας, ακόμα και ο πιο ηρωικός, δεν μπορεί να κάμψει την αστική κυριαρχία και να επιβεβαιώσει με αυτόν τον τρόπο ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος πέρα από την υποταγή, κάμπτοντας έτσι το ηθικό των καταπιεσμένων. Ο υποτιθέμενος αναμορφωτικός ρόλος του εγκλεισμού και της εκτόπισης αποτέλεσε την προμετωπίδα για τη διατήρησή τους. Για τον κόσμο του αγώνα από την άλλη, οι «δηλώσεις μετανοίας» αποτέλεσαν τεκμήριο ότι «η κυβέρνηση τιμωρεί όχι τους παραβάτες κανενός ιδιαίτερου νόμου, αλλά τους πολιτικούς της αντιπάλους».[35]

Τα **«πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων»** (ΑΝ 1075/1938), άλλη μια αναβίωση του παρελθόντος, έγιναν βασικό κατασταλτικό μέσο και επεκτάθηκαν όχι μόνο στις επιχειρήσεις που ελέγχονταν άμεσα από το κράτος, αλλά σε όλες τις επιχειρήσεις "κοινής ωφέλειας". Σε περίοδο αυξημένης ανεργίας και γενικευμένης φτώχειας, η αστυνομία μπορούσε κατ' απαίτησή της να πιέσει για να απολυθεί κάποιος από την εργασία του ή να αποκλειστεί από κάθε θέση στον δημόσιο τομέα. Τα **φακελώματα** και οι **παρακολουθήσεις** συμπλήρωναν το παζλ των κρατικών κατασταλτικών μηχανισμών, επιδιώκοντας να δυσκολέψουν ακόμα περισσότερο την ανασύνταξη των προλετάριων. Στις συνθήκες

32. Δημοσιευμένο στο Νίκος Αλιβιζάτος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση. Όψεις της ελληνικής εμπειρίας,* Αθήνα 1986, σ. 579. Πηγή: Στατιστικά στοιχεία που κατέθεσε ο διοικητής της Γενικής Ασφάλειας Αθηνών, Μ. Παπασπυρόπουλος στην Υποεπιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την "ελληνική υπόθεση", τον Μάρτιο του 1969. Βλ. Conseil de l' Europe, Convention Europeenne des droits de l' homme, L' affaire grecque, Στρασβούργο 1970, πολυγραφ., τ. Ι, μέρος Α', σ. 154-156.

33. Δημοσιευμένο στο Νίκος Αλιβιζάτος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση...,* ό,π., σ. 580. Πηγή: Στοιχεία από έγγραφο που κατέθεσε η ελληνική κυβέρνηση στο Συμβούλιο της Ευρώπης το 1968 (Υπόμνημα της 6ης Ιουλίου 1968, Παράρτημα 7), L' affaire grecque..., ό.π., σ. 155.

34. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ...,* ό.π., σ. 180.

35. Από υπόμνημα των εξόριστων Αϊ-Στράτη δημοσιευμένο στο Πολυμέρης Βόγλης, *Η εμπειρία της φυλακής και της εξορίας...,* ό.π., σ. 105.

αυτές η έννοια του μέλους και της οργάνωσης δεν ήταν καθόλου προφανής, μιας και στην ύπαιθρο, κυρίως, αλλά και στις πόλεις, κάθε απόπειρα έπρεπε να προσπεράσει το σκόπελο του χαφιέ και του χωροφύλακα.

Ο ΑΝ 509/1947 που έθετε εκτός νόμου το ΚΚΕ και η ανάγκη για τη συνέχιση της ταξικής πάλης ακόμα και στις πιο δύσκολες συνθήκες είχε ως συνέπεια τη δημιουργία **παράνομων Κομματικών Οργανώσεων**. Αυτές συνέχισαν να αποτελούν αγωνιστικό όχημα μέχρι το 1958,[36] παρά τις συνεχείς αναδιατάξεις του στελεχιακού δυναμικού τους λόγω των αλλεπάλληλων συλλήψεων και παρότι με τη δημιουργία της ΕΔΑ κέρδιζε έδαφος το νέο αίτημα για την οργάνωση νόμιμων μαζικών λαϊκών αγώνων. Στην ουσία, υπό καθεστώς ανηλεών διώξεων, οι εναπομείναντες του μηχανισμού αυτού προσπαθούσαν με ραδιοτηλεγραφήματα και ακροάσεις του ραδιοφωνικού σταθμού «Ελεύθερη Ελλάδα» που εξέπεμπε από το Βουκουρέστι να συγκροτήσουν ένα πλαίσιο αναφοράς ώστε να αρθρώσουν την πολιτική τους τακτική.[37] Η συγκρότηση εκδοτικού μηχανισμού (ο Ριζοσπάστης απαγορεύτηκε στις 18/10/1947 και ο Δημοκρατικός στις 4/1/1951), η αντιμετώπιση της Ασφάλειας και μιας σειράς ψεύτικων οργανώσεων που αυτή είχε δημιουργήσει (ιδίως στα εργοστάσια και τους χώρους εργασίας για να αποκαλύψει τους συμπαθούντες αλλά και να ενσπείρει σύγχυση),[38] η ανάγκη για διατήρηση των επαφών, η αδιάκοπη τήρηση κανόνων συνωμοτικότητας και επαναστατικής επαγρύπνησης ήταν τα κύρια μελήματα για τη συνέχιση της δράσης τους. Οι φυλακές και οι εξορίες είχαν επίσης σκοπό να απομονώνουν τους συντρόφους από τις παράνομες κομματικές οργανώσεις, ή από άλλες οργανώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό (αν και τελικά κομματικές οργανώσεις κατάφεραν να λειτουργήσουν και στις φυλακές και στις εξορίες και κατάφεραν να ενημερώνουν τους κρατούμενους για την πολιτική του ΚΚΕ, για τις αποφάσεις, για το πώς θα πάλευαν για την καλυτέρευση των συνθηκών ή λειτουργούσαν ως άτυπα καθοδηγητικά κέντρα).

Η **αναγκαστική προσφυγιά** του μεγαλύτερου οργανωμένου τμήματος του ΚΚΕ και η **στέρηση ιθαγένειας για πολιτικούς λόγους** κράτησαν ένα πολύ μεγάλο αριθμό κομμουνιστών εκτός Ελλάδας,[39] με άμεσες συνέπειες στους πολιτικοκοινωνικούς συσχετισμούς της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δόθηκαν στην 3η Συνδιάσκεψη του ΚΚΕ, που πραγματοποιήθηκε στη Ρουμανία τον Οκτώ-

36. Σύμφωνα με την απόφαση της 8ης Ολομέλειας του 1958 οι Κομματικές Οργανώσεις διαλύθηκαν δίχως άμεσο στόχο δημιουργίας νέων και τα μέλη τους πέρασαν στην ΕΔΑ. Σ' ολόκληρη την περίοδο 1958-1965, η ΕΔΑ θα αποτελέσει το μοναδικό μαζικό κόμμα της Αριστεράς. Απόφαση για ανασύσταση των Κομματικών Οργανώσεων του ΚΚΕ πάρθηκε πλέον στην 8η ολομέλεια που έγινε το 1965.
37. Μιχάλης Λυμπεράτος, *Από το ΕΑΜ στην ΕΔΑ...*, ό.π., σ. 263.
38. Στο ίδιο, σ. 265.
39. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970 θα απαγορευόταν η επιστροφή τους.

βριο του 1950, οι πολιτικοί πρόσφυγες ήταν 55.881 και κατανέμονταν ως εξής: Ρουμανία 9.100, Τσεχοσλοβακία 11.941, Πολωνία 11.458, Ουγγαρία 7.253, Βουλγαρία 3.021, Γερμανία 1.128, Σοβιετική Ένωση 11.980[40] (αυτά τα στοιχεία τροποποιήθηκαν στην πορεία λόγω μετακινήσεων και αύξησης του αριθμού των οικογενειών). Από τις πρώτες μέρες της εγκατάστασής τους συγκροτήθηκαν Κομματικές Οργανώσεις του ΚΚΕ, καθώς και σύλλογοι πολιτικών προσφύγων. Η συνθήκη αυτή σε συνδυασμό με τις διώξεις και τις δύσκολες συνθήκες για όσους βρίσκονταν στην ελληνική επικράτεια -και παρά τις συνεχείς απόπειρες για τη συνέχιση της επικοινωνίας και την οργανωτική ανασύνταξη- ήταν μία από τις αιτίες που είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή διχοτόμηση του κομμουνιστικού κινήματος (κάτι που επιβεβαίωσε και η διάσπαση του 1968).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4[41]		
Στερήσεις ιθαγένειας για πολιτικούς λόγους, 1948-1963		
Χρόνος	Αριθμός διαταγμάτων ή αποφάσεων	Αριθμός περιλαμβανόμενων ατόμων
1948	1	92
1949	2	32
1950	2	93
1951	3	72
1952	27	796
1953	5	133
1954	13	1.230
1955	13	3.967
1956	16	3.697
1957	18	5.521
1958	11	2.115
1959	11	2.997
1960	3	456
1961	3	290
1962	5	377
1963	2	398
Σύνολο	135	22.266

40. Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ, *Η 3η Συνδιάσκεψη του ΚΚΕ 10-14/10/1950,* Αθήνα 2010, σ. 329.

41. Δημοσιευμένο στο Νίκος Αλιβιζάτος, «Καραμανλής και Αριστερά (1955-1963)», στο *Αρχειοτάξιο,* τεύχος 10, Αθήνα 2008, σ. 184. Πηγή: Μ. Παπαδημήτρης, «Η στέρηση της ιθαγένειας και το νομικό καθεστώς», εφ. Αυγή, 10 Ιανουαρίου 1975.

Η επικοινωνία με τους συντρόφους που διέμεναν στο εξωτερικό, η σχέση τους με τα εκεί ΚΚ και η ενεργή συμμετοχή τους στις κομματικές οργανώσεις, οι αποστολές παράνομων στελεχών στην Ελλάδα και η κομματική ηγεσία που βρισκόταν κυρίως εκτός Ελλάδας, αξιοποιήθηκαν από τον προπαγανδιστικό μηχανισμό των εκάστοτε κυβερνήσεων. Συμπλέοντας με την πολιτική του αμερικάνικου παράγοντα, ενέτειναν την καθεστωτική επιχειρηματολογία που μιλούσε για διαρκή απειλή αναζωπύρωσης του Εμφυλίου και κατηγορούσε την ηγεσία του ΚΚΕ ότι ήταν έτοιμη ανά πάσα στιγμή να αξιοποιήσει τους χιλιάδες πρόσφυγες που έμεναν στην Ανατολική Ευρώπη για να ξεκινήσει ένα νέο κύκλο επιθέσεων. Όλα τα παραπάνω αποτέλεσαν το ιδεολογικό πρόσχημα για τις διαβόητες **δίκες περί κατασκοπείας**, με την καταδίκη και την εκτέλεση του Ν. Μπελογιάννη και των συντρόφων του να αποτελούν τις πρώτες υποθέσεις μαζικής επιβολής του.

Ο Ν. Μπελογιάννης μαζί με 92 κομμουνιστές παραπέμφθηκαν αρχικά σε δίκη με βάση το νόμο 509/1947, κατηγορούμενοι ότι επεδίωξαν «την διά βιαίων μέσων ανατροπήν του κρατούντος κοινωνικού καθεστώτος». Μετά την έκδοση της απόφασης στις 16/11/1951[42] το κλίμα ενάντια στις εκτελέσεις οξύνθηκε. Αν και ακολούθησε η υποτιθέμενη δέσμευση του πρωθυπουργού Ν. Πλαστήρα περί μη εκτέλεσης των κομμουνιστών, τελικά οι εσωκομματικές διαφωνίες, οι ενστάσεις της δεξιάς παράταξης, οι πιέσεις των ΗΠΑ, δημιούργησαν νέα δεδομένα στην υπόθεση. Στη συνέχεια, η πολυδιαφημιζόμενη ανακάλυψη του περίφημου "δικτύου κατασκοπείας" και των παράνομων ασύρματων του ΚΚΕ χρησιμοποιήθηκαν ως το νέο πρόσχημα για την επανάληψη πλέον της δίκης με τον ΑΝ 375/1936 (περί κατασκοπείας) και τις γνωστές συνέπειες που είχε για τους καταδικασμένους.

Έτσι λοιπόν τα έκτακτα αντικαταστάθηκαν από τα **τακτικά στρατοδικεία**, διατηρώντας σε ισχύ τη δυνατότητα των στρατιωτικών (κατά πλειοψηφία μάχιμων που πιθανά συμμετείχαν και σε μάχες του Εμφυλίου) να δικάζουν και να καταδικάζουν κομμουνιστές. Οι δίκες αυτές ήταν μια φόρμουλα για να παραπεμφθούν όσοι κατηγορούνταν για συμμετοχή στον παράνομο μηχανισμό του ΚΚΕ στα τακτικά πλέον στρατοδικεία, αποτέλεσαν το νέο εργαλείο για τη συκοφάντηση του κομμουνιστικού κινήματος και παράλληλα μια επιβεβαίωση ότι παρά τις διαμαρτυρίες και τις υποσχέσεις περί «ειρηνεύσεως» θα υπήρχε ένας μηχανισμός παραγωγής αυστηρότερων αποφάσεων που δεν θα επιτύγχαναν τα τακτικά δικαστήρια. Όσο για τα εκτελεστικά όργανα, αρκεί να μνημονεύσουμε τους δικτάτορες της χούντας, τον Γ. Παπαδόπουλο, τον Σ. Παττακό και άλλους, που τοποθετήθηκαν σαν στρατοδίκες σε αρκετές τέτοιες δίκες.

42. Το έκτακτο στρατοδικείο καταδίκασε 12 σε θάνατο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί από αυτούς που φορτώθηκαν ως κατηγορία τον ΑΝ 375/1936 παρέμειναν προφυλακισμένοι για 6 χρόνια πριν δικαστούν (μεγάλος αριθμός δικών έγινε την άνοιξη του 1960) και χωρίς ουσιαστικά κανένα στοιχείο, μιας και οι αγορεύσεις των Βασιλικών Επιτρόπων, των Προέδρων και των μαρτύρων κατηγορίας βασίζονταν κυρίως στη θέση τους για τον «προδοτικό ρόλο» του ΚΚΕ, στην άποψη ότι «κάθε κομμουνιστής που είναι στην ηγεσία είναι κατάσκοπος», σε φήμες για σχολές κατασκοπείας που λειτουργούν σε Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία κτλ ή στην υπόθεση Μπελογιάννη που αποτελούσε γι' αυτούς από μόνη της αποδεικτικό ότι όλοι οι κομμουνιστές διεξάγουν κατασκοπεία προς όφελος του Διεθνούς Κομμουνισμού.

Ένα επιπλέον κλειδί για την κατανόηση των συνθηκών είναι ότι οι τακτικές αυτές έρχονται σε αντιδιαστολή με την απροθυμία των πρώτων μεταπολεμικών κυβερνήσεων να προχωρήσουν στην εκτέλεση της θανατικής καταδίκης των δοσίλογων, με την αμνήστευση των Γερμανών εγκληματιών πολέμου την οποία συνυπέγραψε το ελληνικό κράτος αλλά και (στις αρχές του 1950) με ένα κύμα απαλλαγών, ατονίας των διώξεων και τελικά αμνήστευση για όσες υποθέσεις δοσίλογων εκκρεμούσαν ακόμα (κάτι που διευκόλυνε και επιτάχυνε την απαλλαγή των προπολεμικών ελίτ από τις κατηγορίες και την επανενσωμάτωσή τους στο πολιτικό σύστημα).[43]

Ένα τέτοιο (παρα)συνταγματικό σύστημα χρειαζόταν αναγκαία ένα **ειδικευμένο τμήμα του (παρα)κρατικού μηχανισμού** να το αστυνομεύει. Στις διαδοχικές φάσεις της διαδικασίας ανασυγκρότησης του κρατικού μηχανισμού, ενεπλάκησαν στη δίωξη και τιμωρία των πολιτικών αντιπάλων: η Αστυνομία Πόλεων, η Ελληνική Βασιλική Χωροφυλακή, η Ασφάλεια, η Γενική Διεύθυνση Εθνικής Ασφαλείας, η Δευτεροβάθμια Συντονιστική Επιτροπή, η Δευτεροβάθμια Επιτροπή Πληροφοριών και Διαφωτίσεως, ο Οργανισμός Αναμορφωτηρίων Μακρονήσου, οι Επιτροπές Δημόσιας Ασφάλειας, το Υπουργείο Προεδρίας, τα Τάγματα Εθνικής Ασφάλειας, ο Στρατός, οι ακροδεξιές και παρακρατικές ομάδες, η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών,[44] η Επιτροπή Αντικομμουνιστικού Αγώνα, η Υπηρεσία Ειδικών Μελετών, η Υπηρεσία Διώξεως Κομμουνισμού, κ.ά.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το σύνθετο αυτό δίκτυο ισχυροποιήθηκε στο πλαίσιο του λεγόμενου ψυχρού πολέμου και εναρμονίστηκε με την εφαρμογή συγκλινουσών πολιτικών για την αντιμετώπιση των «κόκκινων». Η Ελλάδα δεν ήταν η μοναδική χώρα στην οποία το Κομμουνιστικό Κόμμα κηρύχθηκε

43. Δημήτρης Κουσουρής, «Ο Φασισμός στην Ελλάδα: Συνέχειες και ασυνέχειες κατά τον Ευρωπαϊκό 20ό αιώνα», στο Δημήτρης Χριστόπουλος (επιμ.), *Το «βαθύ κράτος» στη σημερινή Ελλάδα και η Ακροδεξιά,* Αθήνα 2014, σ. 53.

44. Την περίοδο εκείνη ιδρύεται και η ΚΥΠ (7 Μαΐου 1953) κατά το πρότυπο της CIA και δημιουργείται και το πρώτο σταθμαρχείο της CIA στην Ελλάδα.

παράνομο. Στις 17/8/1956 τέθηκε σε καθεστώς απαγόρευσης το ΚΚ Γερμανίας, ενώ αυτό των ΗΠΑ αναγκάστηκε να περάσει στην παρανομία λόγω των συνεχών διώξεων.[45] Στις ΗΠΑ το κλίμα διώξεων καταγράφηκε ως μακαρθισμός από το όνομα του γερουσιαστή Τζ. Μακάρθι. Επίσης είναι χαρακτηριστικό ότι σε σειρά καπιταλιστικών κρατών, όπως στην Ιταλία και τη Γερμανία, ανασυγκροτήθηκαν τα φιλοφασιστικά και φιλοναζιστικά στοιχεία και ότι στις 18/8/1950 δολοφονήθηκε ο πρόεδρος του ΚΚ Βελγίου Ζουλιέν Λαό.

Η Ελλάδα[46] (και ο στρατός της), τοποθετούμενη στον ευαίσθητο γεωπολιτικό χώρο της αμυντικής γραμμής των Δυτικών, έγινε αναπόσπαστο κομμάτι της νέας παγκόσμιας στρατηγικής των ΗΠΑ και του στρατοπέδου του καπιταλισμού για την αναχαίτιση του Κομμουνισμού. Προτεραιότητά τους ήταν η πολιτική σταθερότητα, η ενότητα του αστικού πολιτικού κόσμου και η συγκρότηση μηχανισμών που εξυπηρετούσαν την πάλη τους κατά του σοβιετικού μπλοκ και των ΚΚ των καπιταλιστικών χωρών. Η ίδρυση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (**ΝΑΤΟ**, ένα σύστημα στρατιωτικών συνασπισμών) στις 4/4/1949, με το οποίο συγκροτήθηκε η κύρια πολεμική μηχανή, αποτελεί σταθμό στη διαμόρφωση της ενιαίας στρατηγικής του διεθνούς ιμπεριαλιστικού στρατοπέδου.[47]

Την ίδια περίοδο συγκροτήθηκε το διεθνές κατασκοπευτικό αντικομμουνιστικό δίκτυο **Stay Behind**, που δημιούργησε η CIA και το ΝΑΤΟ σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Σκοπός του δικτύου ήταν η πρόκληση σαμποτάζ και δολιοφθορών σε περίπτωση κινδύνου της αστικής εξουσίας και η ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση πιθανής απόπειρας κατάληψης της εξουσίας από τα κομμουνιστικά κόμματα, αποτελώντας έτσι ένα βασικό κλειδί για την ανάσχεση της κομμουνιστικής απειλής. Το δίκτυο λειτουργούσε μέσα από τις κρατικές μυστικές υπηρεσίες κάθε χώρας, έκανε στρατολογίες και αποθήκευε όπλα. Στην Ελλάδα έδρασε με την ονομασία **Κόκκινη Προβιά**, στην Κύπρο με την οργάνωση Ακρίτας του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη, στην Ιταλία με την ονομασία Gladio και στην Τουρκία ως Τμήμα Ειδικού Πολέμου.[48]

Όλο αυτό το πλαίσιο δημιούργησε τις ιδανικές συνθήκες για να ευδοκιμήσουν και να αναπαραχθούν **παραστρατιωτικές οργανώσεις** και παρακρατικές ομάδες, που ενίσχυαν με τις δράσεις τους το δυτικό καπιταλιστικό στρατόπεδο και τον αστικό ταξικό ανταγωνισμό. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα ο ΙΔΕΑ, μυστική οργάνωση που ιδρύθηκε από μοναρχικούς αξιωματικούς στην Αίγυπτο λίγο πριν την Απελευθέρωση και όπως προαναφέρθηκε έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτική σκηνή μέχρι και την περίοδο της δικτατορίας. Βασικά μέλη του συνδέσμου ήταν οι γνωστοί και μη εξαιρετέοι Δ. Ιωαννίδης, Ι. Λαδάς, Γ.

45. Πολυμέρης Βόγλης, *Η εμπειρία της φυλακής και της εξορίας...,* ό.π., σ. 98.
46. Η μόνη τότε μη κομμουνιστική χώρα στα Βαλκάνια μαζί με την Τουρκία.
47. Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ...,* ό.π., σ. 42.
48. Στο ίδιο, σ. 49.

Παπαδόπουλος, Ν. Μακαρέζος κ.ά. Κύριοι σκοποί του ήταν η αντιμετώπιση του κομμουνιστικού κινδύνου και η εξυγίανση του σώματος των αξιωματικών από τυχόν συμπαθούντες.

Δίπλα και μαζί με τις επίσημες κρατικές διωκτικές αρχές δρούσαν επίσης οι λεγόμενες **παρακρατικές οργανώσεις** που καθοδηγούνταν από κυβερνητικά επιτελεία, την κρατική Ασφάλεια, την Αστυνομία και τη Χωροφυλακή, καθώς και από το Στρατό και την ΚΥΠ. Οι περισσότερες από τις οργανώσεις αυτές δημιουργήθηκαν μετά το 1958 ως απάντηση στην επανάκαμψη της Αριστεράς, την όξυνση των ταξικών αγώνων και την άνοδο του φοιτητικού[49] και νεολαιίστικου κινήματος.

Οι οργανώσεις αυτές ήταν εθνικιστικές, αντικομμουνιστικές και νεοφασιστικές, ομάδες λιγότερο ή περισσότερο οργανωμένες, που αναλάμβαναν τις βρόμικες δουλειές του κεφαλαίου και του κράτους του. Αρκετές από αυτές υπογράμμιζαν την ιδεολογική τους συγγένεια με φασιστικά ρεύματα της προηγούμενης περιόδου, ενώ πολλές διατηρούσαν απευθείας επαφές με οργανώσεις της νεοφασιστικής διεθνούς. Ενδεικτικά είναι και τα ονόματά τους: Αντικομμουνιστική Σταυροφορία Ελλάδος, Κυανή Φάλαγξ, Οργάνωση της Καρφίτσας, Οργάνωσις Εθνικιστών Φοιτητών, Ναζιστική Οργάνωση Αθηνών, Νεολαία Εθνικής Φάλαγγος κ.ά.[50] Άλλες λειτουργούσαν φανερά και άλλες μυστικά. Έργο τους ήταν η παρακολούθηση ατόμων, των «αντεθνικώς δρώντων και των συνοδοιπόρων τους» και η κατάδοσή τους στα επίσημα κρατικά όργανα, η γενικότερη αντικομμουνιστική προπαγάνδα, οι αντισυγκεντρώσεις, οι επιθέσεις ενάντια στους πολιτικούς τους αντιπάλους, η χρησιμοποίηση της μεθόδου της εξαγοράς για απόσπαση πληροφοριών.

Οι παρακρατικές οργανώσεις αναπαρήγαγαν το λόγο τους με κυκλοφορία εφημερίδων, αξιοποιούσαν τις σχέσεις με την ΕΡΕ για χρηματοδότηση των δράσεών τους (σημαντικός πόρος ήταν επίσης και οι διαφημίσεις από τράπεζες στα έντυπα των οργανώσεων), τις σχέσεις τους με την Αστυνομία για την κάλυψή τους ή την έκδοση καρτών για τα μέλη τους, την αναγνώρισή τους από τα Πρωτοδικεία ως σωματεία για την επικύρωση της νομιμοποίησής τους. Γνωρίζοντας τα αντανακλαστικά της πλειοψηφίας του λαού δεν εμφανίζονταν όλες σαν ανοιχτά φασιστικές οργανώσεις και πολλές παρουσιάζονταν με παραπλανητικούς τίτλους και συνθήματα, αξιοποιώντας την ακτινοβολία της

49. Το καλοκαίρι του 1959, το Β' Πανσπουδαστικό Συνέδριο συμπυκνώνει και μορφοποιεί το διεκδικητικό πρόγραμμα του φοιτητικού κινήματος. Η αντίδραση σ' αυτή την ανασυγκρότηση και ανασύνθεση του νεολαιίστικου κινήματος θα εκφραστεί με την ίδρυση της ΕΚΟΦ (Εθνική Κοινωνική Οργάνωσις Φοιτητών).

50. Σε σχετική έκδοση που έγινε από τον Α. Λεντάκη συμπεριλαμβάνεται λίστα με 54 από αυτές. Για περισσότερα: Ανδρέας Λεντάκης, *Παρακρατικές Οργανώσεις και 21η Απριλίου,* Αθήνα 1975, σ. 103-110.

εθνικής αντίστασης: πχ χρησιμοποιώντας ονόματα όπως: «Οργάνωσις Εθνικής Αντιστάσεως» ενώ αποτελούνταν από γνωστούς ταγματασφαλίτες (ενδεικτική είναι η περίπτωση του Π. Κυριακού και του Ξ. Γιοσμά).

Οι παραπάνω συμπλεύσεις οδήγησαν στις **«εκλογές βίας και νοθείας» του 1961**, όπου και τίθεται σε εφαρμογή το **σχέδιο Περικλής**[51] με αποτέλεσμα ένα τεράστιο κλίμα κρατικής και παρακρατικής τρομοκρατίας (συλλήψεις, αρπαγές, εκβιασμοί, εκτοπίσεις, φυλακίσεις, δίκες, επιθέσεις κατά αριστερών, συγκεντρώσεων, γραφείων) να συνθέσει την εικόνα των συνθηκών εντός των οποίων διεξήχθησαν οι εκλογές. Η βία εναντίον της ΕΔΑ[52] κορυφώθηκε όταν δολοφονήθηκαν δύο στελέχη της νεολαίας της, ο Στ. Βελδελμίρης στη Θεσσαλονίκη τρεις ημέρες πριν τις εκλογές και ο στρατιώτης Δ. Κερπινιώτης στην Αρκαδία ανήμερα των εκλογών. Τη ψυχολογική και φυσική βία συμπλήρωσε η νοθεία με διπλοψηφίες, ανύπαρκτους ψηφοφόρους κ.ά.[53] Το αποτέλεσμα της 29ης Οκτωβρίου έδωσε για άλλη μια φορά την εξουσία στο κόμμα της ΕΡΕ, κάτι το οποίο αμφισβητήθηκε έντονα και οδήγησε, μετά από τη δολοφονία του Γρ. Λαμπράκη και την εντατικοποίηση των διαμαρτυριών για τις κρατικές/παρακρατικές συνεργασίες, στις εκλογές του 1963.

Η δολοφονία του Γρ. Λαμπράκη στις 22 Μαΐου 1963 στη Θεσσαλονίκη «έφερε στο φως τις συνέχειες και τις εκλεκτικές συγγένειες μεταξύ αυτών ακριβώς των προαναφερθέντων δυνάμεων: οι αυτουργοί ήταν μέλη παραστρατιωτικών οργανώσεων με προϋπηρεσία στα κατοχικά και εμφυλιακά τάγματα, ενώ διέθεταν ισχυρά στηρίγματα στα υψηλά κλιμάκια της αστυνομίας, του δικαστικού σώματος και στο Παλάτι».[54] Και η Ιστορία συνεχίζεται…

Μέσα στις φουρτούνες ξαναγνωρίζονται οι σύντροφοι.
Νοέμβριος 2014

---

51. Το σχέδιο Περικλής επεξεργάστηκαν μέλη της κυβέρνησης, η ΚΥΠ, η Υπηρεσία Πληροφοριών, αρχηγοί των όπλων και ανώτεροι αξιωματικοί του στρατού και της αστυνομίας, και εκπρόσωποι των ΗΠΑ. Το σχέδιο προέβλεπε την ενεργό επέμβαση του στρατού και της αστυνομίας, με πολιτικά και στρατιωτικά μέσα, και την ίδρυση οργανώσεων από «εθνικόφρονες πολίτες» για την αναχαίτιση της κομμουνιστικής επιρροής, ιδίως μετά την ανάδειξη της ΕΔΑ σε αξιωματική αντιπολίτευση στις εκλογές του 1958. Ήταν η εποχή που ο ο Κ. Καραμανλής συγκρότησε με διάφορους παράγοντες (συμπεριλαμβανομένου και του Γ. Παπαδόπουλου) μια αφανή επιτροπή για την ιδεολογική αντιμετώπιση του κομμουνισμού, η ΚΥΠ ίδρυσε την «Επιτροπή Αντικομμουνιστικού Αγώνα» με επικεφαλής τον Γ. Παπαδόπουλο και εντατικοποίησε τις παρακολουθήσεις των «υπόπτων για κομμουνιστικές πεποιθήσεις».

52. Σε αυτές τις εκλογές κατέβηκε ως ΠΑΜΕ (Πανδημοκρατικό Αγροτικό Μέτωπο Ελλάδος) που ήταν ο συνασπισμός της ΕΔΑ και του Εθνικού Αγροτικού Κόμματος (ΕΑΚ).

53. Αναλυτική περιγραφή των γεγονότων στο Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά, *Μαύρη Βίβλος. Το εκλογικό πραξικόπημα της 29ης Οκτωβρίου,* Αθήνα 1962.

54. Δημήτρης Κουσουρής, «Ο Φασισμός στην Ελλάδα: Συνέχειες και ασυνέχειες κατά τον Ευρωπαϊκό 20ό αιώνα», ό.π., σ. 58.

Βιβλιογραφία

-Αλιβιζάτος Νίκος, «Καραμανλής και Αριστερά (1955-1963)», *Αρχειοτάξιο* 10, Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας και Θεμέλιο, Αθήνα 2008.

-Αλιβιζάτος Νίκος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση. Όψεις της ελληνικής εμπειρίας,* Θεμέλιο, Αθήνα 1986.

-Αρχηγείον Βασιλικής Χωροφυλακής - Διεύθυνσις Ασφαλείας, *Τί πρέπει νά γνωρίζωμεν διά τό Κ.Κ.Ε.,* Βασιλική Χωροφυλακή, Αθήνα 1957.

-Βερναδάκης Χριστόφορος & Μαυρής Γιάννης, *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδιδακτορική Ελλάδα: Οι προϋποθέσεις της μεταπολίτευσης,* Εξάντας, Αθήνα 1991.

-Βόγλης Πολυμέρης, *Η εμπειρία της φυλακής και της εξορίας. Οι πολιτικοί κρατούμενοι στον εμφύλιο πόλεμο,* Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004.

-Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά, *Μαύρη Βίβλος. Το εκλογικό πραξικόπημα της 29ης Οκτωβρίου,* Αθήνα 1962.

-Καλλιβρετάκης Λεωνίδας, «Η ομάδα Παπαδόπουλου στην τελική ευθεία προς την εξουσία (1966-1967)», στο Καραμανωλάκης Βαγγέλης (επιμέλεια), *Έξι στιγμές του εικοστού αιώνα: Η στρατιωτική δικτατορία 1967-1974,* Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, Αθήνα 2010.

-Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ, *Η 3η Συνδιάσκεψη του ΚΚΕ 10-14.10.1950,* Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 2010.

-Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ, *Το ΚΚΕ: Επίσημα Κείμενα, τόμος 7 1949-1955,* Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1995.

-Κούνδουρος Ρούσσος, *Η Ασφάλεια του Καθεστώτος: Πολιτικοί Κρατούμενοι Εκτοπίσεις και Τάξεις στην Ελλάδα 1924-1974, Καστανιώτη, Αθήνα 1978.*

-Κουσουρής Δημήτρης, «Ο Φασισμός στην Ελλάδα: Συνέχειες και ασυνέχειες κατά τον Ευρωπαϊκό 20ό αιώνα», στο Δημήτρης Χριστόπουλος (επιμ.), *Το «βαθύ κράτος» στη σημερινή Ελλάδα και η Ακροδεξιά: Αστυνομία, Δικαιοσύνη, Στρατός, Εκκλησία,* Νήσος, Αθήνα 2014.

-Λεντάκης Ανδρέας, *Παρακρατικές Οργανώσεις και 21η Απριλίου, Καστανιώτη,* Αθήνα 1975.

-Λυμπεράτος Π. Μιχάλης, *Από το ΕΑΜ στην ΕΔΑ: Η ραγδαία ανασυγκρότηση της ελληνικής Αριστεράς και οι μετεμφυλιακές πολιτικές αναγκαιότητες,* Στοχαστής, Αθήνα 2011.

-Συλλογικό, *Γιούρα: Ματωμένη Βίβλος,* Γνώσεις, Αθήνα xx.

-Συλλογικό, *Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ, Β΄ τόμος 1949-1968,* Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα, 2012.

-Χασιώτης Λουκής, «Εθνικοφροσύνη και αντικομμουνισμός στο νεανικό τύπο: Η περίπτωση του περιοδικού Παιδόπολις, 1950-51», *Ἱστωρ* 15, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2009.

Εικόνα

Η εικόνα που συνοδεύει το κείμενο είναι εξώφυλλο από έντυπο της εποχής που είχε εκδοθεί από την Ε.Π. Ἑνωση Α.Θ. & ΕΦ. Ανδρών Ελληνικής Β. Χωροφυλακής. Στο κέντρο είναι ο Γεώργιος Β', αριστερά ο Θ. Σοφούλης και δεξιά ο Κ. Τσαλδάρης.

«Κι εφέτος η πρωτοχρονιά στη φυλακή με βρίσκει,
κι άδειο κανίσκι είν' η καρδιά και μαύροι γύρω μου ίσκιοι.
Κι έτσι καθώς σε σκέφτομαι Χαρά που μου 'χεις λείψει,
μου σιγοτραγουδά η βροχή του σύννεφου τη θλίψη.»

«Μην καρτεράτε να λυγίσουμε
μήτε για μια στιγμή,
μήδ' όσο στην κακοκαιριά
λυγά το κυπαρίσσι.
Έχουμε τη ζωή πολύ
πάρα πολύ αγαπήσει.»

Φώτης Αγγουλές